

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opintotukilain sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi opintotukilakia sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annettua lakia.

Hallitusohjelman mukaisesti ehdotetaan, että opintotuki sidotaan indeksiin ja järjestelmää uudistetaan tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Opintorahan määrät ehdotetaan sidottavaksi kansaneläkeindeksiin ja muualla kuin vanhempensa luona asuvien 18—19-vuotiaiden muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden opintorahaan vähentävästi vaikuttavia vanhempien tulorajoja ehdotetaan korotettavaksi. Tuen riittävyysparantamiseksi opintolainan valtiontakauksen määriä ehdotetaan korotettavaksi 100 eurolla. Opintolainan käyttökelpoisuuden parantamiseksi ehdotetaan laajennettavaksi lainatakaus-oikeutta toisella asteella, luovuttavaksi yhden prosentin koron maksamisesta opiskeluaikana sekä korkoavustuksen tulo-rajat sidottavaksi niin kutsuttuun palkkakertoimeen. Korkea-asteella ehdotetaan otettavaksi käyttöön opintolainahyvyys, joka korvaisi opintolainavähennyksen. Korkeakoulututkinnon määräajassa suorittaneen opintolainansaajan rahalaitoksessa olevaa opintolainaa lyhennettäisiin valtion varoista summalla, jonka määrä perustuisi nostetun opintolainan määrään. Opintolainahyvyys olisi 40 prosenttia siitä osasta korkeakou-

luopintojen aikana kertynyttä opintolainaa, joka ylittää 2 500 euroa. Huomioon otettaisiin kuitenkin enintään tutkinnon tavoiteajan tai laajuuden perusteella laskettu lainamäärä. Opintolainansaajalla olisi oikeus opintolainahyvitykseen 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen aloitetun ensimmäiseksi suoritetun opintolainahyvitykseen oikeuttavan korkeakoulututkinnon perusteella. Tuen käytön suunnitelmallisuuden lisäämiseksi ehdotetaan korkeakouluopiskelua varten myönnettävän enimmäistukiajan lyhentämistä 70 tukikuukaudesta 64 tukikuukauteen. Maahanmuuttajanuorten koulutukseen kannustamiseksi ehdotetaan maahanmuuttajille suunnattavan valmistavan lukiokoulutuksen sekä ammattikorkeakouluopintoihin valmentavan koulutuksen ottamista opintotuen piiriin.

Lisäksi ehdotetaan selkeytettäväksi opintotukeen oikeuttavia opintoja, tukiajan laskentaperusteita sekä muiden kuin julkisen valvonnan alaisten oppilaitosten opintotukioikeuden myöntämistä koskevaa sääntelyä sekä tehtäväksi eräitä muita teknisiä muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1 päivänä elokuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Opintotuki ja sen keskeiset myöntämisedellytykset.....	4
Opintolainavähennys.....	8
Verotuet.....	8
2.2 Kansainvälinen kehitys.....	8
2.3 Nykytilan arviointi.....	10
Opintotuen rakenteen uudistaminen 2011.....	10
Tuen riittävyys päätoimisen opiskelun kannalta.....	10
Opintolainan käyttö.....	11
Opintolainavähennyksen arviointi.....	12
Opintojen kestosta ja työuralle siirtymisen taustatekijöistä.....	13
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	13
3.1 Päätoimisen opiskelun tukeminen ja nopeampi valmistuminen.....	13
3.2 Opintotuen rakenteen kehittäminen.....	14
Opintotuen rakenteen toteuttamisvaihtoehtoja.....	14
Indeksisidonnaisuuden toteuttamisvaihtoehtoja.....	15
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	16
Opintotuella tuettava koulutus.....	16
Opintorahan sitominen indeksiin.....	17
Vanhempien tuloihin perustuva tarveharkinta.....	18
Opintolainan valtioneuvoston ja korkoavustus.....	18
Opintotukiaika.....	19
Opintolainahyvitys.....	20
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	23
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	23
4.2 Vaikutukset opiskelijan talouteen ja asemaan.....	25
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	28
Vaikutukset opintotuen ja verotuksen toimeenpanoon.....	28
Vaikutukset rahalaitosten toimintaan.....	29
Vaikutukset muihin kuin julkisen valvonnan alaisiin koulutuksen järjestäjiin.....	29
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	29
5 ASIAN VALMISTELU.....	29
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	29
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	30
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	31
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	32
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	32
1.1 Opintotukilaki.....	32
1.2 Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta.....	43
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET.....	43
2.1 Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa.....	43
2.2 Opintolainahyvitystä koskevat tarkemmat säännökset.....	44

3	VOIMAANTULO.....	44
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	46
	LAKIEHDOTUKSET	48
	1. Laki opintotukilain muuttamisesta	48
	2. Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	55
	LIITE	56
	RINNAKKAISTEKSTIT	56
	1. Laki opintotukilain muuttamisesta	56
	2. Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 § muuttamisesta	73

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Hallitusohjelman mukaan opintotuki sidotaan indeksiin ja opintotukijärjestelmää uudistetaan tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Osana uudistusta korjataan toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen liittyvät epäkohdat ja tarkastellaan perheellisten opiskelijoiden asemaa. Hallitus täsmensi ohjelmansa toteuttamista vuosia 2013—2016 koskevan valtiontalouden kehysriihen yhteydessä laatimassaan valtioneuvoston rakennepoliittisessa kannanotossa siten, että tavoitteena on parantaa opintotuen käyttöastetta sekä mahdollistaa tavoitteellinen ja täysipainoinen opiskelu ja valmistuminen tavoiteajassa, toteuttaa uudistus kustannusneutraalisti sekä tehdä toisen asteen opiskelijoiden 18—19-vuotiaiden opintorahaan ammatillisiin opintoihin hakeutumista helpottavia tarkistuksia.

Opintotuen rakenteen kehittämistä pohtineen työryhmän (Opintotuen rakenteen kehittäminen 2012, opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:29) selvitysten perusteella opintotuen perusrakenne on edelleen käyttökelpoinen. Hallitusohjelman tavoitteiden kannalta järjestelmän keskeisiä ongelmia ovat kuitenkin tuen tason riittämättömyys, toisen asteen tuen tarveharkintaisuus, opintolainan vähäinen käyttö sekä järjestelmän vähäinen kannustavuus opintoaikojen lyhentämiseksi. Opintolainavähennyksen arviointia pohtineen työryhmän (Opintolainavähennyksen arviointi, opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:24) johtopäätös oli, että opintolainavähennysjärjestelmä on opiskelijalle vaikeasti ymmärrettävä ja useita vuosia tutkinnon suorittamisen jälkeen verotuksen kautta realisoituvaa etuutta ei mielletä riittäväksi kannusteeksi opintojen aikaisen toimeentulon turvaamiseen opintolainaa käytämällä. Työryhmä ehdotti, että opintolainavähennys korvattaisiin valtion varoista suoraan pankille opintolainan lyhennyksenä maksettavalla opintolainahyvityksellä.

Hallituksen 27. maaliskuuta tekemän kehyspäätöksen mukaisesti nykymuotoista opintotukea tulisi kehittää tuen riittävyyden

parantamiseksi opintorahan indeksisidonnaisuuden lisäksi korottamalla 18—19-vuotiaiden itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden vanhempien opintorahaa leikkaavia tulo rajoja vaiheittain. Opintolainan käyttökelpoisuutta tulisi parantaa luopumalla yhden prosentin koron maksamisesta opiskeluaikana sekä sitomalla korkoavustuksen tulo rajat palkkakertoimeen. Korkea-asteen opintotukea on tarpeen uudistaa tukemaan erityisesti nopeampaa valmistumista ottamalla käyttöön opintolainahyvitys, joka olisi opintolainavähennystä selkeämpi ja tehokkaammin tutkinnon suorittamiseen kannustava sekä lainan takaisinmaksua turvaava etuus. Opintoihin käytettävää aikaa rajattaisiin lyhentämällä nykyistä korkea-asteen 70 tukikuukauden enimmäistukiaikaa 64 tukikuukauteen. Säännönmukaisempaan opiskeluun kannustamiseksi edellytettäisiin jatkossa opintotukijärjestelmän piirissä olevalta korkeakouluopiskelijalta lukuvuodessa 20 opintopisteen vähimmäissuoritusta, josta säädetäisiin myöhemmin annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Järjestelmän selkeyttämiseksi tulisi lisäksi täsmentää opintotukeen oikeuttavia opintoja, tukiajan laskentaperusteita sekä muiden kuin julkisen valvonnan alaisten oppilaitosten opintotukioikeutta koskevaa säätelyä. Opintovelan korkojen verovähennysoikeudesta luovuttaisiin verotuksen selkeyttämiseksi ja verotulojen kohdentamiseksi opiskeluaikaisen tuen parannuksiin.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Opintotuki ja sen keskeiset myöntämisedellytykset

Opintotukietuudet

Opiskelun pääasiallinen tukimuoto on opintotukilain (65/1994) ja opintotukiasetuksen (260/1994) mukainen opintotuki, joka koostuu valtion varoista maksettavasta opintorahasta ja asumislisästä sekä valtioneuvoston päätöksellä opintolainaan. Lisäksi pienituloisen opintolainansaajan korot voidaan maksaa

valtionvaroista korkoavustuksena ja määrääjässä korkeakoulututkinnon suorittaneella on oikeus opintolainavähennykseen verotuksessa. Opintotukietuuksista säädetään opintotukilain 2 §:ssä.

Opintotuen taso

Korkeakouluopintoihin myönnettävän tuen enimmäismäärä on 799,60 euroa kuukaudessa, josta opintorahan osuus on 298 euroa, asumislisä 201,60 euroa ja opintolainan valtiontakaus 300 euroa kuukautta kohti. Muussa kuin korkeakoulussa opintotuen enimmäismäärä (747,60 €/kk) on ateriaedun laskennallisen arvon (52 €/kk) verran alempi kuin korkeakoulukouluopintoihin myönnettävän tuen enimmäismäärä.

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotukilain (65/1994) 4 §:n 1 momentin mukaan opintotukea voi saada korkeakoulussa tutkinnon, tieteellisen jatkotutkinnon tai erillisen ammatillisen täydennyskoulutusohjelman suorittamiseen. Yksittäisen opintokokonaisuuden suorittamiseen opintotukea voidaan myöntää korkeakoulututkinnon suorittaneelle, jos lisäopinnot tähtäävät ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen. Pykälän 2 momentin mukaan opintotukea voi saada ammatilliseen peruskoulutukseen ja lisäkoulutukseen sekä lukion oppimäärän suorittamiseen. Muihin opintoihin opintotukea voi saada sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Lisäksi lain 3 §:ssä määritellään mitä opintotukilaisa tarkoitetaan korkeakoululla tai muulla oppilaitoksella. Kyseisen pykälän 4 kohdan mukaan korkeakoululla tarkoitetaan yliopistoissa (645/1997) tarkoitettuja yliopistoja, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa (1121/2008) tarkoitettua Maanpuolustuskorkeakoulua ja ammattikorkeakoululaisissa (351/2003) tarkoitettuja ammattikorkeakouluja. Pykälän 5 kohdan mukaan muulla oppilaitoksella tarkoitetaan lukiolaissa (629/1998) tarkoitettua lukiokoulutusta ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitettua ammatillista koulutusta antavia oppilaitoksia sekä asetuksella säädettäviä muita julkisen valvonnan alaisia oppilaitoksia ja eräitä muita oppilaitoksia.

Muista opintotukeen oikeuttavista opinnoista säädetään lain 4 §:n 2 momentin asetuksenantovaltuuden perusteella opintotukiasetuksen (260/1994) 2 §:ssä. Kyseisen säännöksen 1 momentin mukaan opintotukea voidaan myöntää kansanopistoissa, liikunnan koulutuskeskuksissa ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa suoritettavaan muuhun kuin ammatilliseen koulutukseen tai lukiokoulutukseen. Lisäksi opintotukea voidaan myöntää muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettäviin kotitalousopintoihin, ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaan ja valmistavaan koulutukseen, vammaisille opiskelijoille järjestettävään valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen sekä maahanmuuttajille järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen.

Muita kuin julkisen valvonnan alaisia oppilaitoksia koskeva rinnastamismenettely

Opintotukiasetuksen 2 §:n 3 momentissa säädetään niin sanotusta rinnastamismenettelystä, jonka perusteella opintotukea voidaan myöntää myös muissa kuin julkisen valvonnan alaisissa oppilaitoksissa järjestettävään koulutukseen. Kyseisen säännöksen mukaan Kansaneläkelaitos voi oppilaitoksen hakemuksesta rinnastaa oppilaitoksen julkisen valvonnan alaiseen oppilaitokseen, jos oppilaitoksen antama koulutus tasoltaan vastaa julkisen valvonnan alaisissa oppilaitoksissa annettavaa koulutusta. Lisäksi edellytetään, että oppilaitoksella on taloudelliset edellytykset toiminnalleen ja se on toiminut vähintään vuoden ajan. Opintotukiasetuksen 2 §:n 2 momentin mukaan julkisen valvonnan alaisena oppilaitoksena pidetään oppilaitosta, joka on opetusviranomaisten tai oman alansa viranomaisten valvoma taikka jonka toimintaa valtio tukee.

Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on oppilaitoksen hakemuksen perusteella ratkaista, täytyvätkö opintotukiasetuksen mukaiset rinnastamisen edellytykset. Rinnastamisen perusteella oppilaitoksen opiskelijat ovat oikeutettuja opintotukilain mukaisiin opintotuuksiin eli opintorahaan, asumislisään ja opintolainan valtiontakaukseen sekä korkoavustukseen, jos muut edellytykset tuen myöntämiselle täytyvät. Rinnastaminen ei

kuitenkaan merkitse sitä, että oppilaitos muutoin tulisi julkisen valvonnan alaiseksi.

Vuoden 2012 alussa rinnastamispäätös oli voimassa 37:llä toimintaa harjoittavalla oppilaitoksella. Vuoden 2012 aikana näissä oppilaitoksissa opiskeli yhteensä noin 1 600 opintotukea saanutta opiskelijaa. Rinnastettujen oppilaitosten antaman koulutuksen laajuus vaihtelee muutaman kuukauden pituisista tutkintoon johtamattomista koulutuksista ammatilliseen tutkintoon valmistavaan koulutukseen. Koulutus on opiskelijoille maksullista. Rinnastetuista oppilaitoksista vähän alle puolet järjestää näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta. Vuoden 2012 aikana näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tarjoavissa rinnastetuissa oppilaitoksissa opiskeli noin 1 100 opintotukea saanutta opiskelijaa, mikä vastasi 67 prosenttia rinnastetuissa oppilaitoksissa opiskelevista opintotukea saaneista opiskelijoista.

Opintotuen enimmäisaika korkea-asteella

Lain 7 §:n mukaan korkeakouluopintoihin voidaan myöntää opintotukea enintään 70 tukikuukauden ajaksi. Kaikkiin korkeakouluopintoihin tarkoitetun enimmäisajan tarkoituksena on mahdollistaa tutkinnon suorittamisen jälkeen opintotuen käyttäminen muihin opintotuella tuettaviin opintoihin, kuten esimerkiksi jatko-opintoihin, erikoistumisopintoihin tai muihin tutkintoa täydentäviin opintoihin. Esimerkiksi ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella, joka on käyttänyt tutkinnon suorittamiseen 55 tukikuukautta, on käytettävänä tutkinnon suorittamisen jälkeen muihin korkeakouluopintoihin 15 tukikuukautta (70—55).

Tukiajan laskentaperusteet

Lukuvuoden tukikuukausien lukumäärästä säädetään opintotukilain 7 c §:ssä. Opintotuki myönnetään täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä lukien. Opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on lukuvuoteen sisältyviä päiviä vähintään 18.

Opintotukea myönnetään pääsääntöisesti täysinä tukikuukausina. Ammatillisen peruskoulutuksen osalta on lain 7 c §:n 3 momen-

tissa kuitenkin poikkeussääntö, jonka mukaan opintotuki voidaan tietyissä tilanteissa myöntää lukuvuoden aikana myös yhdeksäksi ja puoleksi kuukaudeksi. Kyseisen säännöksen mukaan opintotuki myönnetään yhdeksäksi ja puoleksi kuukaudeksi, jos kymmenentenä kuukautena on lukuvuoteen kuuluvia päiviä vähintään 15. Saman säännöksen mukaan opintotuki voidaan myöntää kymmeneksi kuukaudeksi, jos kymmenentenä opiskelukuukautena on lukuvuoteen kuuluvia päiviä vähintään 25.

Lain 25 §:n mukaan opintotukea tarkistetaan tai se lakkautetaan, jos opiskelijan olosuhteissa on tapahtunut muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada opintotukea tai tuen määrään. Muun olosuhteissa tapahtuneen muutoksen kuin opintojen keskeyttämisen tai valmistumisen perusteella tuki tarkistetaan sen kuukauden alusta lukien, jonka aikana uusi olosuhde kestää ensimmäisen kerran vähintään 18 päivää. Määrätyn ajan kestävässä olosuhteiden muutoksissa tuki tarkistetaan niiltä kuukausilta, joina muuttunut olosuhde kestää vähintään 18 päivää. Jos muuttunut olosuhde ei kestä alkamis- ja päättymiskaukautena 18:aa päivää, mutta sen kesto näiden kuukausien aikana on yhteensä vähintään 18 päivää, tuki tarkistetaan näiden kuukausien perusteella yhdeltä kuukaudelta.

Opintoraha

Opintorahan määrästä säädetään lain 11 §:ssä. Opintorahan perusmäärä riippuu opiskelijan iästä, asumismuodosta, perhesuhteista ja oppilaitoksesta. Opintorahan perusmäärää voidaan korottaa tai alentaa vanhempien tulojen perusteella.

Opintorahan määrä	Korkea-koulu	Muu oppilaitos
Avioliitossa tai elatusvelvollinen	298	246
18 vuotta täyttänyt itsenäisesti asuva	298	246b
alle 18 vuotta, asuu itsenäisesti	145a	100ab
20 vuotta täyttänyt, asuu vanhemman luona	122a	80a
Alle 20 vuotta, asuu vanhemman luona	55a	38ab

a voidaan korottaa vanhempien tulojen perusteella

b voidaan alentaa vanhempien tulojen perusteella

ab voidaan korottaa tai alentaa vanhempien tulojen perusteella

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Vanhempien tulot eivät vaikuta korkeakouluopiskelijoiden opintotukeen vähentävästi. Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot vähentävät opintorahaa, jos opiskelija on alle 20-vuotias, sekä asumislisää, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen. Jos opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi välien rikkoutumisen vuoksi erillään, vain sen vanhemman tulot otetaan huomioon, jonka luona opiskelija asuu tai on viimeksi asunut. Jos opiskelija on alle 18-vuotias ja hän on vanhempansa ja tämän uuden aviopuolison yhteisessä kodissa huollettavana, myös uuden aviopuolison tulot otetaan huomioon. Vanhempien tulot eivät vähennä tukea, jos vanhempien yhteenlasketut tulot ovat enintään 41 809 euroa vuodessa (keskimäärin 3 484 euroa/kk). Tukea ei makseta lainkaan, jos tulot ovat yhteensä vähintään 61 000 euroa vuodessa (keskimäärin 5 083 euroa/kk). Vanhemman luona asuvan tai 17-vuotiaan itsenäisesti asuvan opiskelijan opintorahaa voidaan korottaa, jos opiskelijan vanhemmat ovat pienituloisia. Täysimääräisen vähävaraisuuskorotuksen opintorahaan saa vanhempien tulojen ollessa yhteensä enintään 22 769 euroa (keskimäärin 1 897 euroa/kk). Vähävaraisuuskorotusta ei saa lainkaan, jos tulot ylittävät 39 000 euroa vuodessa (3 250 euroa/kk).

Opintolainan valtiontakaus

Lain 15 §:n mukaan opintolainan valtiontakaus myönnetään opiskelijalle, joka saa opintotukilain mukaista opintorahaa tai aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaista aikuiskoulutustukea. Valtiontakaus myönnetään myös opiskelijalle, jolle ei 20 §:n perusteella makseta opintorahaa. Opintorahaa saavalle korkeakouluopiskelijalle valtiontakaus

myönnetään ilman erillistä hakemusta. Valtiontakaus myönnetään myös muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja joka opiskelee muussa oppilaitoksessa kuin lukiossa ja joka olisi vanhempiensa tulojen perusteella oikeutettu opintorahaan tai joka on täyttänyt 18 vuotta ja joka ei vanhempiensa tulojen perusteella ole oikeutettu opintorahaan.

Valtiontakauksen määrästä säädetään lain 16 §:ssä. Opintolainan valtiontakauksen määrä on korkeakouluopiskelijalla ja aikuiskoulutustukea saavalla sekä muussa kuin korkeakoulussa opiskelevalla 18 vuotta täyttäneellä 300 euroa tukikuukautta kohden. Jos hakija on alle 18-vuotias, lainatakaus on 160 euroa tukikuukautta kohti. Ulkomailla opiskelevan opintolainan valtiontakauksen määrä on 600 euroa tukikuukautta kohden.

Korikoavustus

Korikoavustuksesta säädetään lain 16 a ja 16 b §:ssä. Korikoavustukseen ovat oikeutettuja pienituloiset opintovelalliset sen jälkeen, kun opintolainojen korkoja ei enää lisätä lainapäätöksiin. Käytännössä opinnot ovat tällöin päättyneet ja lainaa maksetaan takaisin. Korikoavustuksen myöntäminen edellyttää, että lainansaaja on saanut veronalaista tuloa keskimäärin enintään 1 195 euroa kuukaudessa koron säännönmukaista erääntymiskuukautta edeltävän neljän kuukauden aikana. Asevelvollisen palvelusaikana erääntyvät opintolainan korot maksetaan kuitenkin korikoavustuksen sijasta sotilasavustuslain (781/1993) mukaisena sotilasavustuksena. Jos lainansaajalla on huollettavanaan omia alaikäisiä lapsia taikka lainansaajan luona asuvia hänen puolisonsa alaikäisiä lapsia, korikoavustuksen enimmäistuloraja on kuitenkin:

- 1) 1 380 euroa kuukaudessa, jos lapsia on yksi;
- 2) 1 430 euroa kuukaudessa, jos lapsia on kaksi;
- 3) 1 515 euroa kuukaudessa, jos lapsia on kolme tai useampia.

Koron pääomitus

Lain 34 §:n mukaan valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos lisää puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot siltä osin kuin korko ylittää yhden prosentin lainapäätösmäärästä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena. Lainansaaja maksaa sen osan korosta, jota ei edellä mainitun mukaisesti lisätä opintolainan pääomaan. Jos lainansaajan maksettavaksi tulevan koron määrä on vähemmän kuin 15 euroa, erääntyvä korko lisätään kuitenkin opintolainan pääomaan kokonaisuudessaan.

Opintolainavähennys

Opintolainavähennyksestä säädetään opintotukilain 16 c–16 f §:ssä, tuloverolain 127 d ja 127 e §:ssä sekä verotusmenettelystä annetun lain 16 ja 65 §:ssä. Oikeus verotuksen opintolainavähennykseen on opintolainansaajalla, joka opiskelijavalinnassa on ottanut vastaan opiskelupaikan alemmaa tai ylempää korkeakoulututkintoa tai ammattikorkeakoulututkintoa varten 1 päivänä elokuuta 2005 tai sen jälkeen. Opintolainavähennyksen ehtona on, että korkeakoulututkinto on suoritettu määräajassa ja verovelvollisella on opintolainaa. Opintolainavähennys on 30 prosenttia korkeakouluopintojen aikana kertyneen opintolainan 2 500 euron ylittävistä lainamäärästä. Vähennyksen enimmäismäärä perustuu enintään tutkinnon laajuuden perusteella laskettavaan lainamäärään. Vähennys tehdään suoraan verosta.

Kansaneläkelaitos ratkaisee verovelvollisen oikeuden opintolainavähennykseen ja sen enimmäismäärään. Vähennys toimeenpannaan verotuksessa verovelvollisen vuosittain maksamien opintolainan lyhennysten perusteella. Oikeus opintolainavähennykseen myönnetään yliopistossa ylempään korkeakoulututkinnon enintään kaksi lukuvuotta tutkinnon laajuutta pidemmässä ajassa suorittaneelle ja alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon yhden lukuvuoden tutkinnon laajuutta pidemmässä ajassa suorittaneelle. Ulkomaisessa korkea-

koulussa korkeakoulututkinnon suorittaneella on oikeus opintolainavähennykseen vastaavien perusteiden. Tutkinnon suorittamisen määräaika voi olla kaksi lukuvuotta edellä mainittua pidempi, jos lainansaajan opinnot ovat viivästyneet asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen tai sairauden vuoksi. Määräaika voi lisäksi olla edellä mainittua kahta lukuvuotta pidempi lapsen hoitamisen vuoksi. Tällöin määräaikaa pidentävät äitiys- isyys- tai vanhempainrahakaudet.

Verotuet

Opiskelijoita tuetaan myös verotuksen kautta. Verovelvollisella on oikeus vähentää tuloverolain (1535/1992) 58 §:n mukaan pääomatuloistaan velkojensa korot, jos velka on valtion tai Ahvenanmaan maakunnan hallituksen takaama opintovelka taikka toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion opintotukijärjestelmään kuuluva julkisyhteisön takaama tai myöntämä opintovelka. Ellei verovelvollisella ole pääomatuloja tai niiden määrä on vähennyskelpoisia korkoja pienempi, pääomatulon tuloveroprosentin mukainen osuus koroista vähennetään ansiotuloista määrättävistä veroista alijäämähyvityksenä. Lisäksi kunnallisverotuksessa myönnetään opintorahavähennys opintorahan perusteella (tuloverolaki, 105 §). Opintotukilain mukainen asumislisä ja korkoavustus ovat verovapaita suorituksia.

2.2 Kansainvälinen kehitys

Korkeakouluopiskelijoiden sosiaalista ja taloudellista asemaa vertailevan Eurostudent IV-tutkimuksen (Social and Economic Conditions of Student Life in Europe, HIS, 2011) mukaan suurimmassa osassa tutkimukseen osallistuneista eurooppalaisista maita on käytössä joko opintorahaan tai opintorahaan ja -lainaan perustuva tukijärjestelmä. Suomi erottuu muiden Pohjoismaiden sekä Englannin/Walesin ja Alankomaiden ohella muista tutkimukseen osallistuneista Euroopan maista siten, että valtion opintotuen merkitys opiskelijan tuloista ja tuen saajien osuus on

korkeampi kuin tutkimukseen osallistuneissa maissa keskimäärin.

Pohjoismaissa päätoimiseen opiskeluun kannustetaan opiskelijalle itselleen maksettavalla opintotuella, joka muodostuu Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa sekä opintoraha- että lainamuotoisesta tuesta. Korkea-asteen opintotuki on lainapainotteinen Ruotsissa ja Norjassa ja opintorahapainotteinen Tanskassa ja Suomessa. Islannissa tuki on kokonaan lainaa. Suomessa opintolaina on pankkilainaa, muissa Pohjoismaissa on valtion lainajärjestelmä. Opintorahan osuus on Suomessa Tanskan jälkeen toiseksi korkein. Suomen erikoisuutena on, että opiskelijoiden asumista tuetaan osana opintotukea asumislisällä. Muissa Pohjoismaissa on käytössä huoltajakorotus ja lukukausimaksuun tarkoitettu laina. Opintotukea korotetaan vuosittain indeksiperusteisesti Suomea ja Islantia lukuun ottamatta muissa Pohjoismaissa.

Yhteistä Pohjoismaiden opintotukijärjestelmille on se, että opintotuen saamiseen vaikuttavat opintojen edistyminen ja korkea-asteella pääsääntöisesti vain opiskelijan omat tulot. Opintorahaan vanhempien tulot vaikuttavat toisella asteella joko vähentävästi tai korottavasti. Ruotsissa alle 20-vuotiaan opiskelijan opintorahaa voidaan korottaa vanhempien pienten tulojen perusteella. Norjassa vanhempien tulot vaikuttavat vähentävästi vain vanhempiensa luona asuvien tukeen. Tanskassa vanhempien tulot voivat puolestaan vaikuttaa sekä itsenäisesti että vanhempiensa luona asuvien alle 20-vuotiaiden opintorahaan.

Yhtä korkeakoulututkintoa varten tarkoitettu tukiaika on Norjassa ja Tanskassa tutkinnon normatiivinen suoritus aika lisättyinä enintään yhdellä vuodella. Suomessa tukiaika on tavoitteellinen suorittamisaika lisättyinä 10 tukikuukaudella. Enimmäistukiaika kaikkiin korkeakouluopintoihin on Norjassa kahdeksan vuotta. Suomessa ja Tanskassa enimmäistukiaika on 70 tukikuukautta. Ruotsissa ei ole erikseen tutkintokohtaista enimmäistukiaikaa, vaan enimmäisaika kaikkiin korkeakouluopintoihin on pääsääntöisesti 240 viikkoa, joka vastaa kuutta lukuvuotta päätoimisesti opiskellen. Islannissa tukea saa tutkinnon laajuuden mukaiselle ajalle ja enimmäis-

tukiaika kaikkiin korkeakouluopintoihin on 10 vuotta.

Opiskelija ei maksa lainastaan korkoa opiskeluaikana muualla kuin Suomessa. Lainana on opiskeluaikana korotonta (Islanti, Norja) tai se pääomitetään kokonaisuudessaan (Tanska, Ruotsi).

Norjassa tutkinnon ripeää suorittamista ja lainan käyttöä pyritään edistämään järjestelmällä, jossa tavoiteajassa valmistuneen opiskelijan nostama laina muuttuu osittain opintorahaksi. Tanskassa opintotukiaikansa loppuun käyttänyt opiskelija voi saada lainaa opintojensa loppuun saattamiseen. Islannissa lainan määrä on sidottu suoritettuihin opintopisteisiin.

Kokonaismäärältään Suomen opintotuki (opintoraha, asumislisä ja opintolaina) on Pohjoismaiden alhaisin. Opintotuen enimmäismäärä oli lukuvuonna 2012/2013 itsenäisesti asuvalla korkeakouluopiskelijalla Suomessa 799 euroa, Ruotsissa 1 110, Norjassa 1 237, Tanskassa 1 150 ja Islannissa 961 euroa kuukaudessa. Tuen tasoa vertailtaessa tulee ottaa huomioon tuen ostovoima, jota on Pohjoismaiden välillä arvioitu vertaamalla opintotukea teollisuustyöntekijän keskipalkkaan. Viimeisimmän vuonna 2012 tehdyn vertailun mukaan opintotuen osuus teollisuustyöntekijän palkasta oli Suomessa 47 prosenttia ja muissa Pohjoismaissa vähintään 50 prosenttia tai enemmän. Osuus on laskenut kaikissa maissa viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Alankomaissa opintotuki koostuu opintorahasta, täydentävästä tarveharkintaisesta opintorahasta sekä lainasta. Opintoraha on suoritusperusteista ja myönnetään aluksi lainana, mutta muunnetaan opintorahaksi, jos tutkinto tulee suoritetuksi määräajassa. Jos tutkinto ei tule suoritetuksi määräajassa, voi opiskelija saada kuitenkin lainaa. Lisäksi lukukausimaksuihin voi saada erikseen lainaa. Tuen enimmäismäärä on vuoden 2013 alusta lukien Alankomaissa itsenäisesti asuvalla ilman lukukausimaksuun tarkoitettua lainaa enintään 813 euroa kuukaudessa.

Iso-Britanniassa opiskelija voi saada tukea lukuvuodessa Lontoon ulkopuolella hieman alle 8 400 euroa, josta lainan osuus on 4 500 euroa ja opintorahan osuus 3 900 euroa. Tuen määrä on tällöin enintään hieman yli 700 eu-

roa kuukaudessa. Lisäksi lukukausimaksua varten voi saada lainaa. Tuen määrään vaikuttavat opiskelijan ikä, asumismuoto, korkeakoulun sijainti sekä kotitalouden tulot. Vanhempien tulot otetaan huomioon alle 25-vuotiailla ja opiskelijan asuessa vanhempiensa luona myös yli 25-vuotiailla. Lisäksi pienituloinen opiskelija voi saada korkeakoululta tarveharkintaista tukea (enintään n. 3 500 euroa), joka myönnetään osittain apurahana tai lukukausimaksun tai asumiskustannusten kattamiseksi.

2.3 Nykytilan arviointi

Opintotuen rakenteen uudistaminen 2011

Opintotuen nykyrakennetta uudistettiin viimeksi syyslukukauden 2011 alusta lukien. Korkeakouluopinnoissa siirryttiin opintotuen suunnitelmallisemman käytön edistämiseksi kaksiportaisen tutkinnon mukaiseen opintotukiaikaan, tiukennettiin ja yhdenmukaistettiin päätoimiseen opiskeluun kannustamiseksi opintojen edistymisen seuranta sekä määriteltiin asumislisä tukikuukaudeksi. Opintotuen riittävyttä parannettiin luopumalla työharjoittelusta tai työssäoppimisen perusteella saatavan palkan tai oppilaitokselta saadun apurahan perusteella tehtävästä erillisestä taloudellisesta tarveharkinnasta, korottamalla ulkomailla suoritettavia opintoja varten myönnettävän opintolainan valtiontakauksen enimmäismäärää sekä laajentamalla itsenäisesti asuvien opiskelijoiden oikeutta valtiontakaukseen. Opintolainan valtiontakauksen myöntäminen muuttui lisäksi siten, että valtiontakaus myönnetään siihen oikeutetulle korkeakouluopiskelijalle ilman erillistä hakemusta opiskelijan hakiessa opintorahaa. Opintolainan turvallisuutta opintojen rahoitusmuotona parannettiin korottamalla korkoavustuksen tulorajoja.

Syyslukukauden 2011 alusta voimaan tulleiden rakenteellisten muutosten, erityisesti tuen kaksiportaisen myöntömenettelyn, asumislisäkuukauden muuttumisen tukikuukaudeksi sekä opintojen edistymisen seurannan menettelytapojen yhdenmukaistumisen vaikutuksia voidaan arvioida aikaisintaan 2016, jolloin on käytettävissä tilastotietoja ammatikorkeakoulututkinnon tai alemman korkea-

koulututkinnon 3—4 vuodessa suorittaneista. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta arviointia voidaan suorittaa aikaisintaan 2017, jolloin on käytettävissä tilastotietoja kuudessa vuodessa tai lyhyemmässä ajassa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista.

Tuen riittävyys päätoimisen opiskelun kannalta

Opintotuen tason jälkeensä jääneisyys korjaantui, kun opintorahan määriä korotettiin 15 prosentilla ja pienimpiä opintorahoja vähintään 16 eurolla 1.8.2008 lukien. Samalla muussa kuin korkeakoulussa opiskelevalle 18 vuotta täyttäneelle opiskelijalle myönnettävän opintolainan valtiontakauksen määrää korotettiin 80 eurolla. Korkeakouluopiskelijalle ja aikuiskoulutustukea saavalle myönnettävän valtiontakauksen määrää oli korotettu vastaavasti 80 eurolla 1.8.2005 lukien opintolainavähennyksen käyttöönoton yhteydessä. Opiskelijan omien tulojen perusteella tehtävä tarveharkinta lieveni 1.1.2008, kun omia tulorajoja korotettiin 30 prosentilla. Puolison tulojen huomioonottamisesta asumislisää myönnettäessä luovuttiin 1.1.2009 lukien.

Elinkustannukset ovat nousseet 1992—2012 välisenä aikana noin 40 prosenttia. Vastaavana ajanjaksona esimerkiksi korkeakouluopiskelijan opintotuen enimmäismäärä on noussut noin 30 prosenttia. Opintotuen enimmäistaso on niukka, kun sitä verrataan minimitoimeentulon mittareihin tai muihin vähimmäisetuuksiin, mikä osaltaan puoltaisi tukeen tai sen eri elementteihin tasokorotuksia indeksikorotusten lisäksi. Opintorahan tai asumislisän vuokratilanteen korottaminen toteutuneiden asumiskustannusten perusteella edellyttäisi merkittäviä määrärahalisäyksiä. Opintolainan valtiontakauksen korottaminen olisi valtiontaloudellisesti helpommin toteutettavissa, koska se ei lisäisi välittömästi opintotukimenoja. Jotta tuen enimmäismäärä ei eriytyisi toisen asteen ja korkea-asteen opinnoissa, tulisi tuen määrää korottaa yhtä paljon kaikilla koulutusasteilla.

Itsenäisesti asuvan opintotuki on rahapainotteinen (opintoraha ja asumislisä). Vanhemman luona asuvan opintotuki on laina-

painotteinen, mutta opintorahoja voidaan korottaa vanhempien pientuloisuuden perusteella. Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot voivat vaikuttaa opintorahaan vähentävästi, jos opiskelija on alle 20-vuotias, sekä asumislisään vähentävästi, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Alle 20-vuotiaiden toisen asteen opintorahan tarveharkintaisuutta voidaan pitää ongelmallisena koulutusasteiden välisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Vanhempien tulorajoja ei ole sidottu ansiotason kehitykseen, mikä aiheuttaa tarveharkinnan kiristymistä. Tuen piiriin tulee siis vuosittain tästä syystä vähemmän opiskelijoita ja samalla opiskelijoita putoaa myös tuen piiristä pois vanhempien tulojen noustessa. Vanhempien tulorajoja korotettiin viimeksi 1.11.2007 lukien 30 prosentilla ja vuotta aiemmin 15 prosentilla. Yleinen ansiotasoa on noussut tämän jälkeen 18 prosenttia. Nykyisten tulorajojen puitteissa tarveharkinta ulottuu alle keskituloisten perheiden opiskeleviin lapsiin. Korkea-asteella vanhempien tulot eivät vähennä lainkaan tukea.

Asumislisän vuokratasoa korotettiin viimeksi 1.11.2005 214,44 eurosta 252 euroon kuukaudessa. Tämän jälkeen yleinen vuokrataso on noussut noin 18 prosenttia.

Opintotukijärjestelmän tarkoituksena on turvata opiskeluaikainen toimeentulo ja edistää samalla tehokasta opiskelua. Toimeentulon turvaamisen lisäksi opintotuen avulla pyritään tehostamaan opintoja siten, että korkeakouluopintoihin myönnetään opintotukea rajoitetuksi ajaksi ja opintotuen jatkuvan myöntämisen edellytyksenä on riittävä opintojen edistyminen. Opintojen edistymistä seurataan vuosittain ja tuen maksaminen voidaan myös lakkauttaa, jos opiskelija ei ole edistynyt opinnoissa riittävästi. Tukikuukausien määrään suhteutetun vuositulomallin tarkoituksena on ohjata tuen käyttöä päätöksiin opintoihin. Lisäksi tutkinnon suorittamiseen tavoiteajassa kannustetaan myöntämällä korkeakoulututkinnon määräajassa suorittaneelle ja opintolainaa käyttäneelle verovelvolliselle verotuksessa opintolainavähennys.

Opintolainan käyttö

Opintolainaa opintotuen osana korostaa tuen investointiluonnetta. Opintolainan valtiontaukaus mahdollistaa lainan saamisen ilman muita vakuuksia. Opiskelijoiden velkaantuminen alkoi vähentyä 1992 toteutetun opintotukiudistuksen yhteydessä, mikä oli yksi uudistuksen tavoitteista. Opintotukiudistuksen toteuttamisen jälkeen 1990-luvun alkupuolella lainaa nosti vain noin 20 prosenttia opiskelijoista. Kansaneläkelaitoksen tilaston mukaan lukuvuonna 2011/2012 opintotukea saavista korkeakouluopiskelijoista 45 prosenttia ja 20 prosenttia ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista opintotuen saajista oli nostonut lainaa. Vuonna 2012 ammatillisen perustutkinnon suorittaneista 22 prosentilla oli opintolainaa keskimääräisen lainan ollessa 4 100 euroa. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittajista lainaa oli käyttänyt 36 prosenttia ja keskimääräinen laina oli 6 800 euroa. Yliopistossa korkeakoulututkinnon suorittaneista lainaa oli käyttänyt 39 prosenttia keskimääräisen lainan ollessa 8 400. Vuonna 2011 kaikista korkeakoulututkinnon suorittaneista 39,4 prosentilla oli lainaa keskimääräisen lainan ollessa 7 500 euroa.

Kansaneläkelaitoksen tilastojen perusteella opintolainaa käyttävien osuus on pysynyt viime vuosina samalla tasolla, mutta lainamäärät ovat kasvaneet. Lainamäärien nousu johtuu ainakin korkotason alenemisesta ja takauksen määrän korotuksista korkea-asteella lukuvuonna 2005/2006 ja muussa kuin korkeakoulutuksessa lukuvuonna 2008/2009. Lisäksi lainan käyttöä on voinut lisätä elinkustannusten nousu, jota on voitu 2000-luvulla ottaa rajallisesti huomioon opintorahan ja asumislisän tasossa.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskelua ja toimeentuloa määräjain kartoittavien tutkimuksien (Opiskelijatutkimus 2010, Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu, opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:18 sekä Opiskelijatutkimus 2006, opetusministeriön julkaisuja 2006:51) mukaan

opintolainan käyttö ei kuitenkaan ole erityisen suosittua opiskelijoiden keskuudessa. Opintolainan käyttäminen on jonkin verran suosittumpaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden ja iäkkäämpien opiskelijoiden joukossa. Yhdeksi lainan nostamisen tärkeimmäksi syyksi on tutkimuksen mukaan välttämättömyysmenojen kattaminen. Tutkimusten mukaan keskeisin syy olla nostamatta opintolainaa on haluttomuus elää lainarahalla, toiseksi yleisin syy opintotuella ja palkkatuloilla toimeen tuleminen ja kolmanneksi yleisin syy säästöt. Lisäksi kokemus epävarmasta työmarkkina-asemasta ja lainanmaksukyvästä tutkinnon suorittamisen jälkeen vähentää lainan käytön halukkuutta. Tilastojen mukaan suomalaiset korkeakouluopiskelijat velkaantuvat pohjoismaisia opiskelijakollegoitaan vähemmän. Vuonna 2011 oli korkeakoulututkinnon suorittaneella Suomessa lainaa keskimäärin 7 500 euroa, Ruotsissa 14 500 euroa, Tanskassa 18 800 euroa, Islannissa 20 000 euroa ja Norjassa 33 000 euroa.

Korkoavustuksen käyttö

Opintolainan korkoavustuksen tulorajoja korotettiin 1.8.2011 lukien 54 prosentilla, jotta avustus kohdentuisi nykyistä paremmin niille opintonsa päättäneille, joilla on pienet tulot ja jotka koulutuksesta huolimatta eivät vielä ole työllistyneet. Korotus perustui kaikkien palkansaajien ansiotason nousuun aikavälillä 1996—2008. Korkoavustuksen tuloajat ovat pysyneet 1.8.2011 jälkeen samalla tasolla, vaikka yleinen ansiotaso on edellisen tarkistusperusteen jälkeen noussut.

Vuonna 2010 korkoavustuksen saajia oli yhteensä 3 509 ja keskimääräinen avustus oli 167,17 euroa. Vuonna 2011 saajia oli 2 914 keskimääräisen avustuksen ollessa 151,16 euroa. Vuonna 2012 saajia oli 3 118 keskimääräisen avustuksen ollessa 152,75 euroa. Saajamäärä ja menot ovat siis vuoden 2010 jälkeen vähentyneet. Valtion maksettavaksi takauksen perusteella tuleva keskimääräinen opintovelka on ollut viime vuosina keskimäärin 4 200 euroa. Korkoavustusmenot pysyvät samalla tasolla, jos yleinen taloustilanne on vakaa. Korkoavustuksen tuloajojen korottamisesta ei näin ollen aiheutuisi lisä-

menoja, vaan sillä korjattaisiin toteutunut tarveharkinnan kiristyminen.

Opintolainavähennyksen arviointi

Vuoden 2012 loppuun mennessä opintolainavähennysoikeus on myönnetty 25 320 henkilölle. Verohallinnon mukaan opintolainavähennys on vähentänyt vuoden 2012 loppuun mennessä valtion verotuloja yhteensä 8,3 milj. euroa. Vuoden 2011 verotuksen tilastojen mukaan opintolainavähennyksen saajia oli kyseisenä vuonna 4 752 verovelvollista ja opintolainavähennyksen yhteismäärä 2,4 milj. euroa. Lukuvuonna 2011/2012 opintolainavähennykseen oikeutettujen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden lainamäärän mediaani oli 7 500 euroa ja keskimääräinen opintolainavähennys (mediaani) 1 500 euroa. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden lainamäärän mediaani oli 6 900 euroa ja keskimääräinen opintolainavähennys (mediaani) 1 320 euroa.

Tilastaselvityksen mukaan vuonna 2005 opintonsa aloittaneista ja viimeistään 2011 ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista opiskelijoista noin 30 prosenttia ja ammattikorkeakoulussa vuosina 2005—2007 opintonsa aloittaneista ja viimeistään vuonna 2011 tutkinnon suorittaneista noin 26 prosenttia oli oikeutettuja opintolainavähennykseen.

Opiskelijoiden nostamat lainat ovat jonkin verran kasvaneet vuodesta 2005 lähtien, mutta opintolainavähennysjärjestelmän aikana opintolainaa käyttävien opiskelijoiden osuus ei ole kasvanut eivätkä opiskeluajat ole lyhentyneet. Opintolainavähennyksen saamisen ehtona oleva tutkinnon suorittamisaikavaatimus ei lähtökohtaisesti kannusta nopeaan opiskeluun, koska vähennyksen voi saada varsin pitkän opiskelun perusteella. Tilastovertailussa opiskeluaikaprofiilit ja mediaaniopiskeluajat ovat lähes samat vähennykseen oikeutetuilla ja muilla tutkinnon suorittaneilla. Selvitys antaa viitteitä siitä, että opintolainaa ja lainavähennystä näyttäisivät hyödyntävän enemmän ammattialoilla opiskelevat, joiden työurat ovat selkeämpiä kuin generalistialoilla opiskelleiden työurat. Opintoalakohtaiset erot vähennykseen oikeutettujen osuuksissa ovat suuria. Keskimääräistä

enemmän opintolainavähennykseen oikeutettuja oli yliopistossa lääke-, oikeus- sekä kauppatieteellisellä alalla tutkinnon suorittaneissa ja humanistisella ja kasvatusalalla sekä kulttuurialalla tutkinnon suorittaneissa. Nuoret olivat nostaneet suurempia lainasummia kuin vanhemmat opiskelijat ja nuorten suhteellinen osuus vähennykseen oikeutetuista oli useimmilla aloilla ikäryhmäjakautamaa korkeampi.

Vähennyksen määrä voi olla enintään lainan lyhennyksen suuruinen. Suurin osa saa vähennyksen vähitellen maksaessaan lainaansa takaisin pankin kanssa sopiman takaisinmaksusuunnitelman mukaisesti. Vain pieni osa saa vähennyksen yhdellä kertaa maksaessaan lainan kerralla takaisin. Jos vuosittainen lainan lyhennysmäärä on pienempi kuin vähennyksen enimmäismäärä tai verovuonna määrättyjen verojen määrä ei riitä vähennyksen tekemiseen täysimääräisenä, vähennys realisoituu verovelvolliselle vähitellen. Myös edellä mainitut seikat koetaan epäkohtana järjestelmän kannustavuuden ja läpinäkyvyyden kannalta.

Opintojen kestosta ja työuralle siirtymisen taustatekijöistä

Tilastojen mukaan yliopistossa opiskelevista 40 prosenttia valmistuu kuuden vuoden sisällä ja ammattikorkeakoulussa opiskelevista 63 prosenttia viiden vuoden sisällä. Mediaanisuuritusajoissa ja läpäisyasteessa on alakohtaisia eroja. Useimmilla aloilla yliopistossa mediaanisuuritusajaksi on alle kuusi vuotta ja ammattikorkeakouluissa hieman yli neljä vuotta. Kun tarkastellaan kuudessa vuodessa tutkinnon suorittaneita, on läpäisyaste alle 30 prosenttia esimerkiksi yliopistossa humanistisella, luonnontieteellisellä ja teknistieteellisellä alalla ja vähintään 50 prosenttia esimerkiksi lääketieteellisellä, oikeustieteellisellä sekä kasvatustieteellisellä alalla.

Opiskelijatutkimuksen (Opiskelijatutkimus 2010. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 18:2010.) mukaan merkittävimmät yleiset syyt opintojen hitaaseen etenemiseen olivat työssäkäynti, elämäntilanne ja erilaiset henkilökohtaiset syyt. Työssäkäynti oli hidastanut erityisesti yliopisto-opiskelijoiden

opintoja. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintoja oli hidastanut erityisesti heikko opiskelumotivaatio tai kokemus väärällä alalla opiskelusta.

Ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen opintourat-tutkimuksen (Stenström, Virolainen, Vuorinen-Lampila & Valkonen. Koulutuksen tutkimuslaitos, 2012) mukaan puolet ammatillisen koulutuksen aloittaneista oli suorittanut tutkinnon normiajassa. Aloitustalan tutkinnon suorittamiseen ja opintojen keskeyttämiseen liittyy ensisijaisesti koulutuksen aloittaneiden ikä. Nuorimmat suorittavat muita ikäryhmiä todennäköisemmin tutkinnon loppuun ja vanhemmat ikäluokat keskeyttävät opintonsa nuoria useammin. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden koulutusuraturat ovat tulosten mukaan hyvin yksilöllisiä ja niihin heijastuvat muiden muassa alojen työllisyysnäkökymät, koulutuskiipailu, paremman koulutuspaikan haku sekä opintojen ja muun elämän rahoittaminen työssäkäynnillä. Tutkimuksen mukaan työssäkäynti ei yksiselitteisesti hidasta yliopisto-opintojen etenemistä, vaan opiskelijat kokevat sen myös antavan pontta opintojen etenemiselle. Tutkimus korostaa, että yliopisto-opiskelijan koulutusala on yhteys opintourien keskeyttämiseen tai viivästymiseen. Aloitustalan tutkinnon suorittaneiden osuudet ovat tutkimuksen mukaan korkeita mm. lääketieteen, psykologian, oikeustieteen tai kasvatustieteen alalla. Myös useiden aiempien tutkimustulosten perusteella vahvistuu professiotutkinnon suorittaneiden sujuvampi siirtyminen työmarkkinoille.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Päätoimisen opiskelun tukeminen ja nopeampi valmistuminen

Esityksen tavoitteena on uudistaa opintotukijärjestelmää tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Opintorahan sitominen indeksiin, vanhempien tuloihin perustuvan tarveharkinnan lieventäminen sekä opintolainan valtioneuvoston määrän korottaminen parantaisivat opintotuen tasoa ja mahdollistavat nykyistä paremmin täysipainoiseen opiskeluun keskittymisen. Lainan

osuus tuen enimmäismäärästä nousisi, mutta tuki olisi edelleen rahapainotteinen (opintoraha ja asumislisä) itsenäisesti asuvalla täysikäisellä opiskelijalla. Opintotuen perusrakenne säilyisi nykymuotoisena ja kehittyisi opintorahapainotteisesti vuosittaisten indeksikorotusten perusteella. Opintolainaan ehdotetut muutokset edistävätkin lainan hyödynnettävyyttä ja turvallisuutta. Opiskelijan itsensä opiskeluaikana maksettavaksi tulevasta yhden prosentin korosta luopuminen lisäisi opiskelijan käyttövaroja opiskeluaikana. Korkeavastuksen tuloarvojen sitominen palkkatuottoon eli palkkatason kehitykseen turvaisi pientuloisten opintolainasaajien mahdollisuuksia selviytyä korkojen takaisinmaksusta sekä ehkäisisi valtion takausvastuun kasvu.

Korkeakouluopintojen nopeuttamisaikavoitteen edistämiseksi käyttöön otettava opintolainahyvitys olisi opintolainavähennyksestä selkeämpi ja tehokkaammin tutkinnon suorittamiseen kannustava sekä lainan takaisinmaksua turvaava etuus. Opintolainavähennyksestä ehdotettu opintolainahyvitys poikkeaisi siten, että tutkinnon suoritusvaatimus olisi tiukempi ja ohjaisi voimakkaammin tavoiteajassa valmistumiseen. Etuuden myöntämisperusteissa otettaisiin huomioon kaksiportainen tutkintorakenne sekä erilaisen elämäntilanteiden vaikutus tutkinnon suorittamisaikaan. Verovapaa lainahyvitys olisi euromääräisesti suurempi kuin opintolainavähennys, koska hyvityksessä huomioitaisiin opintovelallisen lainasta suurempi osa kuin vähennyksessä. Sen saisi vain Suomen opintotukilain mukaisen opintolainan perusteella. Etuus tukisi myös lainan takaisinmaksua, koska hyvityksellä vähennettäisiin tutkinnon suorittaneen opiskelijan velkataakkaa yhdellä kertaa. Samalla se vähentäisi takausvastuu- ja korkeavastusmenoja.

3.2 Opintotuen rakenteen kehittäminen

Opintotuen rakenteen toteuttamisvaihtoehtoja

Opintolainavähennyksen arviointityöryhmä sekä opintotuen rakenteen uudistamista pohjittanut työryhmä kartoittivat vuoden 2012 aikana erilaisia opintotuen rakenteen toteuttamisvaihtoehtoja. Selvitysten mukaan korkea-

kouluopintojen nopeuttamiseksi nykyisen opintotuen rakennetta voitaisiin muuttaa esimerkiksi rajaamalla rahamuotoisen tuen maksaminen opintojen tavoiteajalle, rajaamalla opintotuen maksamista lukuvuosien määrään taikka lyhentämällä tutkintokohtaista tukiaikaa. Edellä mainittujen rajausten tarkoituksena olisi ohjata opiskelijaa suoriutumaan opinnoistaan rahamuotoisen tuen aikana nykyistä lyhyemmässä ajassa. Ne kuitenkin monimutkaistaisivat järjestelmää eivätkä yksistään parantaisi päätoimisen opiskelun edellytyksiä, vaan niiden lisäksi tuen tasoa tulisi parantaa ja samalla varmistaa, että opinnot edistyvät.

Opintojen lukuvuosittaiseen edistymiseen voitaisiin työryhmän selvitysten mukaan liittää erilaisia rahallisia kannusteita. Lukuvuosittaisessa palkkiomallissa korkeakouluopiskelija saisi lukuvuosittain rahamääräisen etuuden edellisen lukuvuoden aikana tehtyjen opintosuoritusten perusteella. Etuuden määrä voisi perustua lisäksi opiskelijan nostaman opintolainan määrään. Tuki muuttuisi palkaksi opintosuorituksista myös vaihtoehdossa, jossa opintotukea maksettaisiin pelkästään opintosuoritusten perusteella ilman opiskelijan tuloihin perustuvaa tarveharkintaa. Nykyistä enemmän opintosuorituksiin perustuvien palkkiomallien keskeisenä ongelmana on se, että opiskelijat eivät ole yhdenvertaisessa asemassa opintoja suorittaessaan, koska opintopisteen edellyttämää työmäärää ei voida pitää täysin yhteismitallisena. Lisäksi opintoalakohtaisista, tutkinnon rakenteesta tai käytännön opintojärjestelyistä johtuen voi joillakin aloilla suoritusvaatimuksen saavuttaminen olla helpompaa kuin toisilla aloilla. Palkkioperusteinen tuki ei täten mahdollistaisi opiskelijoille toimeentuloa yhdenvertaisin edellytyksin. Jos opintotukea myönnettäisiin opiskeluaikana ilman tuloihin perustuvaa tarveharkintaa, valtion opintotukimenot kasvaisivat aluksi huomattavasti. Tässä vaihtoehdossa tukea voitaisiin periä takaisin opintojen päätyttyä ja takaisinmaksettava summa voisi olla sitä pienempi mitä nopeammin tutkinto on suoritettu. Jos uudistuksen tulisi olla kustannusneutraali, olisivat jälkikäteen perittävät summat tässä mallissa suuria, mikä puolestaan vaikeuttaisi vastaavasti valmistuneen taloudellista tilannetta.

Opintotuki voisi perustua nykyistä enemmän tai kokonaan lainamuotoiseen tukeen. Lainamuotoinen tuki voisi muuttua rahamuotoiseksi tueksi riittävän ripeän opiskelun perusteella. Eräs malli toimisi siten, että tuki myönnettäisiin lähtökohtaisesti rahana, mutta tutkinnon suorittamisen jälkeen tukea maksettaisiin takaisin suhteutettuna tulotasoon, esimerkiksi tietty prosenttiosuus vuosituloista. Lisäksi takaisinmaksettavaan määrään voisi vaikuttaa se kuinka nopeasti tutkinto on suoritettu. Tällöin tuki muuttuisi valmistumisen jälkeen osittain takaisinmaksettavaksi valtion lainaksi.

Jos tuki muuttuisi kokonaan lainaksi tai merkittävästi nykyistä lainapainotteisemmaksi, voisi tästä seurata opiskelijoiden työssäkäynnin lisääntymistä ja tuen käyttöasteen laskua. Lainaon perustuva tuki merkitsisi opiskelijan tai hänen perheensä rahoitusvastuun kasvamista ja saattaisi heikentää pienituloisista perheistä tulevien mahdollisuuksia hakeutua korkeakoulutukseen. Lainamuotoiseen tukeen siirtyminen merkitsisi myös korkeakouluopiskelijoiden ja toisen asteen opiskelijoiden opintotukijärjestelmän eriytymistä, mikä voisi heikentää opiskelijoiden siirtymistä toiselta asteelta korkea-asteen opintoihin.

Indeksisidonnaisuuden toteuttamisvaihtoehtoja

Kun opintotuki tai jokin sen osa sidottaisiin indeksiin, niin se säilyttäisi reaaliarvonsa ja varmistaisi osaltaan opiskelijan elintason säilymisen samalla tasolla. Ilman indeksisidonnaisuutta tuen ostovoima heikkenee eikä sen määrä vastaa enää lainsäädäntöhetkellä tarkoitettua tasoa. Elinkustannusten kehityksen huomioon ottaminen parantaisi osaltaan tukea saavien opiskelijoiden mahdollisuuksia keskittyä opiskeluun opintotuen turvin. Indeksisidonnaisuus ei kuitenkaan ota huomioon elintason yleistä nousua.

Tilastokeskuksen laskema kuluttajahintaindeksi kuvaa Suomessa asuvien kotitalouksien Suomesta ostamien tavaroiden ja palveluiden hintakehitystä. Kuluttajahintaindeksi lasketaan menetelmällä, jossa eri hyödykkeiden hinnat painotetaan yhteen niiden kulusuosuuksilla. Kuluttajahintaindeksiä käytetään yleisenä inflaation mittarina. Määrävuoi-

sin uudistettavat kuluttajahintaindeksit sopivat lyhyen aikavälin tarkasteluihin.

Tilastokeskuksen laskema elinkustannusindeksi on uusimmasta kuluttajahintaindeksistä laskettu pitkä aikasarja ja se kehittyy siten samalla tavalla kuin kuluttajahintaindeksi. Esimerkiksi monet vuokrat ovat sidottuja elinkustannusindeksiin.

Kansaneläkeindeksistä annetun lain (456/2001) mukainen kansaneläkeindeksi puolestaan seuraa elinkustannusindeksiä, jonka Tilastokeskus laskee keskeisten hyödykkeiden hintatietojen perusteella. Kansaneläkeindeksin pisteluku seuraavalle vuodelle lasketaan jakamalla kuluvan vuoden kolmannen neljänneksen kuukausien (heinä-, elo- ja syyskuun) elinkustannusindeksin pistelukujen keskiarvo luvulla 1,16.

Suurin osa perusturvaetuuksista on sidottu kansaneläkeindeksiin. KE-indeksiin sidottuja etuuksia ovat kansaneläkkeen lisäksi muun muassa takuueläke, perhe-eläke, sotilasavustuksen perusavustus, vammaistuki, työttömyysturvan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki sekä lapsilisä, lastenhoidon tuki ja sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahat sekä toimentulotuki. Etuuksien laissa vahvistetut määrät vastaavat useimmiten eri vuosille kansaneläkeindeksistä annetussa laissa tarkoitettuja pistelukuja riippuen indeksisidonnaisuuden voimaantulon ajankohdasta.

Opintoraha voitaisiin muiden perusturva-etuuksien tapaan sitoa kansaneläkeindeksiin. KE-indeksiin sitomisen yhteydessä voitaisiin laissa säädetyt opintorahan määrät säilyttää nyt voimassaolevina, jos säädettäisiin, että ne vastaavat vuodelle 2013 säädettyä kansaneläkeindeksin pistelukua. Tämä olisi uudistuksen voimaantulon kannalta johdonmukaista ja lainsäädännöllisesti selkein ratkaisu. Samaa periaatetta noudatettiin eräiden etuuksien osalta indeksisuojan laajentumisen yhteydessä vuonna 2011. Opiskelijan saamaan opintorahan määrään tai laskentatapaan valitulla ratkaisulla ei olisi vaikutusta.

Tilastokeskuksen laskema ansiotasoindeksi on palkansaajien säännölliseltä työajalta maksettavien ansioiden kehitystä mittaava indeksi, joka sisältää tulospalkkiot ja sopimuksiin perustuvat kertaerät. Työntekijän eläkelain (395/2006) mukainen palkkakerroin määräytyy palkansaajien ansiotasossa ja

kuluttajahinnoissa tapahtuneiden muutosten perusteella. Kertoimessa hintatason muutoksen osuus on 20 prosenttia ja palkansaajien ansiotason muutoksen 80 prosenttia. Palkkerrointa käytetään yleisesti tarkistettaessa etuuksien tuloarvoja, esimerkiksi sairausvakuutuslain mukaisten sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahojen, erityishoitorahan sekä kuntoutusrahan tuloarvoissa.

Korkoavustuksen nykyiset tuloarvat voitaisiin sitoa työntekijän eläkelain mukaisen palkkakertoimeen. Uusissa tuloarvoissa voitaisiin ottaa huomioon jo toteutunut yleinen palkkatason nousu. Tarkistuksia voitaisiin tehdä määrääjain, jotta tuloarvojen korotus olisi merkityksellinen pienituloisten opintovelallisten kannalta.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Opintotuella tuettava koulutus

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotukeen oikeuttavista opinnoista säädetään nykyisin opintotukilain 4 §:ssä, opintotukiasetuksen 2 §:ssä sekä osittain myös opintotukilain 3 §:n määritelmäsäännöksessä. Opintotukilain alkuperäiset säännökset ovat peräisin vuodelta 1994 ja säännöksiä on tämän jälkeen muutettu useita kertoja. Säännökset ja niissä käytetyt viittaukset ovat osin tulkinnanvaraisia ja lukuisten muutosten johdosta vaikeaselkoisia. Opintotukeen oikeuttavia opintoja koskevien säännösten rakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että opintotukeen oikeuttavista opinnoista säädetäisiin ainoastaan lain tasolla. Perustuslain (731/1999) 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Samalla säännöksiä ehdotetaan selkeytettäväksi ja uudistettavaksi lakiteknisesti.

Lisäksi ehdotetaan, että maahanmuuttajille tarkoitettu valmistava lukiokoulutus katsottaisiin opintotukeen (ml. koulumatkatuki) oikeuttavaksi koulutukseksi ja päätoimiseksi opiskeluksi ja maahanmuuttajille tarkoitettu ammattikorkeakouluopintoihin valmentava koulutus opintotukeen oikeuttaviksi opinnoiksi. Opintotuki olisi tarpeellinen koulutukseen kannustamiseksi ja erityisesti niille

maahanmuuttajille, jotka hakeutuvat valmistavaan koulutukseen työmarkkinoiden ulkopuolelta ja eivät tämän vuoksi ole työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä ja saa kotoutumistukea tai työttömyysturvaa. Ehdotetut muutokset parantaisivat eri koulutusasteilla opiskelevien maahanmuuttajien yhdenvertaisuutta ja taloudellisia edellytyksiä opiskeluun. Jo nykyisen lainsäädännön perusteella voidaan myöntää opintotukea ja koulumatkatukea maahanmuuttajille tarkoitettuun ammatilliseen peruskoulutuksen valmistavaan koulutukseen.

Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa

Muiden kuin julkisten valvonnan alaisten oppilaitosten rinnastamismenettelyn sääntelyn väljyys on osoittautunut ongelmalliseksi sekä asiaa käsittelevien viranomaisten että oppilaitoksen ja opiskelijoiden kannalta. Kansaneläkelaitos ja opetus- ja kulttuuriministeriö saavat melko usein kyselyitä ja kanteluita yksityisten oppilaitosten opiskelijoilta, jotka katsovat, että oppilaitosten antama koulutus ei ole vastannut luvattua tasoa. Kansaneläkelaitos saa vuosittain oppilaitoksilta noin 5–10 uutta rinnastamishakemusta. Hakemuksista noin joka viides hylätään. Pääasiallinen syy hylkäämiseen on se, että oppilaitoksen antamaa koulutusta ei voida tasoltaan rinnastaa julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen. Toiminnan taloudellisten edellytysten vuoksi hakemus hylätään vain harvoin, mutta puutteet taloudellisissa edellytyksissä saattavat johtaa rinnastamisen myöntämiseen vain määräaikaaisesti.

Opintotukioikeutta ehdotetaan selkeytettäväksi. Sen myöntämisen edellytyksenä olisi edelleen, että koulutuksen järjestäjällä on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset toiminnalle ja kyseistä koulutusta on järjestetty vähintään vuoden ajan. Opintotukioikeus rajattaisiin koskemaan Suomessa järjestettyä muuta kuin julkisen valvonnan alaista koulutusta. Pääsääntöisesti koulutuksen tulisi valmistaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen näyttötutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen. Ehdotettu muutos selkeyttäisi tilannetta koulutuksen järjestäjän, viranomaisten ja opiskelijan kan-

nalta. Järjestetyn koulutuksen tulisi olla tutkinnon perusteiden mukaista siten, että opiskelijalla olisi opintojen päätteeksi valmiudet näyttötutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä tulisi olla sopimus näyttötutkintojen vastaanottamisesta sellaisen tahon kanssa, jolla on tutkintotoimikunnan myöntämä näyttöjen järjestämislupa.

Koulutus ei edelleenkaan olisi julkisen valvonnan alaista, mutta toimintaan kohdistuisi välillistä valvontaa tutkintotoimikuntien kautta. Tutkintotoimikunnat valvovat näyttötutkintojen järjestämissopimusten noudattamista sekä seuraavat tutkintotilaisuuksien järjestämistä ja tutkintosuoritusten arviointia. Kansaneläkelaitos puolestaan voisi valvoa opintotukioikeuden täyttymisen edellytyksiä esimerkiksi seuraamalla opiskelijoiden suorittamien näyttötutkintojen lukumääriä. Näyttötutkintoina voidaan suorittaa kaikki tutkintorakenteen mukaiset tutkinnot. Nykytilaa vastaavasti opintotukioikeuden ulkopuolelle rajautuisivat harrastusluonteista koulutusta ja korkeakoulutasoista koulutusta antavat koulutuksen järjestäjät. Näyttötutkinto on erityisesti aikuisille suunniteltu ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamistapa. Näyttötutkinnoista säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998). Näyttötutkintoina voidaan suorittaa ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto. Vuonna 2012 tutkintorakenteessa oli yhteensä 374 ammatillista tutkintoa, joista ammatillisia perustutkintoja 52, ammattitutkintoja 192 ja erikoisammattitutkintoja 130. Näyttötutkinnon suorittaja osallistuu usein valmistavaan koulutukseen, jonka avulla hankitaan tarvittavaa ammattitaitoa. Näyttötutkinnon tai sen osan voi kuitenkin suorittaa myös työelämässä hankitun kokemuksen kautta osallistumatta valmistavaan koulutukseen.

Jos koulutuslalla ei ole mahdollista suorittaa tutkintorakenteen mukaista näyttötutkintoa, arvioitaisiin opintotukioikeus nykytilaa vastaavasti koulutuksen tason perusteella. Lisäksi koulutuksen tulisi tuottaa yleisesti tunnustettu ammattipätevyys. Tällä hetkellä rinnastetuista oppilaitoksista ainakin teatterialalla ja Alexander-tekniikan opinnoissa ei ole mahdollista suorittaa tutkintorakenteen

mukaista näyttötutkintoa, mutta vastaavaa koulutusta annetaan myös julkisen valvonnan alaisissa oppilaitoksissa.

Opintorahan sitominen indeksiin

Opintotuen ostovoiman turvaamiseksi ja tuen riittävyyden parantamiseksi ehdotetaan, että opintorahan määriä tarkistettaisiin kunkin lukuvuoden alusta lukien siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Ensimmäiset kansaneläkeindeksillä korotetut opintorahat myönnettäisiin 1.8.2014 lukien. Korotus olisi noin 1,5 prosenttia ja tehtäisiin sentin tarkkuudella.

Syyslukukauden alusta lukien maksettavat opintorahan määrät vastaisivat vuodelle 2014 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) tarkoitettua pistelukua.

Opintorahan perusmäärät nyt ja arvio perusmäärästä 1.8.2014 lukien (€/kk):

Korkea-aste

	1.8.2013	1.8.2014*
Avioliitossa tai elatusvelvollinen	298	302,44
18 vuotta täyttänyt itsenäisesti asuva	298	302,44
Alle 18 vuotta, asuu itsenäisesti	145	147,16
20 vuotta täyttänyt, asuu vanhemman luona	122	123,82
Alle 20 vuotta, asuu vanhemman luona	55	55,82

Toinen aste

	1.8.2013	1.8.2014*
Avioliitossa tai elatusvelvollinen	246	249,67
18 vuotta täyttänyt itsenäisesti asuva	246	249,67
Alle 18 vuotta, asuu itsenäisesti	100	101,49
20 vuotta täyttänyt, asuu vanhemman luona	80	81,19
Alle 20 vuotta, asuu vanhemman luona	38	38,57

Vanhempien tulojen perusteella korotettavien opintorahojen perusmäärät ja korotukset 1.8.2013 lukien (€/kk):

Opintorahan perusmäärä	Korotus	Korotettu opintoraha enintään
38	58	96
55	75	130
80	100	180
100	100	200
122	145	267
145	145	290

Arvio vanhempien tulojen perusteella korotettavista opintorahojen perusmääristä ja korotuksista 1.8.2014* lukien (€/kk):

Opintorahan perusmäärä	Korotus	Korotettu opintoraha enintään
38,57	58,87	97,44
55,82	76,12	131,94
81,19	101,49	182,68
101,49	101,49	202,98
123,82	147,16	270,98
147,16	147,16	294,32

*KE-indeksin mukaiset euromäärät ovat arvioita 1.8.2014 lukien, lopulliset pisteluvut vahvistetaan lokakuussa 2013. Arvio perustuu valtiovarainministeriön elokuussa 2013 tekemään inflaatioennusteeseen.

Vanhempien tuloihin perustuva tarveharkinta

Vanhempien tuloihin perustuvaa tarveharkintaa ehdotetaan lievennettäväksi siten, että muualla kuin vanhempansa luona asuvalla muussa kuin korkeakoulussa opiskelevalla 18—19-vuotiaalla opiskelijalla olisi oikeus täysimääräiseen opintorahaan, jos vanhempien tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen määrä on yhteensä enintään 53 000 euroa vuodessa. Opintorahaa vähennetään jokaista tulorajan ylittävää täyttä 1 010:tä euroa kohden viisi prosenttia. Tällöin opintorahaa ei maksettaisi lainkaan vanhempien huomioon otettavien tulojen ollessa vähintään 73 200 euroa. Vanhempien tulot eivät vähentäisi opintorahaa, jos ne olisivat yhteensä enintään keskimäärin 4 400 euroa kuukaudessa. Opintorahaa ei maksettaisi lainkaan, jos vanhempien huomi-

oonotettavat tulot olisivat yhteensä keskimäärin 6 100 euroa kuukaudessa. Tarveharkinta lievenisi siten, että opintorahaan voisi olla oikeutettu itsenäisesti asuva täysi-ikäinen opiskelija, jonka vanhemmat ovat keskituloisia. Vanhempansa luona asuvan 18—19-vuotiaan toisen asteen opiskelijan vanhempien tulorajat eivät muuttuisi nykytasosta ja olisivat siis korkeammat kuin itsenäisesti asuvien 18—19-vuotiaiden vanhempien ehdotetut tulorajat.

Opintolainan valtioneuvosto ja korkoavustus

Oikeutta valtioneuvoston ehdotetaan laajennettavaksi täysi-ikäisten opiskelijoiden osalta siten, että myös täysi-ikäiset vanhempansa luona asuvat toisen asteen opiskelijat voisivat saada lainatakauksen, vaikka he eivät vanhempien tulojen perusteella voisi saada opintorahaa. Ehdotettu muutos yhtenäistäisi toisen asteen ja korkea-asteen opiskelijoiden lainatakausoikeuden perusteita. Koska lainatakauksen ei ole opiskelijalle suoraan valtion varoista maksettavaa etuutta, ei vanhempien tuloihin perustuva tarveharkinta ole samalla tavalla perusteltua kuin esimerkiksi opintorahan kohdalla. Muutos parantaisi vanhempansa luona asuvien täysi-ikäisten opiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä opiskeluun. Toisen asteen opiskelijoiden oikeutta opintolainan valtioneuvoston ehdotetaan selkeytettäväksi lisäksi siten, että valtioneuvosto myöntäisi myös muualla kuin vanhempansa luona asuvalle lapsilisän piirissä olevalle lukiossa opiskelevalla opiskelijalle, joka olisi vanhempiensa tulojen perusteella oikeutettu opintorahaan. Nykyisin alle 18-vuotiaat ovat voineet saada lainatakauksen, jos he ovat saaneet opintorahaa. Muualla kuin vanhempansa luona asuva muussa kuin lukiossa opiskeleva (esimerkiksi ammatillisessa oppilaitoksessa tai kansanopistossa) opiskelija, jonka elatusta varten on maksettu lapsilisää, on voinut saada lainatakauksen, jos hän on vanhempiensa tulojen perusteella ollut oikeutettu opintorahaan.

Opintolainan valtioneuvoston määrää ehdotetaan korotettavaksi tuen riittävyyden parantamiseksi kaikilla valtioneuvoston oikeutetuilla 100 eurolla tukikuukautta kohden. Valtioneuvosto olisi korkeakouluopiskelijalla

ja aikuiskoulutustukea saavalla sekä 18 vuotta täyttäneellä muulla kuin korkeakouluopiskelijalla 400 euroa, muussa kuin korkeakoulussa opiskelevalla alle 18-vuotiaalla 260 euroa ja ulkomailla opiskelevalla 700 euroa kuukaudessa.

Valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä olisi, että luottolaitos lisää puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena. Tällöin opintolainan saaja ei maksaisi lainastaan korkoja, vaan korot päämitettäisiin kokonaisuudessaan. Koron maksu alkaisi vasta opintojen päätyttyä ja lainan takaisinmaksun alettua.

Jotta korkoavustuksen tarveharkinta ei kiristyisi, ehdotetaan korkoavustuksen tuloarvoja tarkistettavaksi työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa säädetyn palkkakertoimen muutoksen mukaan vuodesta 2014 alkaen joka toinen vuosi. Tulorajoja korotettaisiin aluksi indeksimuutoksella, joka on toteutunut aikavälillä 2010—2013.

Opintotukiaika

Opintotuen enimmäisajan lyhentäminen

Opintotuen enimmäisaikaa lyhentämällä rajoitettaisiin yhden tutkinnon suorittamisen jälkeen muihin korkeakouluopintoihin käytettävää tukiaikaa. Kaikkiin korkeakouluopintoihin tarkoitettua opintotuen enimmäisaikaa ehdotetaan lyhennettäväksi 70 tukikuukaudesta 64 tukikuukauteen. Opiskelijalla voisi olla tällöin käytettävissä tutkinnon suorittamisen jälkeen muihin korkeakouluopintoihin tukikuukausia määrä, joka saadaan vähentämällä käytetyt tukikuukaudet 64 tukikuukauden enimmäisajasta. Tällöin esimerkiksi 55 tukikuukautta ylempään korkeakoulututkintoon käyttänyt henkilö voisi saada muihin korkeakouluopintoihin nykyisen 15 tukikuukauden sijaan yhdeksän tukikuukautta. Korkeakoulututkinnon suorittaneella aikuisopiskelijalla on käytettävissä opintotuen lisäksi myös muita tukimuotoja. Jatkoopintoja tai erikoistumisopintoja voidaan suorittaa myös palkallisena.

Lukuvuoden tukikuukausien laskentasääntö

Opintotukilaissa määritellyt lukuvuoden tukikuukausien laskentasääntö ovat monimutkaisia toimeenpanon kannalta ja opiskelijalle vaikeasti ymmärrettäviä. Opiskelija ei suoraan opintojen aloitus- tai päättymispäivän perusteella voi päätellä, onko hän oikeutettu opintotukeen opintojen alkamis- tai päättymiskuukaudelta, vaan hänen tulisi osata laskea tukikuukausien lukumäärä opintojen kokonaiskeston perusteella. Toimeenpanossa tukiajan laskentasääntöjen tulkinnassa on esiintynyt epäselvyyksiä opiskelukuukauden määritelmän sekä tukikuukausien kohdentamisen osalta. Opiskelijoiden vuosittainen tukiaika riippuu myös voimassa olevan sääntelyn mukaan lukuvuoden opintojen alkamis- ja päättymispäivästä, joten lukuvuoden tukikuukausien lukumäärä saattaa jo nykyisin vuosittain lisääntyä tai vähentyä 0,5—1 tukikuukaudella. Lukuvuoden tukiajan määrittelyssä ehdotetaan otettavaksi käyttöön yhtenäinen laskentasääntö, joka koskisi kaikkia toisen asteen opintoja. Ammatillista peruskoulutusta koskevista poikkeussäännöistä ja puolen kuukauden tuesta ehdotetaan luovuttavaksi. Ehdotettua laskentamallia sovellettaisiin myös tutkintoon johtamattomissa korkeakouluopinnoissa.

Lukuvuoden tukikuukausien lukumäärän määrittelyssä luovuttaisiin opintojen aloittamis- ja päättymispäivään perustuvasta laskentamallista. Tukioikeus perustuisi aina opiskeluaikaan kuuluvien päivien lukumäärään kalenterikuukaudessa. Ehdotuksen mukaan kalenterikuukausi oikeuttaisi opintotukeen, jos siinä olisi vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Opintotuen tarkistamismenettelyssä määrätyn ajan kestävässä olosuhdemuutoksissa siirryttäisiin myös kokonaan kalenterikuukauden opiskelupäiviin perustuvaan laskentasääntöön.

Ehdotetut muutokset selkeyttäisivät lukuvuoden tukikuukausien laskentaa sekä opiskelijan että opintotuen toimeenpanon kannalta. Ehdotetun muutoksen jälkeenkin lukuvuoden tukikuukausien lukumäärä riippuisi oppilaitoksen määrittelemästä lukuvuoden opintojen alkamis- ja päättymispäivästä. Näistä päivämääristä riippuen lukuvuoden

tukikuukausien lukumäärä voisi nykytilaa vastaavasti myös vaihdella lukuvuosittain. Voimassa oleva koulumatkatuen myöntämistä koskeva laskentasääntö vastaa opintotukilakiin ehdotettua laskentasääntöä. On perusteltua, että toisella asteella lukuvuoden tukikuukausien lukumäärä määräytyy jatkossa samanlaisin perustein sekä opintotukea että koulumatkatukea myönnettäessä. Ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettavien korkeakouluopintojen lukuvuosittainen tukiajan laskenta ei muuttuisi.

Opintolainahyvitys

Korkea-asteen opintotukea uudistetaan tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista ottamalla käyttöön opintolainahyvitys, johon olisi oikeus 1.8.2014 tai sen jälkeen korkeakoulussa ensimmäisen opiskelupaikan vastaanottaneilla ja määräjässä tutkinnon suorittaneilla opintolainansaajilla. Oikeus opintolainahyvitykseen olisi opintolainansaajalla, joka on suorittanut yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon, sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon tai ylemmän korkeakoulututkinnon taikka ammattikorkeakoulussa ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon. Opintolainavähennyksen arviointiryhmä ei alun perin ehdottanut ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon ottamista opintolainahyvityksen piiriin. Hallituksen esityksen jatkovalmistelussa siihen kuitenkin päädyttiin korkeakoulututkintojen yhdenvertaisen kohtelun vuoksi.

Tyypillinen tilanne on se, että opiskelija otetaan yliopistoon suorittamaan sekä alemmaa että ylemmää korkeakoulututkintoa ja tällöin tavoitteena on ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen. Opiskelija voidaan ottaa suorittamaan sellainen ylempi korkeakoulututkinto, johon ei kuulu alemmaa korkeakoulututkintoa (esim. lääketiede). Ylempään korkeakoulututkintoon johtava alempaan korkeakoulututkintoon tai sitä tasoltaan vastaavaan koulutukseen pohjautuva koulutus voidaan järjestää myös koulutusohjelmalla, johon on erillinen valinta (nk. maisteriohjelmat). Opintolainansaajalle voitaisiin myöntää oikeus opintolainahyvitykseen vain lainansaajan ensimmäiseksi suorittaman tutkinnon

perusteella. Tällöin lainansaaja, joka on jo suorittanut esimerkiksi opintolainavähennykseen oikeuttavan tutkinnon, ei voisi saada lainahyvitystä riippumatta siitä onko hänelle myönnetty lainavähennys.

Jos henkilö olisi otettu suorittamaan sekä alemmaa että ylemmää korkeakoulututkintoa, ensimmäiseksi suoritetuksi korkeakoulututkinnoksi katsottaisiin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen, ellei opintolainahyvitystä ole myönnetty opiskelijan oman hakemuksen perusteella alemman korkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen. Opintolainahyvitykseen ei olisi oikeutta opintolainansaajalla, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ennen 1.8.2014.

Opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamisaika

Opintolainahyvityksen ehtona oleva tutkinnon suorittamisaikavaatimus määriteltäisiin siten, että korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö voisi saada lainahyvityksen, vaikka tutkinnon tavoiteajan tai tutkinnon laajuuden mukainen aika ylittyisi. Suorittamisaikavaatimukseen sisältyisi ajallista joustoa, jotta opintojen suorittamiseen liittyvät vähäiset hankaluudet tai valmistumiseen liittyvät hallinnolliset prosessit tulisivat kaavamaisesti huomioonotetuksi. Liian tiukka suorittamisaikavaatimus voisi heikentää järjestelmän houkuttelevuutta ja vaikuttavuutta opintoaikojen lyhentämiseksi. Yliopistoilla on yliopistolain nojalla velvollisuus järjestää koulutus siten, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon tavoiteajassa. Ammattikorkeakoulun on järjestettävä tutkintoon johtavat opinnot ammattikorkeakoululain nojalla niin, että kokopäiväopiskelija voi suorittaa opinnot niiden laajuutta vastaavassa ajassa. Lisäksi yliopistolaissa sekä ammattikorkeakoululaisissa säädetty opiskelijan opiskeluoikeus mahdollistaa tutkinnon suorittamisen tutkinnon tavoiteaikaa tai laajuutta vastaava aikaa pidemmässä ajassa. Opintolainahyvityksen ehtona olevaa tutkinnon suorittamisaikavaatimusta määriteltäessä on otettu huomioon edellä mainitut tutkinnon suorittamiseen vaikuttavat reunaehdot. Opintolainahyvityksen suoritusvaatimus ei saisi olla liian tiukka esimerkiksi siten, että opiskelijan olisi suori-

tettava tutkinto lyhyemmässä ajassa kuin mitä korkeakoulu on velvoitettu opintoja järjestämään. Suorittamisaikavaatimuksessa on perusteltua ottaa huomioon kohtuullisessa määrin kansalaisvelvollisuuksia tai elämäntilanteita, esimerkiksi naisten vapaaehtoisen asepalveluksen tai maanpuolustusvelvollisuuden suorittaminen taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa, joista johtuvaa poissaoloa ei lasketa myöskään opiskeluoikeuden mukaiseen tutkinnon suorittamisaikaan.

Alemman korkeakoulututkinnon suorittaneella olisi oikeus opintolainahyvitykseen, kun tutkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittäisi tavoitteellisen tutkinnon suorittamisajan enintään yhdellä lukukaudella. Esimerkiksi 180 opintopisteen laajuinen alemman korkeakoulututkinnon suorittamisaikavaatimus olisi tällöin kolme ja puoli vuotta. Sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja olisi oikeutettu opintolainahyvitykseen, kun tutkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittäisi tavoitteellisen tutkinnon suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella. Esimerkiksi yhteensä 300 opintopisteen laajuinen (180 +120 opintopistettä) sekä alempi että ylempi korkeakoulututkinto, jonka tavoiteaika on viisi vuotta, tulisi suorittaa viimeistään kuudessa vuodessa.

Ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella olisi oikeus opintolainahyvitykseen, kun tutkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittäisi säädetyn kyseisen tutkinnon laajuuden mukaisen ajan enintään yhdellä lukukaudella. Esimerkiksi 210 opintopisteen laajuinen ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisaikavaatimus olisi tällöin neljä vuotta.

Ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneella olisi oikeus opintolainahyvitykseen samoin perustein kuin Suomessa korkeakoulututkinnon suorittaneella. Tutkintojen tavoitteelliset suorittamisajat tai laajuuden perusteella määräytyvät suorittamisajat ovat samoja maissa, joissa on käytössä nk. kaksiportainen tutkintorakenne ja ECTS:n mukainen opintojen mitoitus. Niiden tutkintojen osalta, joissa on käytössä joku muu tutkintorakenne tai muu kuin ECTS:n mukainen mitoitusjärjestelmä sovellettaisiin kunkin maan lainsäädännön tai korkeakoulun viral-

lista määritelmää tutkinnon suorittamisen tavoiteajasta.

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika laskettaisiin sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan korkeakoulussa, hyvityksen saamiseen oikeuttavan tutkinnon suorittamislukukauden loppuun.

Opintolainahyvitys opintojen viivästyessä

Opintolainansaaja olisi oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika olisi enintään kaksi lukuvuotta edellä mainittua tavanomaista suoritusikavaatimusta pitempi, jos lainansaajan opinnot olisivat tutkinnon suorittamisaikana viivästyneet asevelvollisuuslain siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen tai oman sairauden vuoksi. Tutkinnon suorittamisaika voisi olla lisäksi edellä mainittua pidempi silloin, kun lainansaaja olisi saanut lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Käytännössä tutkinnonsuoritusajaksi voisi olla useita vuosia pidempi kuin muilla riippuen äitiys-, isyys- tai vanhempainrahajaksojen määrästä ja pituudesta. Huomioon voitaisiin ottaa vain ne lukukaudet, joiden aikana lainansaaja on ollut vakuutuspalveluksessa, naisten vapaaehtoisessa asepalveluksessa tai siviilipalveluksessa, on saanut lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai korvausta taikka kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Pidentämisperusteet vastaisivat nykyisiä opintolainavähennyksen pidentämisperusteita.

Opintolainahyvityksestä päättäminen

Kansaneläkelaitos tutkisi ilman hakemusta korkeakoulun ilmoittaman opintojen aloituspäivän ja tutkinnon suorittamispäivän perusteella, onko opintolainahyvitykseen oikeuttavan ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammat-

tikorkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja oikeutettu opintolainahyvitykseen. Ulkomaisessa korkeakoulussa opiskelevan oikeuden opintolainahyvitykseen Kansaneläkelaitos tutkisi kuitenkin opiskelijan opintojen aloittamisesta ja tutkinnon suorittamisesta toimittaman selvityksen perusteella. Opiskelijan tulisi toimittaa hakemuksensa ja siihen liittyvä selvitys opintojen aloittamisesta ja tutkinnon suorittamisesta kahden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta, jotta opintolainahyvitys voitaisiin myöntää. Myös alemman korkeakoulututkinnon suorittaneen opintolainansaajan tulisi hakea Kansaneläkelaitokselta oikeutta opintolainahyvitykseen kahden vuoden kuluessa alemman korkeakoulututkinnon suorittamisesta. Lainansaaja voisi näin harkita hyödyntääkö lainahyvityksen jo alemman korkeakoulututkinnon suorittamisen perusteella vai vasta kun on suorittanut sekä alemman että ylempään korkeakoulututkinnon. Jos lainansaaja olisi oikeutettu opintolainahyvitykseen, Kansaneläkelaitos laskisi rahalaitosten ilmoittamien opintolainojen koskevien tietojen perusteella opintolainahyvityksen määrän sekä antaisi lainansaajalle päätöksen oikeudesta opintolainahyvitykseen ja opintolainahyvitykseen määrästä. Päätös voitaisiin antaa asiomaista kuulematta.

Jos lainansaaja ei korkeakoulun ja rahalaitosten ilmoittamien tietojen perusteella olisi oikeutettu opintolainahyvitykseen, Kansaneläkelaitos lähettäisi lainansaajalle päätösehdotuksen. Ehdotuksen mukainen päätös tulisi voimaan, jos lainansaaja ei valituksen tekemiseen varatussa määräajassa pyydä kirjallisesti asian käsittelemistä uudelleen.

Opintolainahyvityksen määrä

Opintolainahyvityksen enimmäismäärä olisi 40 prosenttia opintolainansaajalla olevan opintolainahyvitykseen oikeuttavan opintolainan 2 500 euroa ylittävästä määrästä. Omavastuun asettaminen on perusteltua, jotta opintolainahyvitys kohdentuisi niille opiskelijoille, jotka ovat hyödyntäneet opintolainaa mahdollistaakseen päätoimisen opiskelun. Omavastuun määrä vastaisi noin kuuden kuukauden ajalle nostettua opintolainan määrää lainatakauksen ollessa 400 euroa kuu-

kaudessa. Jos omavastuu olisi korkeampi, se ei tukisi tavoitetta kannustaa opiskelijoita tulemaan opintolainan turvin toimeen, opiskelemaan tehokkaammin ja valmistumaan nykyistä nopeammassa ajassa. Lisäksi omavastuulla olisi hallinnollista merkitystä, koska vähäisten opintolainojen jääminen menettelyn ulkopuolelle vähentäisi hallinnollista työtä. Opintolainahyvitykseen oikeuttavalla opintolainalla tarkoitetaan hyvitykseen oikeuttavan tutkinto-opintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvityksen oikeuttavan tutkinnon suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana kertynyttä opintotukilain mukaista opintolainaa ilman kyseisenä aikana lainaan pääomitettuja opintolainan korkoja.

Opintolainahyvityksen määrä laskettaisiin enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa kyseisen yliopistossa suoritettun tutkinnon tavoitteellisen ajan mukaista lainamäärää tai kyseisen ammattikorkeakoulututkinnon laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää, kun valtiontakauksen määrää vastaava määrä opintolainaa otetaan huomioon yhdeksältä kuukaudelta yhtä lukuvuotta kohti. Siltä osin kuin tutkinnon laajuus ei ole täysinä vuosia, määrää laskettaessa otettaisiin huomioon opintolainaa viideltä kuukaudelta puolta lukuvuotta kohti. Huomioon otettava lainamäärä laskettaisiin tutkinnon suorittamishetkellä voimassa olevien opintolainan valtiontakauksen enimmäismäärää koskevien säännösten mukaan. Ulkomailla tutkinnon suorittaneen valtiontakauksen määrä olisi korkeampi kuin kotimaassa tutkinnon suorittaneen lainamäärä, jolloin myös hyvitys voisi olla ulkomailla tutkinnon suorittaneella korkeampi kuin kotimaassa tutkinnon suorittaneella.

Jos tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika olisi esimerkiksi viisi vuotta, hyvitystä laskettaessa huomioon otettava lainamäärä olisi valtiontakauksen ollessa 400 euroa kuukaudessa 18 000 euroa vähennettynä 2 500 euron omavastuulla (45 kk x 400 – 2 500). Opintolainahyvityksen määrä olisi tällöin 6 200 euroa (15 500 euroa x 40 %). Huomioon otettavaan lainamäärään vaikuttaisi myös se, onko kyseessä kotimaassa vai ulkomailla suoritettu tutkinto. Huomioon otettavan lainan rajaaminen tutkinnon laajuutta vastaavan

ajan mukaan määräytyväksi on tarpeellinen velkaantumisen välttämiseksi ja vähennyksen kohdentamiseksi tehokkaasti ja suunnitelmallisesti opintojaan harjoittaneille. Rajaus ehkäisee myös opintojen pitkittämistä hyvityksen maksimoimiseksi. Lainahyvitys olisi saajalleen verovapaata etuutta, mistä säädetäisiin tuloverolain 92 §:ssä.

Opintolainahyvityksen maksaminen

Kansaneläkelaitos suorittaisi opintolainansaajan valmistumisen jälkeen rahalaitokselle mahdollisimman pian opintolainahyvitystä vastaavan summan opintolainansaajan opintolainan lyhentämiseksi. Pääsääntöisesti se tapahtuisi tutkinnon suorittamislukukautta seuraavana lukukautena. Lainahyvitys kohdistettaisiin lainojen suuruusjärjestyksen perusteella alkaen suurimmasta maksamattomasta valtion takaamasta opintolainasta.

Jos Kansaneläkelaitos olisi takaajana maksanut opintolainan rahalaitokselle ja opintolaina on Kansaneläkelaitoksen perittävänä, opintolainahyvityksen määrä vähennettäisiin kuitenkin aina ensisijaisesti Kansaneläkelaitoksen perittävänä olevasta takaussaatavasta. Jos opintolainansaajan jäljellä oleva pääoma olisi pienempi kuin maksettavaksi tuleva opintolainahyvitys, maksettaisiin opintolainahyvitys tältä osin suoraan opintolainansaajalle. Tällöin lainansaaja saisi siis etuuden itse, jos hän olisi tutkinnon suorittamisen jälkeen ennen opintolainahyvityksen maksamisajankohtaa lyhentänyt lainaansa tai maksanut opintolainansa kokonaan pois.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla olisi vaikutuksia momentin 29.70.55 Opintoraha ja asumislisä määrärahatarpeeseen. Opintorahan sitominen KE-indeksiin lisäisi momentin opintoraha ja asumislisä määrärahatarvetta vuonna 2014 arviolta 3 889 000 euroa. Vuonna 2015 lisätarve olisi arviolta 7 500 000 euroa. Indeksisidonnaisuus parantaisi noin 280 000 opiskelijan opintotukea.

Toisella asteella opiskelevien itsenäisesti asuvien 18—19-vuotiaiden opiskelijoiden

vanhempien tulorajojen korottaminen 30 prosentilla lisäisi momentin 29.70.55 määrärahatarvetta vuonna 2014 arviolta 4 600 000 euroa ja 8 300 000 euroa kokovuotisesti vuonna 2015. Tulorajojen korotus parantaisi arviolta 5 800 opiskelijan opintotukea.

Opintolainahyvityksen käyttöönotto lisää momentin 29.70.55 lisämäärärahatarvetta vuonna 2016 arviolta 1 000 000 euroa ja vuonna 2017 arviolta 7 000 000 euroa. Momentin määrärahatarpeen arvioidaan kasvavan vähitellen ollen enimmillään vuoteen 2021 mennessä 19 000 000 euroa. Lainahyvitykseen arvioidaan olevan oikeutettuja 40 prosenttia korkeakoulututkinnon suorittaneista opiskelijoista. Arviolta hyvitykseen oikeutettuja olisi tällöin vuosittain noin 14 500 korkeakoulututkinnon suorittanutta henkilöä. Keskimääräisen opintolainan ollessa arviolta 8 800 euroa ja lainahyvityksen 2 500 euroa, valtion lisämäärärahan tarve olisi täysimääräisenä seitsemän vuoden kuluttua arviolta 36 000 000 euroa. Tutkinnon suorittamisajan ja samalla opintotukiajan arvioidaan lyhenevän 8 000 korkeakouluopiskelijalla keskimäärin viidellä kuukaudella, mistä aiheutuisi säästöä muissa opintoraha- ja asumislisämenoissa noin 17 000 000 euroa. Säästövaikutus olisi täysimääräinen noin seitsemän vuoden kuluttua järjestelmän käyttöönotosta. Lisätarve olisi tällöin 19 000 000 euroa.

Opintolainavähennykseen eivät olisi oikeutettuja 1.8.2014 tai sen jälkeen korkeakouluopintonsa aloittavat. Opintolainavähennyksestä aiheutuvat verotulojen menetykset kääntyisivät tämän vuoksi laskuun arviolta vuonna 2020. Alijäämahyvitys huomioiden opintolainavähennyksen vaikutus verotuksessa päättyisi 2030-luvun puolivälissä. Nykyisellä opintolainan käyttöasteella ja tutkintojen suorittamisajoilla opintolainavähennyksen saa vuosittain noin 11 000 opiskelijaa. Keskimääräisen opintolainavähennyksen ollessa noin 1 400 euroa, valtion verotulot vähenevät vuosittain enintään 15 000 000 euroa. Valtion verotulot siis kasvavat arviolta vähintäänkin tuon verran 2030-luvun puoliväliin mennessä, kun vähennyksiä ei enää myönnetä.

Takausvastuunomien arvioidaan vähenevän muutaman vuoden viiveellä. Lainahyvitys pienentäisi valmistuneiden pankissa ole-

vaa lainaa vähentäen samalla valtion takaajana maksettavaksi tulevia lainoja. Vuonna 2017 ja 2018 momentin 29.70.52 takausvastuunot vähenisivät arviolta 1 000 000 euroa, vuonna 2019 ja 2020 arviolta 2 000 000 euroa, ja vuodesta 2021 lähtien arviolta 3 000 000 euroa. Arvio perustuu siihen, että vähintään 300 opintovelallisen laina ei päätyisi valtion maksettavaksi ja velkapääomat pienenisivät. Vuonna 2011 valtio maksoi pankille takaajana 1 200 korkeakoulututkinnon suorittaneen opintolainoja noin 8 000 000 euroa. Lisäksi valtion osallistuminen lainan lyhennyksiin vähentäisi valtion maksamia korkoavustusmenoja.

Opintolainahyvitys edellyttäisi siis aluksi määrärahalisäyksiä, mutta pidemmällä aikavälillä muutos olisi edellä kuvatuin oletuksin lähes kustannusneutraali valtion talouden kannalta opintolainavähennyksen poistuttua käytöstä.

Kaikkiin korkeakouluopintoihin tarkoitettua 70 tukiajan lyhentäminen 64 tukikuukauteen vähentää momentin 29.70.55 määrärahatarvetta muutaman vuoden viiveellä. Säästö syntyisi siitä, että arviolta noin 800 korkeakouluopiskelijaa käyttäisi opintoihinsa kuusi tukikuukautta vähemmän. Opintoraha- ja asumislisämenot vähenisivät vuodesta 2017 alkaen vähitellen 500 000 euroa. Vuoteen 2020 mennessä opintotukimenot vähenisivät yhteensä 2 200 000 euroa, josta opintorahan osuus olisi 1 400 000 euroa ja asumislisän osuus noin 800 000 euroa. Korkeakouluopintojen edistymisen seurannan kriteerinä 1.8.2014 jälkeen käytettävä erikseen valtioneuvoston asetuksella säädettävä 20 opintopisteen vähimmäisopiskeluvaatimus vähentäisi lisäksi momentin 29.70.55 määrärahatarvetta vuonna 2014 arviolta 1 400 000 euroa, vuodesta 2015 lähtien 2 800 000 euroa ja vuodesta 2016 lähtien 7 500 000 euroa.

Toisen asteen tukiajan laskentasäännön selkeyttäminen vähentäisi momentin 29.70.55 määrärahatarvetta vuonna 2014 arviolta 200 000 euroa ja vuodesta 2015 lähtien 500 000 euroa. Säästö syntyisi siitä että lukuvuosittain 36 prosentilla toisen asteen opiskelijoita tukiaika lyhenisi tai pitenisi 1—0,5 kuukautta. Muiden kuin julkisen valvonnan alaisten koulutuksen järjestäjien opintotukioikeuden tarkentaminen vähentäisi näissä

oppilaitoksissa opiskelevien opintotukea saavien opiskelijoiden määrää nykyiseen verrattuna arviolta 200 opiskelijalla. Ehdotettuun muutokseen liittyvä siirtymäaika huomioiden momentin määrärahatarve vähentyisi vuonna 2015 arviolta 200 000 euroa ja vuodesta 2016 lukien arviolta 500 000 euroa.

Maahanmuuttajille suunnattu valmistava lukiokoulutus sekä ammattikorkeakouluopintoihin valmentava koulutus lisäisi momentin opintoraha ja asumislisä määrärahan tarvetta vuonna 2014 arviolta 81 000 euroa, vuonna 2015 arviolta 196 000 euroa, vuonna 2016 arviolta 227 300 euroa, vuonna 2017 arviolta 283 000 euroa. Lukiokoulutukseen tarkoitettua maahanmuuttajille suunnattua valmistavan koulutuksen osuus lisämäärärahan tarpeesta olisi vuonna 2014 arviolta 15 000 euroa, vuonna 2015 arviolta 64 000 euroa, vuonna 2016 arviolta 95 000 euroa ja vuonna 2017 arviolta 151 000 euroa. Määräraharvio perustuu siihen, että valmistavassa koulutuksessa aloittaisi opiskelijoita vuonna 2014 arviolta 287, vuonna 2015 arviolta 450, vuonna 2016 arviolta 735 ja vuonna 2017 enintään 1 050. Suurin osa aloittajista olisi alle 18-vuotiaita ja 25 prosenttia voisi olla opintotukeen oikeutettuja. Ammattikorkeakouluopintoihin tarkoitettua maahanmuuttajille suunnattua koulutuksen osuus lisämäärärahatarpeesta olisi vuonna 2014 arviolta 66 000 euroa ja vuodesta 2015 lähtien arviolta 132 000 euroa. Määräraharvio perustuu siihen, että valmentavassa koulutuksessa arvioidaan aloittavan 150 opiskelijaa vuosittain, joista enintään 30 prosenttia (50) voisi olla opintotukeen oikeutettuja ja heistä 70 prosenttia (35) saisi myös asumislisää.

Valmentavan lukiokoulutuksen opiskelijoiden ottaminen koulumatkatuen piiriin vaikuttaisi valtion koulumatkatukimenoihin hyvin vähän, koska koulutuksessa aloittavien opiskelijoiden määrän on vähäinen ja kyseistä koulutusta järjestettäisiin lähinnä pääkaupunkiseudulla, jossa koulumatkatuen myöntämisen yleiset edellytykset eivät usein täyty.

Korkoavustuksen tulorajojen sitominen palkkakertoimeen ei lisäisi momentin 29.70.52 menoja. Korkoavustuksen menojen arvioidaan pysyvän suunnilleen samalla tasolla kuin vuonna 2010, koska korotuksella korjattaisiin aikavälillä 2010—2013 tapahtu-

nut tarveharkinnan kiristyminen. Korkotason nousu ja työttömyyden merkittävä kasvu voisivat kuitenkin lisätä tulevaisuudessa korkoavustuksen saajamäärää ja valtion korkoavustusmenoja. Korkoavustuksen tuloarajojen tarkistamisen arvioidaan kuitenkin olevan yksi tehokas keino vähentää valtion takausvastuumenojen määrää. Esimerkiksi jos korkoavustuksen vuoksi ei tarvitsisi maksaa noin 500 opintovelallisen lainaa takaisin valtion takauksen perusteella, vähenisi valtion takaajana maksettavien lainojen määrä noin kahdella miljoonalla.

Opintolainan valtioneuvoston määrän korottaminen 100 eurolla ei vaikuta välittömästi valtion opintotukimenoihin. Pitemmällä aikavälillä lainamäärien kasvu voi lisätä valtion takaajana maksettavaksi tulevien lainojen määrää ja momentin 29.70.52 määrärahan tarvetta.

Opintotuen uudistuksen kokonaisuuteen liittyvä opintovelan korkojen verovähennys-oikeudesta luopuminen lisäisi valtion verotuloja vuodesta 2015 alkaen arviolta 13 000 000 euroa, millä rahoitettaisiin uudistuksesta aiheutuvia menolisäyksiä.

Kokonaisuutena esitys lisää aluksi valtion opintotukimenoja, mutta on eri toimenpiteiden yhteisvaikutuksesta kehyskauden päättyessä lähes kustannusneutraali.

4.2 Vaikutukset opiskelijan talouteen ja asemaan

Opintotukeen oikeuttava koulutus

Opintotukeen oikeuttavia opintoja sekä muiden kuin julkisen valvonnan alaisten opilaitosten järjestämän koulutuksen opintotukioikeutta koskevat muutokset selkeyttäisivät opintotukioikeuden määrittelyä opiskelijan kannalta. Julkisen valvonnan alainen opintotukeen oikeuttava koulutus määriteltäisiin nykyistä selkeämmin laintasolla. Hakeutessaan Suomessa muun kuin julkisen valvonnan alaiseen opintotukeen oikeuttavaan koulutukseen opiskelijalla olisi nykyistä parempi varmuus koulutuksen asianmukaisesta tasosta.

Maahanmuuttajille suunnatun valmistavan lukiokoulutuksen sekä ammattikorkeakouluopintoihin valmentavan koulutuksen ottami-

nen opintotuen piiriin parantaisi eri koulutusasteilla opiskelevien maahanmuuttajien yhdenvertaisuutta ja taloudellisia edellytyksiä opiskeluun.

Opintotuen taso

Opintotuki koostuisi edelleen opintorahasta, asumislisästä sekä opintolainan valtioneuvoston takauksesta. Korkea-asteella lainan käyttöä kompensoitaisiin jatkossa lainavähennyksen korvaavalla lainahyvityksellä. Toisen asteen tuen tarveharkintaisuus lievenisi parantaen tuen riittävyttä ja yhdenvertaisuutta suhteessa korkea-asteeseen.

Tuen riittävyys paranisi ja tuki säilyisi edelleen rahapainotteisena ja opintoraha nousisi jatkossa elinkustannusten noustessa. Ensimäinen indeksikorotus olisi arviolta 1,5 prosenttia ja sen euromäärä vaihtelisi opintorahan perusmäärän mukaan. Esimerkiksi itsenäisesti asuvan korkea-asteen opiskelijalla opintoraha korottuisi noin 4,50 euroa ja toisen asteen 17-vuotiaan opintoraha noin 1,50 euroa.

Opintotuen enimmäismäärät nousisivat kaikilla yli 100 eurolla. Kaavamaisen lainatakuksen korotuksen vuoksi prosentuaalinen korotus tuen enimmäismäärään vaihtelee riippuen koulutusasteesta, opiskelijan iästä ja asumismuodosta. Esimerkiksi itsenäisesti asuvan täysi-ikäisen korkeakouluopiskelijan kuukausittainen tuen enimmäismäärä nousisi 13 prosenttia (799,60 eurosta 904,04 euroon) ja toisella asteella opiskelevan opiskelijan noin 14 prosenttia (747,60 eurosta 851,27 euroon). Ulkomailla opiskelevan tuen enimmäismäärä nousisi 9,4 prosenttia eli nykyisestä 1 108 eurosta 1 212,44 euroon.

Itsenäisesti asuvien 18–19-vuotiaiden toisella asteella opiskelevien opintorahaan vähentävästi vaikuttavien vanhempien tuloarajojen korottaminen 30 prosentilla parantaisi arviolta noin 5 800 opiskelijan toimeentuloa keskimääräisen korotuksen ollessa noin 100 euroa kuukaudessa.

Tuen riittävyys paranisi, kun toisella asteella opiskeleva täysi-ikäinen vanhempansa luona asuva opiskelija voisi saada valtioneuvoston ilman vanhempien tuloihin perustuvaa tarveharkintaa. Myös muualla kuin vanhempansa luona asuva lapsilisän piirissä oleva

lukio-opiskelija voisi saada lainatakauksen, jos hän olisi vanhempiensa tulojen perusteella oikeutettu opintorahaan. Valtiontakauksen määrä olisi tällöin 18 vuotta täyttäneellä 400 euroa ja alle 18-vuotialla 260 euroa kuukaudessa. Lainatakausoikeutta käyttäisi todennäköisesti hyvin pieni osa vanhempiensa luona asuvista 18—19-vuotiaista, jotka ovat nyt opintotuen ulkopuolella vanhempien tulojen vuoksi. Valtiontakauksen saajamäärä kasvaisi 1 500:lla, jos esimerkiksi viisi prosenttia kohderyhmän 30 000 opiskelijasta hyödynnäisi oikeuttaan.

Opintotuen (opintoraha, asumislisä ja valtiontakaus opintolainaan) enimmäismäärät 1.8.2013 lukien ja arvio enimmäismääristä 1.8.2014 lukien (€/kk):

Korkea-aste

	1.8.2013	1.8.2014*
Avioliitossa tai elatusvelvollinen	799,60	904,04
18 vuotta täyttänyt itsenäisesti asuva	799,60	904,04
Alle 18 vuotta, asuu itsenäisesti	651,60	755,93
20 vuotta täyttänyt, asuu vanhemman luona	567	670,98
Alle 20 vuotta, asuu vanhemman luona	430	531,94

Toinen aste

	1.8.2013	1.8.2014*
Avioliitossa tai elatusvelvollinen	747,60	851,27
18 vuotta täyttänyt itsenäisesti asuva	747,60	851,27
Alle 18 vuotta, asuu itsenäisesti	561,60	664,58
20 vuotta täyttänyt, asuu vanhemman luona	480	582,68
Alle 20 vuotta, asuu vanhemman luona		
18—19	396	497,43
alle 18	256	357,43

*Tuen enimmäismäärä sisältää KE-indeksin mukaisia euromääriä, jotka ovat arvioita 1.8.2014 lukien, lopulliset pisteluvut vahvistetaan lokakuussa 2013. Arvio perustuu valtiovarainministeriön elokuussa 2013 tekemään inflaatioennusteeseen.

Maahanmuuttajille suunnatun valmistavan lukiokoulutuksen joka neljäs opiskelija saisi toisen asteen opintoihin tarkoitettua opintotukea. Asumislisää saisi arviolta joka kolmas 18 vuotta täyttäneistä. Keskimääräinen opintoraha olisi arviolta 90 euroa kuukaudessa ja keskimääräinen asumislisä 200 euroa kuukaudessa. Lisäksi yksittäiset opiskelijat voisivat saada koulumatkatukea, joka on arviolta keskimäärin 170 euroa kuukaudessa. Ammattikorkeakouluopintoihin valmentavan koulutuksen opiskelija olisi oikeutettu korkea-asteen opintotukeen. Opintotuen piirissä olisi arviolta joka kolmas valmentavan koulutuksen opiskelija. Keskimääräinen opintoraha olisi 300 euroa kuukaudessa ja asumislisä 200 euroa kuukaudessa. Valmentavaan koulutukseen käytetyt tukikuukaudet vähennettäisiin kaikkiin korkeakouluopintoihin tarkoitettusta tukiajasta.

Korkeavastuksen tulojen korotus

Korkeavastuksen tulojen korottaminen parantaisi lainanoton turvallisuutta taloudellisten riskitilanteiden varalta ja kannustaisi opintolainan käyttöön opintojen aikaisen toimentulon rahoitusmuotona. Korkeavastuksen tulojen korottaminen parantaisi erityisesti pienituloisten, kuten työttömien tai kotona lasta hoitavien opintovelallisten mahdollisuuksia selviytyä opintolainan takaisinmaksusta. Palkkakertoimeen sitomisen myötä tulojen korotus otettaisiin huomioon yleinen palkkatason kehitys. Tulojen arvioidaan nousevan vuosien 2010—2013 palkkakertoimen muutoksen perusteella maaliskuun alusta lukien 2014 noin kymmenen prosenttia. Nykyinen 1195 euron raja nousisi 1 313 euroon kuukaudessa. Muut tulorajat nousisivat seuraavasti:

- 1) 1 380 euron raja 1 517 euroon kuukaudessa, jos lapsia on yksi;
- 2) 1 430 euron raja 1 572 euroon kuukaudessa, jos lapsia on kaksi;
- 3) 1 515 euron raja 1 665 euroon kuukaudessa, jos lapsia on kolme tai useampia.

Tulojen korotettaisiin joka toinen vuosi palkkakertoimen kahden vuoden muutoksella, joten seuraavat korotukset tulojen korotettiin maaliskuussa 2016.

Opintolainan korkojen pääomittamisen vaikutukset

Opintolainan korkojen pääomittaminen kokonaisuudessaan lisäisi opiskelijan käyttövaroja opiskeluaikana, kun hänen ei tarvitsisi maksaa lainastaan korkoja niinä lukukausina, joina hän nostaa opintotukea sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavan lukukauden aikana. Opiskelijan käyttövarat lisääntyisivät nykytilanteeseen verrattuna esimerkiksi 200 eurolla korkojen ollessa 300 euroa ja korkotason 1,5 prosenttia. Samalla poistuisi riski joutua maksamaan laina takaisin kesken opintojen korkojen maksun laiminlyönnin vuoksi. Halutessaan opintolainan saaja voisi kuitenkin lyhentää lainapääomaa korkoja vastaavalla summalla jo opiskeluaikana. Opintolainan valtioneuvoston voimassaoloa ja koron pääomittamista koskevalla uudella sääntelyllä olisi taannehtivia vaikutuksia, koska ehdotettu muutos merkitsisi puuttumista myös ennen lain voimaantuloa syntyneisiin pankin ja opiskelijan tekemiin sopimuksiin. Nykyisissä pankkien opintolainavelkakirjoissa on ehto, jonka mukaan pankilla on oikeus muuttaa luottosopimusta ilmoittamalla siitä velalliselle kaksi kuukautta etukäteen, silloin kun muutos johtuu lakimuutoksesta. Muutos koskisi kaikkia opintotukilain mukaisia lainoja eli opintolainan saajat olisivat yhdenvertaisessa asemassa. Muutos selkeyttäisi kaikkien osapuolten kannalta järjestelmää, lisäisi lainan turvallisuutta ja olisi opiskeluaikaisen toimeentulonkin näkökulmasta opiskelijan edun mukaista.

Opintotukiaikoihin liittyvien muutosten vaikutukset

Korkeakouluopintoihin tarkoitettua enimmäisajan (70 kuukautta) lyhentäminen kuukaudella kuukaudella vaikuttaisi jo korkeakoulututkinnon suorittaneiden mahdollisuuksiin hyödyntää opintotukea. Uusi 64 tukikuukauden enimmäisaika lyhentäisi yhden tutkinnon jälkeen uusiin korkeakouluopintoihin tarkoitettua tukiaikaa. Käytettävissä olevien tukikuukausien määrä riippuisi edelleen ensimmäiseen tutkintoon käytetystä tukiajasta. Näin ollen opiskelija voisi vaikuttaa myös it-

se käytettävissä olevien tukikuukausien määrään käyttämällä tutkintokohtaista tukiaikaa suunnitelmallisesti.

Uusi enimmäisaika olisi sama kuin lääketieteen lisensiaatin 360 opintopisteen laajuista ylempää korkeakoulututkintoa varten myönnettävä tukiaika. Kansaneläkelaitoksen tilastojen mukaan lääketieteellisissä tiedekunnissa opiskelevista vain muutama oli käyttänyt vuonna 2012 yli 64 tukikuukautta ja 2011 yli 64 tukikuukautta käyttäneitä opiskelijoita ei ollut lainkaan. Enimmäistukiajan lyhenemisen ei oleteta heikentävän erityisesti lääketieteen lisensiaatin opiskelumahdollisuuksia, koska alan erikoistumisopinnot tai jatko-opiskelu suoritetaan yleensä palkallisessa virassa. Ehdotettu 64 tukikuukauden enimmäisaika mahdollistaisi edelleen sen, että ylemmän tai alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet voisivat käyttää opintotukea muihin opintotukeen oikeuttaviin opintoihin tutkinnon suorittamisen jälkeen. Lisäksi osalla olisi käytettävissä muita tukimuotoja, kuten esimerkiksi aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukainen aikuiskoulutustuki.

Ehdotettu 18 päivän laskentasääntö muuttaisi lukuvuosittaista tukiaikaa arviolta reilun kolmasosan eli noin 37 000 toisen asteen muussa kuin lukiokoulutuksessa opiskelevan opiskelijan kohdalla. Lukuvuosittainen tukiaika saattaisi pidentyä tai lyhentyä 0,5—1 tukikuukaudella. Arvion mukaan tukiaika lyhentyisi 0,5—1 kuukaudella noin 19 prosentilla opiskelijoista ja pidentyisi 0,5—1 kuukaudella noin 17 prosentilla opiskelijoista. Tukiajan muutoksen vaikutusta on kuitenkin vaikea arvioida, koska toisen asteen oppilaitoksen määrittelemät lukuvuoden opintojen alkamis- ja päättymispäivät vaikuttavat lukuvuoden tukiaikaan. Lisäksi tukiaika voisi nykytilaa vastaavasti vaihdella lukuvuosittain. Ehdotettu kalenterikuukauden opiskelupäiviin perustuva laskentasääntö olisi tukiajan määrittelyssä opiskelijan kannalta selkeämpi ja ennustettavampi. Lisäksi sääntö olisi sama kuin koulumatkatuessa.

Opintolainahyvitys

Määräajassa korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja saisi verovähennyksen sijaan hyvityksen lainasta. Koska tutkinnon suorittamisen jälkeen lyhennettäisiin valtion varoista opintolainan saajan pankissa olevaa lainaa lainahyvityksen määrällä, pienentäisi se tutkinnon suorittaneen velkataakkaa. Tutkinnon suorittamisen jälkeen tehtävä lyhennys myös pienentäisi lainan loppuosan takaisinmaksun aikana kertyviä korkomenoja. Etuuden määrä olisi nykyistä opintolainavähennystä korkeampi, koska lainahyvityksen määrä olisi 30 prosentin sijaan 40 prosenttia lainansaajalla olevan hyvitykseen oikeuttavan opintolainan 2 500 euroa ylittävästä määrästä. Lainan käyttöaste ja keskimääräiset lainamäärät kasvaisivat ja opintojen suoritusajat nopeutuisivat. Parempitasoinen ja kannustavampi tuki mahdollistaisi keskittymisen opiskeluun nykyistä täysipainoisemmin.

Ahvenanmaan tai muiden ETA-valtioiden opintotukijärjestelmän piirissä olleet opiskelijat eivät olisi oikeutettuja lainahyvitykseen, koska verotukseen liittyvä yhdenvertaisen kohtelun vaatimus ei koskisi lainahyvitysjärjestelmää. Yhdenvertaisen verotuskohtelun varmistamiseksi opintolainavähennykseen ovat olleet oikeutettuja myös Ahvenanmaan ja ETA-maiden opintotukijärjestelmien piirissä olleet lainansaajat.

Eräitä esimerkkejä opintolainahyvityksestä

Lainatakauksen enimmäismäärän nostaminen 100 eurolla 400 euroon kasvattaisi korkeakouluopiskelijan keskimääräistä lainamäärää (7 400 euroa) arviolta 15–20 prosentilla, jolloin keskimääräinen lainamäärä nousisi noin 8 500–8 800 euroon, mikä vastaisi noin 22 kuukauden lainamäärää. Keskimääräinen lainahyvitys olisi tällöin noin 2 500 euroa ((22 kk x 400—2 500) x 40 %). Sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella keskimääräinen hyvitys olisi noin 3 000 euroa ((25 kk x 400—2 500) x 40 %). Pelkän alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella lainahyvitys voisi olla keski-

määrin 2 000 euroa ((19 kk x 400—2 500) x 40 %) ja pelkän ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella noin 1 000 euroa ((13 kk x 400—2 500) x 40 %).

Tyypillisesti opintotukea käyttävä ja lainahyvityksen täysimääräisesti hyödyntävä, 300 opintopisteen laajuisen sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut ja määräajassa valmistunut voisi saada lainahyvitystä enintään 6 200 euroa ((45 kuukautta x 400—2 500) x 40 %) nykyisen 3 300 euron ((45 kuukautta x 300—2 500) x 30 %) vähennyksen sijaan. Vastaavasti esimerkiksi 210 opintopisteen laajuisen ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut voisi saada lainahyvitystä enintään 4 100 euroa ((32 kk x 400—2 500) x 40 %) nykyisen 2 100 euron ((32 kk x 300—2 500) x 30 %) opintolainavähennyksen sijaan. Enimmäismäärän mukaisen lainahyvityksen saajien määrä ei olisi suuri, koska liiallista velkaantumista vältetään jo nykyisin.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Vaikutukset opintotuen ja verotuksen toimeenpanoon

Erityisesti opintotukeen oikeuttavan koulutuksen ja tukiajan laskentaperusteiden sääntelyn selkeyttäminen vähentäisi toimeenpanossa vaadittavaa selvitystyön määrää, nopeuttaisi hakemusten käsittelyä sekä poistaisi tulkinallisia ongelmia ja epäkohtia.

Opintolainahyvitys aiheuttaisi lisätyötä toimeenpanossa hyvityksen käyttöönottovaiheessa. Lainahyvityksen myöntämismenettely vastaisi kuitenkin opintolainavähennyksen myöntämisperusteita, joten pitkällä aikavälillä lainahyvityksen käyttöönotolla ei olisi merkittäviä vaikutuksia toimeenpanon työmäärään. Uutta järjestelmässä olisi lainahyvitysten maksaminen suoraan pankille. Lainahyvityksen edellyttämät tietojärjestelmämuutokset eivät olisi merkittävän suuria, koska lainahyvitys myönnettäisiin pääosin samoin perustein kuin opintolainavähennys. Työmäärää lisääisivät kuitenkin muutokset pankkien järjestelmiin sekä pankkien ja Kansaneläkelaitoksen välisten menettelyjen

suunnittelu, toteutus, testaus ja käyttöönotto. Verohallinnon osuus opintolainavähennyksen toimeenpanossa pienenesi vähitellen ja pois-tuisi kokonaan 2030-luvulla.

Vaikutukset rahalaitosten toimintaan

Lainahyvityksen käyttöönotto edellyttäisi kertaluonteisia muutoksia tietojärjestelmiin. Lisäksi lainahyvitys tulisi huomioida velka-kirjojen takaisinmaksuehdoissa. Rahalaitosten näkökulmasta lainahyvitys merkitsisi opintolainapääomien pienentymistä ja lainan nopeampaa takaisinmaksua. Koska lainahyvitys parantaisi tutkinnon suorittaneen lainansaajan maksukykyä, myös tarve vaatia ta-kaajaa maksamaan laina pankille vähensi.

Vaikutukset muihin kuin julkisen valvonnan alaisiin koulutuksen järjestäjiin

Voimassa olevan lainsäädännön perusteella rinnastetuista muista kuin julkisen valvonnan alaisista oppilaitoksista vähän alle puolet jär-jestää tällä hetkellä näyttötutkintoon valmis-tavaa koulutusta. Suurin osa koulutuksen jär-jestäjistä toimii kuitenkin sellaisilla koulu-tusaloilla, joilla näyttötutkinnon suorittami-nen on mahdollista.

Niiden koulutuksen järjestäjien, jotka eivät tällä hetkellä anna näyttötutkintoon valmis-tavaa koulutusta, tulisi opintotukioikeuden säilyttämiseksi muuttaa antamaansa koulutusta siten, että koulutus mahdollistaisi näyttötut-kinnon taikka sen osan tai osien suorittami-sen opintojen päätteeksi. Ehdotettu muutos edistäisi koulutuksen järjestäjien yhdenver-taista kohtelua. Näyttötutkintoon valmista-vaan koulutukseen olisi mahdollisuus saada opintotukioikeus. Muunlaista koulutusta an-tavalla koulutuksen järjestäjällä voisi olla poikkeuksellisesti opintotukioikeus vain, jos koulutus tasoltaan vastaisi julkisen valvon-nan alaista koulutusta ja koulutus tuottaisi yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden eräillä aloilla, jolla ei kuitenkaan ole mahdol-lista suorittaa näyttötutkintoa. Muiden kuin julkisen valvonnan alaisten koulutuksen jär-jestäjien ulkomailta järjestämään koulutuk-seen ei opintotukioikeutta myönnettäisi.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Opintotuen tason paranemisella edistettäi-siin päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista sekä tuen käyttöasteen kasvua. Opintolainan käyttökelpoisuuden parantumi-nen kannustaisi opiskelijoita käyttämään opintolainaa opiskeluaikaisen toimeentulonsa turvaamiseen. Tarkoitus on, että opintotuki mahdollistaisi opiskelijalle päätoimisen opis-kelun ilman opintoja pitkittävää työssäkäyn-tiä edistäen samalla tutkinnon suorittamista tavoiteajassa. Opiskeluaikojen lyhenemisen seurauksena myös työelämään siirtyminen aikaistuisi, mikä olisi tärkeä tavoite työllisyy-sasteen nostamisen kannalta. Tutkinnon suorittamisaikojen lyhentymisellä olisi dynaamisia vaikutuksia siten, että tutkinnon suorittaneet siirtyisivät työmarkkinoille ri-peämmin ja nuorempina. Tämä pidentäisi osaltaan työuria ja kasvattaisi valtion verotu-loja.

Opintolainahyvityksen myöntämisperusteet on pyritty määrittelemään mahdollisimman oikeudenmukaisiksi, neutraaleiksi ja kannus-taviksi siten, että ne ottavat huomioon erilai-sissa elämäntilanteissa olevien mahdollisuu-det hyödyntää lyhennystä. Esimerkiksi lasten saaminen tai sairaus voi pitkittää opiskeluai-kaa ja heikentää opintolainan takaisinmak-suedellytyksiä. Tämä on otettu huomioon etuuden saamiseen vaikuttavan tutkinnon suorittamisajan määrittelyssä. Lyhennykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa voi-taisiin pidentää lisäksi lasten hoitamisen pe-rusteella ottamalla huomioon äitiys-, isyys tai vanhempainrahan saaminen, mikä edistäisi sukupuolten välistä tasa-arvoa.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Hallitusohjelman mukaan opintotuki sido-taan indeksiin ja järjestelmää uudistetaan tu-kemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Keväällä 2012 pidetyn kehys-riihen yhteydessä hallitus täsmensi hallitus-ohjelman kirjausta siten, että opintotuen ra-kenteellista kehittämistä valmistelemaan ase-

tetaan työryhmä, jonka esitykset valmistuvat vuoden 2012 loppuun mennessä. Opintotuen uudistamista koskevat linjapäätökset tehdään vuoden 2013 kehysriihessä niin, että uudistettu opintotukijärjestelmä on voimassa vuonna 2014. Tavoitteena on parantaa opintotuen käyttöastetta sekä mahdollistaa tavoitteellinen ja täysipainoinen opiskelu ja valmistuminen tavoiteajassa. Uudistuksen lähtökohtana on kustannusneutraalisuus. Myös toisen asteen opiskelijoiden 18—19-vuotiaiden opintorahaan tehdään ammatillisiin opintoihin hakeutumista helpottavia tarkistuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 16 päivänä toukokuuta 2012 opintotuen rakenteellista kehittämistä valmistelevaan työryhmän, jonka toimeksiannon mukaan työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotuksia täysipainoisen opiskelun mahdollistavasta tuen tasosta, rahamuotoisen tuen kehittämismahdollisuuksista, opintolainan käyttökelpoisuuden parantamisesta, erityisistä opintotukikannustimista sekä toisen asteen opiskelijoiden opintotuen kehittämistarpeista. Lisäksi valtioneuvoston vuosille 2011—2016 hyväksymän Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö oli asettanut 26 päivänä tammikuuta 2012 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida opintolainavähennysjärjestelmää vuoden 2012 aikana.

Valtioneuvoston 27. maaliskuuta 2013 tekemän kehyspäätöksen mukaan opintotuki sidotaan indeksiin 1.8.2014 lukien. Opintotukijärjestelmää uudistetaan hallitusohjelman ja hallituksen rakennepoliittisen kannanoton mukaisesti tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Opintolainavähennysjärjestelmä korvataan selkeämmällä, tutkinnon tehokkaaseen suorittamiseen kannustavalla sekä lainan takaisinmaksua turvaavalla opintolainahyvityksellä. Itsenäisesti asuvien 18—19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tuloarvoja korotetaan 30 prosentilla 1.8.2014 lukien. Hallituksen kehyspäätöksen mukaiseen opintolainahyvitykseen sisältyi korkea-asteen tuki-kuukausikohtaisen valtiontakauksen enimmäismäärään korottaminen nykyisestä 300 eurosta 400 euroon. Jatkovalmistelun yhteydessä on päädytty ehdottamaan vastaavaa ko-

rotusta toisella asteella opiskelevien valtiontakaukseen, jotta tuen enimmäismäärät eivät eriytyisi koulutusasteittain. Samalla arvioitiin tarkoituksenmukaiseksi laajentaa toisen asteen opiskelijoiden laintakausoikeutta siten, että valtiontakaus myönnettäisiin myös täysikäiselle vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle ilman vanhempien tuloihin perustuvaa tarveharkintaa sekä muualla kuin vanhempiensa luona asuvalle lukiossa opiskelevalla lapsilisän piirissä olevalle opiskelijalle, joka olisi vanhempiensa tulojen perusteella oikeutettu opintorahaan. Lisäksi kehyspäätöksen yhteydessä sovittiin luovuttavaksi opintolainan yhden prosentin maksamisesta opiskeluaikana, korkoavustuksen tuloarvojen sitomisesta indeksiin sekä opintovelan korkojen verovähennysoikeudesta luopumisesta vuonna 2015.

Hallituksen esityksen toimenpiteet perustuvat opintotuen rakennetta pohtineen työryhmän ehdotuksiin ja esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä virkatyönä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Opintolainavähennyksen arviointia pohtineen työryhmän (Opintolainavähennyksen arviointi, opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksiä 2012:24) ja opintotuen rakenteen kehittämistä pohtineen työryhmän (Opintotuen rakenteen kehittäminen 2012, opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksiä 2012:29) ehdotuksiin pyydettiin lausunto seuraavilta tahoilta: korkeakoulut, Arene ry, Unifi ry, AMKE ry, opintotuen muutoksenhakulautakunta, Kansaneläkelaitos, Verohallinto, Finanssialan Keskusliitto, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, opiskelijajärjestöistä SAKKI ry, OSKU ry, SLL ry, SAMOK ry sekä SYL ry, Akava ry, Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto, STTK ry, SAK ry ja EK ry. Lausunnon toimittaneista 45 tahosta erityisesti korkeakoulut, opiskelijajärjestöt ja Kansaneläkelaitos pitävät opintotuen nykyrakennetta käyttökelpoisena. Eniten lausunnoissa kannatettiin opintorahan indeksidonnaisuutta, asumislisän vuokratilaa korottamista sekä opintolainavähennyksen kor-

vaamista opintolainahyvityksellä. Opintotuen rajaamista lukuvuosien määrään, tukiajan leikkauksia tai rahamuotoisen tuen kohdentamismalleja tai opintorahan huoltajakorotusta kannattivat yksittäiset tai muutamat lausunnonantajat. Korkea-asteen opintotuen muuttamista lainaan perustuvaksi lisäselvityksin kannatti muutama lausunnonantaja. Useassa lausunnossa todettiin, että opintotuella voidaan vaikuttaa rajallisesti opintoaikoihin ja työuriin ja tuotiin esille muiden toimenpiteiden tarpeellisuus.

Muun kuin julkisen valvonnan alaisen koulutuksen opintotukioikeutta koskevasta ehdotuksesta pyydettiin erikseen lausunnot kesällä 2012 opetushallitukselta, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Suomen Yrittäjät ry:ltä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta sekä niiltä voimassa olevan sääntelyn mukaan rinnastetuilta yksityisiltä oppilaitoksilta, joissa opiskelevat opiskelijat ovat saaneet opintotukea vuosina 2011—2012. Suurin osa lausunnonantajista piti opintotukioikeutta koskevan sääntelyn tarkentamista hyvänä muutoksena. Oppilaitoksista suurin osa katsoi voivansa muuttaa opintosuunnitelmaansa siten, että opintotukioikeuden edellytykset täyttyvät.

Hallituksen esityksen luonnoksesta pyydettiin vielä lausunnot Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, valtiovarainministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä sekä keskeisiltä opiskelijajärjestöiltä ja Finanssialan Keskusliitolta. Lausunnonantajat pitivät esitystä pääosin kannatettavana. Osa lausun-

nonantajista toi lausunnoissaan lisäksi esille muita tarpeelliseksi katsomiaan opintotukijärjestelmän kehittämissuhteita. Lisäksi järjestettiin kuulemis- ja keskustelutilaisuus Kansaneläkelaitoksen ja pankkien opintolainayhteistyöryhmässä edustettuina oleville pankkien edustajille.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Eduskunnalle annetaan samanaikaisesti esitys verolainsäädännön muutoksista käsiteltäväksi vuoden 2014 talousarvion yhteydessä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että opintolainahyvitys ei olisi saajalleen veronalaista tuloa ja että opintovelan korkovähennysoikeudesta luovutaan vuodesta 2015 alkaen. Lisäksi opintolainavähennystä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että opintolainavähennykseen ei olisi enää oikeutta 1.8.2014 tai sen jälkeen opiskelupaikan korkeakoulussa vastaanottaneella verovelvollisella. Kyseiset opintolainavähennystä ja opintolainahyvitystä koskevat tulo-verolain muutosesitykset ovat riippuvaisia tämän esityksen etenemisestä.

Eduskunnassa on samanaikaisesti käsiteltävänä myös esitys lukiolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. Lukiolaissa esitetään säädettäväksi maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävästä lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta. Kyseinen koulutus ehdotetaan otettavaksi tässä hallituksen esityksessä opintotuen ja koulumatkatuen piiriin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Opintotukilaki

2 §. Opintotukietuudet. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tämän lain mukaista opintolainaa saaneella olisi tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus opintolainahyvitykseen. Voimassa oleva pykälän 3 momentin mukaan tämän lain mukaista opintolainaa saaneella on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus opintolainavähennykseen verotuksessa. Opintolainavähennyksestä säädetään tuloverolain (1535/1992) 127 d ja 127 e §:ssä. Muutos johtuisi siitä, että 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen opiskelijavalinnassa ensimmäisen opiskelupaikan korkeakoulututkinnon suorittamista varten vastaanottaneella opintolainansaajalla olisi oikeus opintolainavähennyksen sijaan opintolainahyvitykseen, josta säädettäisiin 15 b—15 g §:ssä.

3 §. Määritelmät. Pykälän 5 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteinen muutos. Pykälän 5 kohdan muun oppilaitoksen määritelmää ehdotetaan muutettavaksi siten, että muulla oppilaitoksella tarkoitettaisiin muita kuin pykälän 4 kohdassa tarkoitettuja korkeakouluja. Voimassa olevan 3 §:n 5 kohdan mukaan muulla oppilaitoksella tarkoitetaan lukiolaissa (629/1998) tarkoitettua lukiokoulutusta ja ammatillisesta koulutuksesta annettussa laissa (630/1998) tarkoitettua ammatillista koulutusta antavia oppilaitoksia sekä asetuksella säädettäviä muita julkisen valvonnan alaisia ja eräitä muita oppilaitoksia. Lainkohdassa oleva asetuksenantovaltuus ehdotetaan poistettavaksi ja koulutuksen opintotukioikeudesta sekä julkisen valvonnan alaisuudesta säädettäväksi opintotukilain 4 ja 4 a pykälissä.

4 §. Opintotukeen oikeuttavat opinnot. Pykälässä säädetään opintotukeen oikeuttavista opinnoista. Säännöstä ehdotetaan selkeytettäväksi ja uudistettavaksi lakiteknisesti. Laisa säädettäisiin osittain voimassa olevassa opintotukiasetuksen 2 §:ssä säädettyistä opin-

totukeen oikeuttavista opinnoista. Pykälän 1 momentissa olisi säännös koulutuksen julkisen valvonnan alaisuudesta. Pykälän 2—3 momenteissa säädettäisiin voimassa olevan 4 §:n 1—2 momentteja vastaavasti siitä, mihin koulutukseen opintotukea voidaan korkeakoulussa ja muussa oppilaitoksessa myöntää. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin opintotuen myöntämisestä ulkomailla suoritettaviin opintoihin.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan opintotukeen oikeuttavan koulutuksen tulisi olla julkisen valvonnan alaista. Säännös olisi lähinnä informatiivinen, sillä jo nykyisin voimassa olevan sääntelyn mukaan opintotukea myönnetään vain julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen. Pykälän 1 momentti sisältäisi myös julkisen valvonnan alaisen koulutuksen tai oppilaitoksen määritelmän. Säännöksen mukaan julkisen valvonnan alaiseksi katsottaisiin koulutus tai oppilaitos, joka on opetusviranomaisten tai oman alansa viranomaisten valvoma tai rahoittama. Julkisen valvonnan alaisen oppilaitoksen määritelmä vastaisi voimassa olevan opintotukiasetuksen 2 §:n 2 momentin määritelmää. Voimassa olevan opintotukiasetuksen 2 §:n 2 momentin mukainen edellytys valtion tukemasta toiminnasta on käytännössä tarkoittanut julkisesti rahoitettua koulutusta tai oppilaitosta, joten sanamuotoa muutettaisiin siltä osin niin, että julkisen valvonnan alaiseksi katsottaisiin koulutus tai oppilaitos, joka on opetusviranomaisten tai oman alansa viranomaisten rahoittama. Voimassa olevaa soveltamiskäytäntöä vastaavasti ulkomaisessa oppilaitoksessa harjoitettaviin opintoihin voisi saada opintotukea, jos oppilaitos tai koulutus olisi julkisen tahon hyväksymän akkreditointiorganisaation laadunvarmistusmenetelmin akkreditoitu.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin siitä, mihin korkeakoulussa suoritettaviin opintoihin opintotukea voitaisiin myöntää. Momentissa tarkoitettuja korkeakouluja olisivat opintotukilain 3 §:n 4 kohdan määritelmä-säännöksessä tarkoitettut korkeakoulut.

Momentin 1 kohdan mukaan korkeakoulussa opintotukea myönnettäisiin opiskelijalle, joka suorittaa alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa taikka tieteellistä, taiteellista tai ammatillista jatkotutkintoa.

Momentin 2 kohdan mukaan opintotukea myönnettäisiin opiskelijalle, joka suorittaa ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa taikka ammattikorkeakoululain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettua maahanmuuttajille suunnattua koulutusta. Ammattikorkeakoululain 17 §:n 3 momentissa säädetään maahanmuuttajille suunnatusta ammattikorkeakouluopintoihin valmentavasta koulutuksesta, joka ei johda tutkinnon suorittamiseen. Voimassa olevan opintotukilain 4 §:n 1 momentin perusteella korkeakoulussa ei ole voinut saada opintotukea erikseen korkeakouluopintoihin valmistavaan koulutukseen. Esitetyn muutoksen johdosta maahanmuuttajille suunnatusta ammattikorkeakoululain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettua koulutuksessa oleva voisi saada opintotukea, jos muut tuen myöntämiselle säädetyt edellytykset täyttyisivät.

Momentin 3 kohdan mukaan opintotukea myönnettäisiin erillistä ammatillista täydennyskoulutusohjelmaa suorittavalle opiskelijalle ja 4 kohdan mukaan opiskelijalle, joka suorittaa ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen tähtäävää muuta opintokokonaisuutta, kun opiskelija on suorittanut korkeakoulututkinnon. Ehdotetut säännökset vastaisivat voimassa olevan 4 §:n 1 momentin mukaisia opintotukeen oikeuttavia opintoja.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin siitä, mihin muussa oppilaitoksessa kuin korkeakoulussa suoritettaviin opintoihin voitaisiin myöntää opintotukea.

Momentin 1 kohdan mukaan opintotukea myönnettäisiin opiskelijalle, joka suorittaa ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) säädettyä ammatillista koulutusta. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:ssä säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta, ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavasta ja valmistavasta koulutuksesta, vammaisille opiskelijoille suunnatusta valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta, maahanmuuttajille suunnatusta ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavasta koulutuksesta sekä muuna kuin amma-

tillisena peruskoulutuksena järjestettävästä kotitalousopetuksesta. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n mukaisten valmistavien ja valmentavien opintojen sekä kotitalousopetuksen opintotukioikeudesta säädetään voimassa olevan opintotukiasetuksen 2 §:n 1 momentissa.

Ehdotetun 3 momentin 2 kohdan mukaan opintotukea myönnettäisiin opiskelijalle, joka suorittaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaista näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta. Vastaava koulutus on oikeuttanut opintotukeen jo voimassa olevan opintotukilainsäädännön perusteella.

Ehdotetun 3 momentin 3 kohdan mukaan opintotukea myönnettäisiin opiskelijalle, joka suorittaa lukiolaissa säädettyä lukiokoulutusta tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta. Voimassa olevan opintotukilain 4 § perusteella lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen ei voisi saada opintotukea. Muutos on tarpeellinen opintotukioikeuden laajentamiseksi lukiolaissa säädettyään maahanmuuttajille ja vieraskielisille lukio-koulutukseen valmistavaan koulutukseen osallistuville. Nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavasti opintotukioikeus päättyisi lukio-koulutuksessa, kun opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän ja ylioppilastutkinnon, vaikka hän tämän jälkeen suorittaisi tai korottaisi yksittäisiä arvosanoja tai kursseja. Vakiintuneen soveltamiskäytännön perusteella lukiokoulutuksessa opintotukea myönnettäisiin myös kansainvälisen ylioppilastutkinnon eli IB-, EB- tai Reifeprüfung-tutkinnon suorittamiseen.

Ehdotetun 3 momentin 4 kohdan mukaan opintotukea myönnettäisiin opiskelijalle, joka suorittaa muuta kuin 1—3 kohdissa mainittua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (623/1998) tarkoitettua kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksesta taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettua koulutuskeskudessa. Säännös vastaisi voimassa olevan opintotukiasetuksen 2 §:n 1 momentin mukaista sääntelyä.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin muun alan virnanomaisten kuin opetusviranomais-ten valvoman ammatillisen koulutuksen

opintotukioikeudesta. Koulutuksen tulisi vastata 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua ammatillista koulutusta. Säännös vastaisi vallitsevaa käytäntöä, jonka mukaan opintotukea on myönnetty myös muiden ministeriöiden kuin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan alaiseen ammatilliseen koulutukseen, joka on vastannut ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädettyä ammatillista koulutusta tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista näyttötutkintoon valmistavaa tai muuta ammatillista lisäkoulutusta.

Pykälän 4 momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 4 §:n 3 momentin mukaisesta soveltamiskäytäntöä ulkomailla suoritettavien opintojen opintotukioikeudesta. Opintotukea myönnettäisiin opiskeluun ulkomailla, jos opinnot vastaisivat ehdotetuissa 1—3 momenteissa tarkoitettuja opintoja Suomessa tai sisältyisivät Suomessa suoritettaviin opintotukeen oikeuttaviin opintoihin.

4 a §. *Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa.* Laikiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 a §, jossa säädettäisiin opintotukioikeudesta muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa Suomessa järjestetyssä koulutuksessa. Asiasta on aikaisemmin säädetty opintotukilain 4 §:n 2 momentissa olevan valtuutussäännöksen nojalla opintotukiasetuksen 2 §:n 3 momentissa. Voimassa olevan säännöksen mukaan Kansaneläkelaitos voi oppilaitoksen hakemuksesta rinnastaa oppilaitoksen julkisen valvonnan alaiseen oppilaitokseen, jos koulutus tasoltaan vastaa julkisen valvonnan alaisten oppilaitosten antamaa koulutusta. Lisäksi edellytetään, että oppilaitoksella on taloudelliset edellytykset toiminnalleen ja se on toiminut vähintään vuoden ajan.

Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksessä käytettäisiin käsitteen ”rinnastaminen” sijasta käsitettä ”opintotukioikeus”. Jos oppilaitoksen todetaan olevan rinnastettu julkisen valvonnan alaiseen oppilaitokseen, saattaa käytetty ilmaisu johtaa opiskelijoita virheellisesti oletamaan, että oppilaitos on julkisen valvonnan alainen. Käytännössä rinnastaminen merkitsee kuitenkin vain sitä, että oppilaitos rinnastetaan julkisen valvonnan alaiseen oppilaitokseen opintotukioikeuden osalta. Ehdotuk-

sen mukainen ilmaisu ”opintotukioikeuden myöntäminen” kuvaisi paremmin asioiden tosiasiallista tilaa. Koulutukseen myönnettävä opintotukioikeus tarkoittaisi edelleen vain sitä, että kyseisessä koulutuksessa oleva opiskelija voisi saada koulutukseen opintotukea. Jos koulutuksen järjestäjä ei olisi hakenut koulutukseen opintotukioikeutta, ei yksittäiselle opiskelijalle voitaisi myöntää opintotukea. Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että säännöksessä käytettäisiin käsitteen ”oppilaitos” sijasta käsitettä ”koulutuksen järjestäjä”. Koulutustoimintaa järjestävät tahot toimivat erilaisissa yritysmuodoissa, eivät välttämättä oppilaitoksena.

Pykälän 1 momentin mukaan opintotukea myönnettäisiin Suomessa järjestettyyn muuhun kuin julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen, jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden. Opintotukioikeuden myöntämismenettelyn rajaaminen vain Suomessa järjestettävään koulutukseen olisi perusteltua muun muassa koulutuksen järjestäjien toimintaan soveltuvien säännösten ja määräysten ennustettavuuden vuoksi ja siksi, että Suomessa koulutuksen järjestämislupia on käytännössä myönnetty ainoastaan Suomessa järjestettävään koulutukseen.

Pykälän 1 momentin 1—3 kohdissa säädettäisiin opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksistä. Opintotuen myöntämisen edellytyksenä olisi 1 kohdan mukaan se, että koulutuksen järjestäjällä olisi ammatilliset ja taloudelliset edellytykset toiminnalleen. Ammatillisia edellytyksiä arvioitaessa voitaisiin kiinnittää huomiota esimerkiksi opetussuunnitelman ja opetusjärjestelmien asianmukaisuuteen, opetushenkilökunnan pätevyyteen ja hallinnon järjestämiseen. Taloudelliset edellytykset arvioitaisiin muun muassa koulutuksen järjestäjätahon tilinpäätöstiöiden avulla.

Momentin 2 kohdan mukaan opintotuen myöntämisen edellytyksenä olisi nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti lisäksi se, että koulutuksen järjestäjä on järjestänyt kyseistä koulutusta vähintään vuoden ajan. Koulutuksen järjestäjän vähintään vuoden ajan harjoittama muu kuin kyseinen koulu-

tustoiminta ei siten riittäisi opintotukioikeuden myöntämiseen.

Opintotukioikeus voitaisiin 1 momentin 3 kohdan mukaan myöntää ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen näyttötutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen valmistavaan koulutukseen. Säännös ei koskisi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen järjestämisluvan saaneita oppilaitoksia, joiden antaman koulutuksen opintotukioikeudesta säädettäisiin ehdotetun 4 §:n 3 momentin 2 kohdassa. Opintotukioikeuden edellytyksenä ei olisi se, että valmistava koulutus järjestetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain säännösten mukaisesti. Koulutuksen tulisi kuitenkin olla tutkinnon perusteiden mukaista siten, että opiskelijalla olisi opintojen päätteeksi riittävät valmiudet näyttötutkinnon tai sen osan suorittamiseen. Lisäksi oppilaitoksella tulisi olla sopimus näyttötutkintojen vastaanottamisesta sellaisen tahon kanssa, jolla on tutkintotoimikunnan myöntämä näyttöjen järjestämislupa. Säännös edellyttäisi, että niiden koulutuksen järjestäjien, jotka eivät tällä hetkellä anna näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta, tulisi opintotukioikeuden säilyttämiseksi muuttaa antamaansa koulutusta siten, että koulutus mahdollistaisi näyttötutkinnon tai sen osan taikka osien suorittamisen opintojen päätteeksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta 1 momentin 3 kohdassa säädettyyn edellytykseen näyttötutkintoon tai sen osaan valmistavasta koulutuksesta. Opintotukioikeus myönnettäisiin 2 momentin mukaan myös muuhun valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävään kuin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden ja muut opintotukioikeuden myöntämisen edellytykset täyttyvät. Pääsääntöisesti opintotukea voitaisiin myöntää siten vain näyttötutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen tähtäävään koulutukseen, mutta jos kyseisellä koulutusosalalla ei ole mahdollista suorittaa tutkintorakenteen mukaista näyttötutkintoa, arvioitaisiin opintotukioikeus nykytilaa vastaavasti koulutuksen tason perusteella. Jos sen sijaan koulutusosalalla on mahdollista suorittaa näyttötutkinto, opintotukioikeutta ei voida arvioida ehdotetun 2 momentin sään-

nöksen perusteella. Tällä hetkellä rinnasteista oppilaitoksista ainakin teatterialalla ja Alexander-tekniikan opinnoissa ei ole mahdollista suorittaa tutkintorakenteen mukaista näyttötutkintoa, mutta vastaavaa koulutusta annetaan myös julkisen valvonnan alaisissa oppilaitoksissa.

Pykälän 3 momentin mukaan Kansaneläkelaitos voisi perua koulutukseen myönnetyn opintotukioikeuden, jos opintotukioikeuden myöntämiseksi säädetyt edellytykset eivät täyty.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetun valtuutus-säännöksen mukaan pykälässä säädetyistä opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ilmoitusvelvollisuudesta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella säädettäisiin muun muassa siitä, että opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa aloittaneet opiskelijat olisivat oikeutettu opintotukeen koulutuksensa loppuun, vaikka koulutuksen järjestäjältä peruttaisiin kyseisen koulutuksen opintotukioikeus. Asetuksella voitaisiin säätää lisäksi esimerkiksi ammatillisten ja taloudellisten edellytysten ja näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen edellytysten tarkemmasta sisällöstä.

Kansaneläkelaitoksen päätökseen koulutuksen opintotukioikeudesta ei haettaisi muutosta opintotukilain muutoksenhakusäännösten mukaisesti, koska ne koskevat vain opintotukilaisissa säädetyjä opintotukietuuksia koskevia päätöksiä. Opintotukietuudet on säädetty opintotukilain 2 §:ssä.

5 a §. Päätöiset opinnot. Lain 5 a §:n 2 momentissa säädetään lukio-opintojen päätöisyydestä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että päätöisiksi opinnoiksi katsottaisiin myös maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistava yhden lukuvuoden ja vähintään 25 kurssin laajuinen opintokokonaisuus. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan vielä teknisluonteisena korjauksena lisättäväksi 31 päivään heinäkuuta 2013 asti voimassa ollutta säännöstä vastaavasti, että opiskelijan tulee osallistua lukukauden aikana vähintään 10 kurssiin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan ko-

keeseen ja että sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimiseksi. Teknisluonteinen korjaus johtuu lain 147/2012 vahvistamisen yhteydessä tapahtuneesta virheestä. Momentin virkkeyseen, jossa säädetään vähintään 10 kurssiin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen osallistumisesta, lisättäisiin selkeyden vuoksi vielä, että se koskee lukio-opintoja. Säännöstä sovellettaisiin takautuvasti 1 päivästä elokuuta 2013 lukien.

6 §. Opintotuen saamisen rajoitukset. Pykälässä säädetään opintotuen myöntämisen estävistä etuuksista. Pykälän 1 momentin 7 kohtaa esitetään muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin voimassa olevaan Kansaneläkelakiin 568/2007. Kohdassa ei enää myöskään mainittaisi estävänä etuutena eläkeläisistä poistunutta yksilöllistä varhaiseläkettä. Samoin momentin 13 kohtaan ehdotetaan teknisenä muutoksena viittauksia voimassa olevaan asevelvollisuuslakiin 1438/2007 ja siviilipalveluslakiin 1446/2007.

7 §. Opintotukeen oikeuttava aika. Voimassa olevan 7 §:n 2 momentin mukaan korkeakouluopiskelua varten opintotukea voi saada enintään 70 tukikuukautta. Säännös koskee henkilölle kaikkiin korkeakouluopintoihin yhteensä myönnettävää enimmäistukiaikaa. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, opintotukea voisi saada enintään 64 tukikuukautta. Ehdotettu muutos rajaisi erityisesti korkeakoulututkinnon suorittaneen tukiaikaa muihin korkeakouluopintoihin. Uusiin korkeakouluopintoihin myönnettävä tukiaika riippuisi edelleen siitä kuinka paljon opiskelija on aikaisemmin käyttänyt korkeakouluopintoihin tukikuukausia. Korkeakouluopintoihin myönnettävä enimmäistukiaika koskisi nykytilaa vastaavasti niin tutkintoon johtavaa kuin muutakin korkeakouluopiskelua. Näin ollen myös tukeen oikeuttaviksi korkeakouluopinnoiksi ehdotettuun maahanmuuttajille suunnattuun ammattikorkeakouluopintoihin valmentavaan koulutukseen käytetyt tukikuukaudet kuluttaisivat korkeakouluopintoihin myönnettävää enimmäistukiaikaa. Lain voimaantulo- ja siirtymäsäännöksessä säädetäisiin tarkemmin siitä, keihin uutta korkeakouluopintojen enimmäistukiaikaa sovellettaisiin.

7 c §. Lukuvuoden tukikuukausien määrä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 2 momentista poistettaisiin säännös opintotuen myöntämisestä täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös ulkomaisessa korkeakoulussa harjoitettavien korkeakouluopintojen lukuvuosittaisesta tukiajasta. Jos lukuvuoden säännönmukainen kesto olisi ulkomaisessa korkeakoulussa yhdeksää kuukautta pidempi, myönnettäisiin opintotuki nykytilaa vastaavasti siten, että opiskelukuukausi oikeuttaisi opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Lukuvuosittainen tukiaika ei määräytyisi tällöin kalenterikuukauteen sisältyvien opiskelupäivien, vaan opintojen alkamispäivästä lasketavien opiskelukuukausien opiskelupäivien mukaan.

Ehdotetun 2 momentin mukaan kalenterikuukausi oikeuttaisi opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Ehdotettu muutos tarkoittaisi sitä, että opintojen aloittamis- ja päättymispäivään perustuvasta opintojen alkamispäivästä lukien tehtävästä laskentamallista luovuttaisiin ja siirryttäisiin kalenterikuukausikohtaiseen laskentamalliin, jonka mukaan kalenterikuukausi oikeuttaisi opintotukeen, jos siinä olisi vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaa päivää. Säännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi oppilaitoksen tavanomaisina syys-, joului- tai talvilomakuukausina. Säännöstä ei myöskään ole tarkoitettu sovellettavaksi määriteltäessä lukuvuosittaista tukiaikaa korkeakoulututkinnon suorittamiseen tähtääviin opintoihin Suomessa tai ulkomailla, joihin sovellettaisiin edelleen pykälän 1 momentissa säädettyä lukuvuosittaista tukiaikaa. Korkeakouluopinnoissa 18 päivän sääntöä sovellettaisiin ainoastaan silloin kun kyseessä ei ole korkeakoulututkintoa varten myönnettävä tuki.

Voimassa olevan 7 c §:n 3 momentin mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa opintotuki myönnetään yhdeksäksi ja puoleksi kuukaudeksi opintojen alkamispäivästä, jos kymmenentenä kuukautena on lukuvuoteen kuuluvia päiviä vähintään 15. Opintotuki voidaan myöntää kymmeneksi kuukaudeksi, jos kymmenentenä opiskelukuukautena on

lukuvuoteen kuuluvia päiviä vähintään 25. Pidemmäksi ajaksi opintotuki voidaan myöntää 2 momentissa säädetyin edellytyksin. Pykälän 3 momentin mukaisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa sovellettavasta poikkeussäännöstä ehdotetaan luovuttavaksi. Tämä tarkoittaisi sitä, että opintotukea myönnettäisiin ehdotetun 2 momentin mukaisesti vain kalenterikuukautena, jos siinä olisi vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Voimassa olevan lain 7 c §:n 4 momentissa säädetään siitä, että lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi tukikuukaudeksi lukuvuodessa. Koska nykyisen 3 momentin sääntely ammatilliseen peruskoulutukseen myönnettävästä tuesta poistuisi, säädettäisiin lukiokoulutuksen lukuvoosittaisesta tukiajasta pykälän 3 momentissa. Säännös vastaisi voimassa olevaa 4 momenttia.

11 §. Opintorahan määrä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka mukaan 1 ja 3 momentissa säädetyt opintorahan perusmääriä ja niin sanottuja vähäraisuuskorotuksia tarkistettaisiin kunkin lukuvuoden alusta lukien siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Euromäärät pyörästettäisiin lähimpään senttiin. Pykälän 1 ja 3 momentissa voimassa olevat euromäärät jäisivät lakiin ja opiskelijoille myönnettäisiin lukuvoosittain lain voimaantulosta lukien kansaneläkeindeksillä tarkistetut opintorahat.

15 §. Opintolainan valtioneuvoston takaus. Pykälässä säädetään opintolainan valtioneuvoston takauksen myöntämisen edellytyksistä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momentissa säädettäisiin pääsäännöstä, jonka mukaan lainatakaus myönnetään opiskelijalle, joka saa opintorahaa tai aikuiskoulutustukea ja poikkeukset 1 momentissa säädetyistä pääsäännöstä säädettäisiin 2 momentissa. Voimassa olevan 1 momentin säännös takauksen myöntämisestä ilman erillistä hakemusta korkeakouluopiskelijalle, joka saa opintorahaa, siirrettäisiin pykälän 3 momenttiin.

Ehdotetun 2 momentin 1 kohdan mukaan valtioneuvoston takaus myönnettäisiin myös opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta ja joka ei vanhempiansa tulojen perusteella ole oikeutettu opintorahaan. Muutos laajentaisi laina-

takausoikeutta siten, että täysi-ikäinen vanhempansa luona asuva voisi saada valtioneuvoston takauksen opintolainaan ilman vanhempien tuloihin perustuvaa tarveharkintaa. Voimassa olevan lain mukaan 18 vuotta täyttäneelle toisen asteen opiskelijalle on myönnetty lainatakaus vanhempiansa tuloista riippumatta vain tämän asuessa itsenäisesti. Lainatakaus-oikeuden myöntäminen täysi-ikäisille toisen asteen opiskelijoille yhdenmukaistaisi osaltaan opintotukioikeutta korkeakouluopiskelijoiden ja toisen asteen opiskelijoiden välillä, sillä vanhemman luona asuva täysi-ikäinen korkeakouluopiskelija saa lainatakaus-oikeuden myöntämisen edellytyksenä olevaa opintorahaa ilman vanhempien tuloihin perustuvaa tarveharkintaa.

Ehdotetussa momentin 2 kohdassa säädettäisiin lainatakauksen myöntämisestä muualta kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja joka vanhempiansa tulojen perusteella olisi oikeutettu opintorahaan. Voimassa olevan 15 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan lainatakaus myönnetään muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja joka opiskelee muussa oppilaitoksessa kuin lukiossa ja joka olisi vanhempiansa tulojen vuoksi oikeutettu opintorahaan. Lapsilisälain (796/1992) mukaista lapsilisää maksetaan alle 17-vuotiaan lapsen elatusta varten. Toisen asteen opiskelijoiden yhdenmukaisen tukioikeuden vuoksi olisi perusteltua, että myös lapsilisän piirissä olevat lukiokoulutuksessa opiskelevat itsenäisesti asuvat opiskelijat olisivat oikeutettuja opintolainan valtioneuvoston takaukseen, jos he olisivat vanhempien tulojen perusteella oikeutettuja opintorahaan.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin jo voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaisesti lainatakaus-oikeuden myöntämisestä myös opiskelijalle, jolle ei 20 §:n mukaan myönnettä opintorahaa. Tältä osin kyseessä olisi ainoastaan tekninen muutos, jossa asiasta säädettäisiin muiden poikkeussäännösten kanssa pykälän toisessa momentissa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi nykyisen 1 momentin säännös valtioneuvoston takauksen myöntämisestä ilman erillistä hakemusta korkeakouluopiskelijalle, joka saa opintorahaa. Momentissa säädettäisiin voi-

massa olevan 3 momentin mukaisesti siitä, että aikuiskoulutustukea saavalle valtioneuvoston kaus voidaan myöntää muihinkin kuin lain 4 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin.

15 b §. *Opintolainahyvitys.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 15 b §, jossa säädettäisiin opintolainahyvityksestä. Pykälän 1 momentin mukaan korkeakoulututkinnon määrääjässä suorittaneen opintolainansaajan rahalaitoksessa olevaa opintotukilain nojalla myönnettyä opintolainaa lyhennettäisiin valtion varoista maksettavalla opintolainahyvityksellä opintotukilaissa säädettyin edellytyksin. Lainahyvitys myönnettäisiin kerralla tutkinnon suorittamisen jälkeen siten, että Kansaneläkelaitos maksaisi osan opintolainasta pääsääntöisesti suoraan pankille. Lainahyvitys korvaisi voimassa olevan opintotukilain 16 c–16 f §:ssä säädetyn verotuksessa myönnettävään opintolainavähennyksen. Opintolainahyvitys olisi Suomen opintotukijärjestelmän mukainen etuus ja ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneella opiskelijalla olisi oikeus lainahyvitykseen, jos hän on ollut Suomen opintotukijärjestelmän piirissä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan opintolainahyvitys myönnettäisiin opintolainansaajalle, joka on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon, sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon Suomessa taikka vastaavan tutkinnon ulkomailla. Lainahyvitykseen oikeuttavat tutkinnot vastaisivat voimassa olevaan opintolainavähennykseen oikeuttavia tutkintoja.

Opintolainansaajalle voitaisiin 3 momentin mukaan myöntää opintolainahyvitys vain hänen ensimmäiseksi suorittamansa korkeakoulututkinnon perusteella. Hyvitystä ei voisi siirtää käytettäväksi mahdollisen myöhemmän tutkinnon perusteella. Jos henkilö olisi suorittanut sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ensimmäiseksi korkeakoulututkinnoksi katsottaisiin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen, jollei opintolainahyvitystä olisi opintolainansaajan hakemuksesta myönnetty jo alemman korkeakoulututkinnon perusteella siten, kuin ehdotetussa 15 e §:n 2 momentissa säädetään. Pelkkää alempaa korkeakoulututkintoa suo-

rittamaan otettu lainansaaja (esim. farmasian alan tutkinto tai vastaava) olisi oikeutettu lainahyvitykseen hakemuksesta. Myös opintolainansaaja, joka olisi valittu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa voisi hakea lainahyvitystä jo alemman korkeakoulututkinnon suoritettuaan. Tällöin hänellä ei olisi oikeutta lainahyvitykseen enää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamisen perusteella. Tyypillisin tilanne olisi kuitenkin se, että alempaa ja ylempää korkeakoulututkintoa suorittamaan otetulle lainansaajalle myönnetään oikeus lainahyvitykseen kun hän on suorittanut tavoitteena olleen ylemmän korkeakoulututkinnon.

15 c §. *Opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaika.* Lakiin lisättäväksi ehdotetussa 15 c §:ssä säädettäisiin opintolainahyvitykseen oikeuttavasta tutkinnon suorittamisajasta. Pykälässä tarkoitettu tutkinnon säädetty tavoitteellinen aika määräytyisi henkilön suorittamaa tutkintoa koskevien säännösten perusteella.

Opintolainansaajalla olisi pykälän 1 momentin 1 kohdan perusteella oikeus opintolainahyvitykseen, kun alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittäisi tutkinnon säädetyn tavoitteellisen ajan enintään yhdellä lukukaudella. Alempien korkeakoulututkintojen tavoitteelliset suorittamisajat ovat voimassa olevan yliopistolain mukaan alasta riippuen kolmesta kolmeen ja puoleen lukuvuotta, jolloin hyvitykseen oikeuttava suorittamisaikavaatimus vaihtelisi kolmesta ja puolesta lukuvuodesta neljään lukuvuotta.

Momentin 2 kohdan perusteella opintolainansaajalla olisi oikeus opintolainahyvitykseen, kun sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittäisi tutkintojen yhteenlasketun säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella. Voimassa olevan yliopistolain mukaiset alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon yhteenlasketut tavoitteelliset suorittamisajat vaihtelevat alasta riippuen viiden ja kuuden lukuvuoden välillä, jolloin hyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaikavaatimus vaihtelisi opiskelijan suorittamasta tutkinnosta riippuen kuudesta seitsemään lukuvuoteen.

Momentin 3 kohdan perusteella opintolainansaajalla olisi oikeus opintolainahyvitykseen, kun ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella. Hyvitykseen oikeuttava suorittamisaika määräytyisi 3 kohdan perusteella esimerkiksi silloin, kun lainansaaja on suorittanut sellaisen ylemmän korkeakoulututkinnon, jonka mukaiseen koulutukseen ei kuulu alemmaa korkeakoulututkintoa.

Momentin 4 kohdan perusteella opintolainansaajalla olisi oikeus opintolainahyvitykseen, kun ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittäisi tutkinnon säädetyn laajuuden mukaisen ajan enintään yhdellä lukukaudella. Voimassa olevan ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavien koulutusohjelmien ja niiden opetussuunnitelmien tulee olla laajuudeltaan vähintään kolmen ja enintään neljän lukuvuoden päätoimisten opintojen mittaisia. Erityisestä syystä tutkinto voi olla neljääkin vuotta laajempi. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneen opintolainansaajan opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaika olisi näin ollen tutkinnon laajuudesta riippuen pääsääntöisesti kolmesta ja puolesta lukuvuodesta neljään ja puoleen lukuvuotta. Hyvitykseen oikeuttava suorittamisaika olisi viisi lukuvuotta eräissä tutkinnoissa, joiden laajuuden mukainen suorittamisaika on neljä ja puoli lukuvuotta.

Pykälän 2 momentin mukaan ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneen opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaika määräytyisi soveltuvin osin 1 momentissa säädetyn perustein. Hyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaika määräytyisi tutkinnon laajuuden tai sille päätoimisen opiskelun perusteella määritellyn tavoitteellisen suorittamisajan mukaisesti.

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika laskettaisiin 3 momentin mukaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan korkeakoulussa, 15 b §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun. Suorittamiseen käytetyn ajan laskemisen aloittaminen ensimmäisen korkeakoulututkintoon tähtää-

vän opiskelupaikan vastaanottamislukukauden alusta lukien olisi perusteltua, koska opintolainahyvityksen tarkoituksena on kannustaa korkeakouluopiskelijaa tutkinnon nopeaan suorittamiseen. Jos tutkinnon suorittamisaika pitkittyisi esimerkiksi varusmiespalveluksen suorittamisen vuoksi, voitaisiin tämä ottaa huomioon ehdotetun 15 d §:n perusteella. Tutkinto katsottaisiin suoritettuna oppilaitoksen ilmoittamana ajankohtana tai tutkintotodistuksesta ilmenevänä tutkinnon suorittamisajankohtana.

15 d §. *Opintolainahyvitys opintojen viivästyessä.* Pykälässä säädettäisiin niistä tilanteista, joissa opintolainansaaja olisi oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika olisi 15 c §:ssä säädettyä pidempi. Säännös vastaisi asiallisesti voimassaolevassa 16 e §:ssä säädettyjä opintolainavähennysoikeuden myöntämiselle opintojen viivästyessä säädettyjä edellytyksiä. Jotta opintolainahyvitys voitaisiin myöntää tutkinnon suorittamisajan ollessa 15 c §:ssä säädettyä opintolainahyvitykseen oikeuttavaa suorittamisaikaa pidempi, tulisi pykälässä tarkoitetun suorittamisaikaa pidentävän olosuhteen vaikuttaa 15 c §:ssä määritellyn hyvitykseen oikeuttavan suorittamisajan aikana.

Opintolainansaaja olisi 1 momentin 1 kohdan mukaan oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika olisi 15 c §:ssä säädettyä pidempi, jos lainansaaja on mainitussa pykälässä tarkoitettuna aikana ollut suorittamassa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta.

Momentin 2 kohdan mukaan opintolainansaaja olisi oikeutettu lainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika olisi 15 c §:ssä säädettyä pidempi, jos opintolainansaaja on mainitussa pykälässä tarkoitettuna aikana saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai korvausta taikka kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä.

Momentin 3 kohdan mukaan lainansaaja olisi oikeutettu lainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika olisi 15 c §:ssä säädettyä pidempi, jos opinto-

lainansaaja on mainitussa pykälässä tarkoitettuna aikana saanut lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin 1—2 kohdissa tarkoitettujen olosuhteiden perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaikaa pidennettäisiin yhteensä enintään kahdella lukuvuodella. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun olosuhteen, eli lapsen hoitamisen perusteella hyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa ei rajoitettaisi.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettun olosuhteen perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennettäisiin yhdellä lukukaudella, jos se olisi kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään 30 päivää. Tätä lyhyemmät jaksot eivät pidentäisi 15 c §:ssä säädettyä suorittamisaikaa. Yhden lukukauden aikana voitaisiin ottaa huomioon vain yksi pidentämiseen oikeuttava jakso. Esimerkiksi yksi sairauslomajakso, jonka aikana opiskelija saa sairauspäivärahaa yhtäjaksoisesti vähintään 30 päivän ajan, pidentäisi 15 c §:ssä säädettyä hyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa yhdellä lukukaudella.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidentävien seikkojen huomioon ottamisesta.

15 e §. Opintolainahyvityksestä päättäminen. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan Kansaneläkelaitos tutkisi viran puolesta korkeakoulun ilmoittaman opintojen aloittamispäivän ja tutkinnon suorittamispäivän perusteella, onko ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja tutkinnon suorittamisaikana perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen. Käytännössä Kansaneläkelaitokselle tulee korkeakouluilta kuukausittain tieto tutkinnon suorittaneista ja rahalaitoksilta tutkinnon suorittamislukukauden loppuun mennessä kertyneestä opintolainasta loka- ja maaliskuussa, jolloin päätös opintolainahyvityksestä olisi mahdollista antaa jo tutkinnon suorittamislukukautta seuraavan lukukauden aikana.

Ehdotetun 2 momentin mukaan alemman korkeakoulututkinnon tai tutkinnon ulkomaisessa korkeakoulussa suorittaneen opintolainansaajan oikeuden opintolainahyvitykseen Kansaneläkelaitos tutkisi lainansaajan hakemuksesta. Hakemus olisi jätettävä Kansaneläkelaitokselle kahden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. Ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneen opintolainansaajan tulisi toimittaa selvitys opintojen aloittamisesta ja tutkinnon suorittamisesta. Selvityksestä tulisi käydä luotettavasti ilmi opintojen aloitusajankohta sekä tutkinnon suorittamisajankohta.

Jos opintolainansaaja olisi tutkinnon suorittamisen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, laskisi Kansaneläkelaitos pykälän 3 momentin mukaan rahalaitoksilta saamiensa tietojen perusteella 15 f §:ssä tarkoitettun opintolainahyvityksen määrän ja antaisi asiassa päätöksen. Lainansaajalle myönteinen päätös voitaisiin antaa asianosaista kuulematta.

Jos opintolainansaaja ei olisi tutkinnon suorittamisaikaa koskevien tietojen tai rahalaitosten ilmoittamien tietojen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, antaisi Kansaneläkelaitos pykälän 4 momentin mukaan asiassa päätösehdotuksen. Päätösehdotuksen mukainen päätös tulisi voimaan, jos lainansaaja ei valituksen tekemiseen varatussa määräajassa pyydä asian käsittelemistä uudelleen. Uudelleenkäsittelypyynnössä lainansaaja voisi selvittää lainahyvitysoikeuteen vaikuttavia seikkoja, kuten opintojen viivästyminen ehdotetussa 15 d §:ssä säädetyllä perusteella. Kansaneläkelaitos antaisi uudelleenkäsittelypyynnön tehneelle lainansaajalle päätöksen, johon lainansaaja voisi hakea muutosta muutoksenhakua koskevien säännösten mukaisesti. Menettely vastaisi voimassa olevan lain mukaista opintolainavähennyksestä päättämistä koskevaa menettelyä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 5 momentin valtuutussäännöksen nojalla säätää tarkemmin opintolainahyvityksen haku- ja päätöksenantomenettelystä.

15 f §. Opintolainahyvityksen määrä. Pykälässä säädettäisiin opintolainahyvityksen määrän laskemisesta. Opintolainahyvityksen määrä olisi pykälän 1 momentin mukaan 40

prosenttia opintolainansaajalla olevan hyvitykseen oikeuttavan opintolainan 2 500 euroa ylittävistä määrät. Opintolainahyvityksen voisi näin ollen saada vain, jos lainansaaja on nostanut lainaa hyvitykseen oikeuttaviin opintoihin enemmän kuin ehdotetun 2 500 euron omavastuun määrän.

Opintolainahyvitykseen oikeuttavalla opintolainalla tarkoitettaisiin ehdotetussa 15 b §:ssä tarkoitettujen korkeakouluopintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana kertynyttä opintotukilain mukaista opintolainaa ilman kyseisenä aikana lainaan pääomitettuja opintolainan korkoja. Hyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamislukukautta seuraavan lukukauden alun opintolainasaldosta vähennettäisiin lainaan pääomitettujen korkojen lisäksi lainansaajalla korkeakouluopintojen aloittamista edeltävän lukukauden lopussa ollut opintolainasaldo. Hyvitykseen oikeuttavien opintojen aikana mahdollisesti tehtyjä opintolainan lyhennyksiä ei voitaisi erikseen huomioida hyvityksen määrää laskettaessa. Ainoastaan sellaisessa poikkeuksellisessa tapauksessa, että lainansaaja pystyisi todisteellisesti osoittamaan, että hän on hyvitykseen oikeuttavien opintojen aikana lyhentänyt muuta kuin vähennykseen oikeuttaviin opintoihin nostettua opintolainaa, voitaisiin kuvatausta kaavamaisesta laskutavasta poiketa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan hyvityksen määrä laskettaisiin enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisajan tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainamäärää. Valtiontakauksen enimmäismäärää vastaava määrä opintolainaa otettaisiin huomioon yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa. Siltä osin kuin tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika tai laajuus ei ole täysiä vuosia, otettaisiin hyvityksen enimmäismäärää laskettaessa huomioon opintolaina viideltä kuukaudelta puolta lukuvuotta kohti. Hyvityksen enimmäislainamäärä laskettaisiin tutkinnon suorittamishetkellä voimassa olevien opintolainan valtioneuvoston enimmäismäärää koskevien säännösten mukaan. Esimerkiksi viiden vuoden tavoitteellisen suorittamisajan mukaisen korkeakoulututkinnon suorittaneen opinto-

lainansaajan opintolainahyvityksen määrä laskettaisiin enintään viideltä lukuvuodelta ja yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa.

15 g §. *Opintolainahyvityksen maksaminen.* Ehdotetussa 15 g §:ssä säädettäisiin opintolainahyvityksen maksamisesta. Kun päätös oikeudesta opintolainahyvitykseen ja sen määrästä olisi annettu, Kansaneläkelaitos maksaisi lainahyvityksen rahalaitokselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maksettavan lainahyvityksen kohdistamisesta lainansaajan opintolainoihin. Lainahyvityksellä lyhennettäisiin valtion takaamaa opintolainaa lainojen suuruusjärjestyksen mukaisesti. Hyvityksellä lyhennettäisiin ensin sitä opintolainaa, joka on kokonaisuutensa suurin hyvityksen maksamishetkellä. Jos lainahyvityksen määrä olisi enemmän kuin lainansaajalla rahalaitoksessa oleva suurin opintolaina, lyhennettäisiin ensin tehdyn lyhennyksen jälkeen jäävän lainahyvityksen määrällä seuraavaksi suurinta valtion takaamaa opintolainaa.

Pykälän 3 momentin mukaan opintolainahyvityksen määrä vähennettäisiin kuitenkin ensisijaisesti Kansaneläkelaitoksen perittävänä olevasta takaussaatavasta, jos Kansaneläkelaitos olisi takaajana maksanut opintolainan rahalaitokselle ja opintolaina olisi Kansaneläkelaitoksen perittävänä. Koska lainahyvitys olisi tutkinnon määräajassa suorittamisesta palkitsemista, ei sillä, että kyseinen opintolaina on valtion takautumisoi-keuden perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävänä, tulisi heikentää lainansaajan oikeutta opintolainahyvitykseen. Hyvityksen vähentäminen perittävänä olevasta takaussaatavasta olisi henkilölle usein edullisempaa muun muassa takaussaatavalle säädetyin pankkien perimää korkoa korkeamman koron vuoksi.

Jos opintolainansaajalla olevan opintolainan määrä olisi hyvityksen maksamishetkellä pienempi kuin maksettavaksi tulevan opintolainahyvityksen määrä, maksettaisiin jäljellä jäävän lainahyvityksen määrä 4 momentin mukaan suoraan opintolainansaajalle. Käytännössä lainahyvitystä voitaisiin maksaa lainansaajalle itselleen silloin, kun opintolainansaaja olisi itse lyhentänyt opintolainansa vähennykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamislukukauden jälkeen siten, että

jäljellä oleva lainapääoma olisi hyvityksen maksamishetkellä pienempi kuin maksettavaksi tulevan lainahyvityksen määrä. Lainansaajalla itselleen maksettaisiin vain se osa hyvityksestä, joka jää jäljelle opintolainaan tehdyn lyhennyksen jälkeen.

Pykälän 5 momentin mukaan opintolainahyvityksen maksamisesta voitaisiin sääntää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

16 §. Valtiontakauksen määrä. Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi. Opintolainan valtiontakauksen määrää tukikuukautta kohden ehdotetaan korotettavaksi 100 eurola. Korkeakouluopiskelijalla ja aikuiskoulutustukea saavalla valtiontakauksen määrä olisi 400 euroa tukikuukautta kohden. Muulla kuin korkeakouluopiskelijalla valtiontakauksen määrä olisi tukikuukautta kohden 400 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta, ja 260 euroa, kun opiskelija on alle 18-vuotias. Ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla valtiontakaus olisi 700 euroa tukikuukautta kohden.

16 a §. Korkeavustus. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan pykälän 2 ja 3 momentissa säädettyjä korkeavustuksen tuloarvoja tarkistettaisiin joka toinen vuosi 1 päivä maaliskuuta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa säädetyn palkkakertoimen muutoksen mukaisesti. Palkkakertoimen mukainen euromäärä pyöristettäisiin lähimpään euroon. Tarkistettuja tuloarvoja sovellettaisiin tarkistamisen jälkeen erääntyviin korkoihin myönnettäviin korkeavustuksiin. Ensimmäisen korotuksen voimaantulosta ja sen määrästä säädettäisiin lain voimaantulosäännöksessä. Ensimmäisen tarkistuksen jälkeen tehtävät tuloarvojen tarkistukset vastaisivat kulloinkin toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta palkkakertoimen muutosta. Ensimmäinen 16 a §:n 5 momentissa tarkoitettu työntekijän eläkelain mukaiseen palkkakertoimeen perustuva tuloarvojen tarkistus tehdään 1 päivänä maaliskuuta 2014 ja se vastaa 2010—2013 aikavälillä tapahtunutta palkkakertoimen muutosta.

16 c–16 f §. Pykälissä säädetään opintolainavähennyksestä. Pykälät ehdotetaan kumottavaksi, koska verotuksessa myönnettävästä opintolainavähennysoikeudesta ehdotetaan luovuttavaksi. Opintolainavähennyistä

koskevien pykälien 16 e ja 16 f kumoutuessa, niissä olevien asetuksenantovaltuussäännösten nojalla annetut opintotukiasetuksen 14, 15, 20 § kumoutuisivat.

19 §. Vanhempien tulojen huomioon ottaminen. Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus täysimääräiseen opintorahaan tai asumislisään, jos vanhempien tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaisten ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 40 800 euroa vuodessa. Opintorahaa ja asumislisää vähennetään jokaista tuloarajan ylittävää täyttä 1 010:tä kohden viisi prosenttia. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan muussa oppilaitoksessa kuin korkeakoulussa opiskelevalla 18—19-vuotiaalla, joka asuu muualla kuin vanhempansa luona, olisi kuitenkin oikeus täysimääräiseen opintorahaan, jos vanhempien tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaisten ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 53 000 euroa vuodessa. Opintorahaa vähennettäisiin jokaista tuloarajan ylittävää täyttä 1 010:tä euroa kohden viisi prosenttia.

24 §. Maksaminen. Voimassa olevan 24 §:n mukaan opintoraha ja asumislisä maksetaan opiskelijan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että opintoraha ja asumislisä maksettaisiin kuukausittain opiskelijan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille, jolloin säännöksestä poistettaisiin nk. SEPA-asetuksen kanssa ristiriidassa oleva maininta tilin sijaintivaltiosta. SEPA-asetus on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 260/2012 euromääräisiä tilisiirtoja ja suoraveloituksia koskevista teknisistä ja liiketoimintaa koskevista vaatimuksista sekä asetuksen (EY) N:o 924/2009 muuttamisesta.

25 §. Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen. Pykälän 6 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että määrätyn ajan kestävissä olosuhteiden muutoksissa tuki tarkistettaisiin niiltä kalenterikuukausilta, joina muuttunut olosuhde kestää vähintään 18 päivää. Ehdotettu muutos vastaisi 7 c §:n 2 momenttiin ehdotettua muutosta ja tarkoittaisi sitä, että myös määrätyn ajan kestävän olosuhteen osalta siirryttäisiin kokonaan kalenterikuukausittaiseen laskentamalliin. Ehdotuksen mukaan tukea ei enää tarkistettaisi

yhdeltä kuukaudelta, jos muuttunut olosuhde ei kestä alkamis- tai päättymiskuukautena 18:aa päivää, vaikka sen kesto näiden kuukausien aikana olisi yhteensä vähintään 18 päivää. Säännös tulisi sovellettavaksi silloin, kun opiskelijalle olisi aiemmin myönnetty opintotukea ja myönnettyä tukea tarkistettaisiin määräajan kestäväen olosuhdemuutoksen kuten esimerkiksi vaihto-opiskelun vuoksi. Jos opiskelija esimerkiksi ilmoittaisi suorittavansa vaihto-opintoja ulkomailla ajalla 3.9.—15.2., tarkistettaisiin hänelle jo myönnettyä tukea ajalta 1.9.—31.1. ulkomaille myönnettävää tukea koskevien säännösten mukaisesti.

34 §. *Valtiontakauksen voimassaolo ja koron pääomitus.* Pykälän ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä olisi, että luottolaitos lisää puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan luottolaitos lisää puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot siltä osin kuin korko ylittää yhden prosentin lainapäätösmäärästä niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena. Voimassa oleva pykälän 2 momentti kumottaisiin koska 1 momenttiin ehdotettu muutos tarkoittaisi sitä, että lainansaajan ei tarvitsisi enää maksaa yhden prosentin osuutta koroista vaan korot pääomittaisiin kokonaisuudessaan niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena. Tarkentava säännös 15 euroa pienemmän koron lisäämisestä opintolainan pääomaan kokonaisuudessaan olisi myös tällöin tarpeeton.

41 c §. *Opintotukilautakuntien tiedonsaantioikeus.* Pykälässä säädetään opintotukilautakuntien oikeudesta saada tehtäviensä hoitamiseksi tietoja Kansaneläkelaitokselta. Pykälän 1 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin viittaus kumottavaksi esitettyyn 16 e §:ään. Muita opintolainavähennystä koskevia tiedonsaantia ja luovuttamista koskevia lainkohtia ei esitetä kumottavaksi, koska ne olisivat edelleen tar-

peellisia ehdotetun lain voimaan tultua. Sen sijaan 41 c §:n 1 momentin säännös 16 e §:ssä tarkoitettujen tietojen saamisesta on jo nykyisin ollut tarpeeton. Muilta osin momentin sanamuoto säilyisi ennallaan.

1.2 Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta

2 §. *Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus.* Voimassaolevan 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti lukiolaissa (629/1998) säädetyssä lukiokoulutuksessa. Säännöstä esitetään muutettavaksi siten, että koulumatkatukeen olisi lisäksi oikeutettu lukiolaissa säädettävässä maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa opiskeleva opiskelija.

2 Tarkemmat säännökset

2.1 Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa

Opintotukilain muuttamisesta annetun lakiehdotuksen 4 a §:n 3 momentin mukaan opintotukioikeus voitaisiin myöntää myös muuhun valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävään kuin ehdotetun pykälän 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen näyttötutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen valmistavaan koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden ja muut opintotukioikeuden myöntämisen edellytykset täyttyvät. Kysymyksessä olisivat sellaiset koulutusalat, joilla ei ole mahdollista suorittaa tutkintorakenteen mukaista näyttötutkintoa, mutta ne antavat yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden.

Ehdotetun 4 a §:n 4 momentin mukaan opintotukioikeuden hakemisesta, perumisesta ja koulutuksen järjestäjää koskevista myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Nykytilaa vastaavasti Kansaneläkelaitos ratkaisi opinto-

tukioikeuden koulutuksen järjestäjän hakemuksen perusteella. Ehdotetussa pykälän 1 momentissa säädettyjä opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksiä olisivat muun muassa koulutuksen järjestäjän ammatilliset ja taloudelliset edellytykset toiminnalleen. Näiden edellytysten tarkemmasta sisällöstä säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella. Ammatillisia edellytyksiä olisivat esimerkiksi opetussuunnitelman sisältöön, opetusjärjestelyjen asianmukaisuuteen, oppilaitoksen hallinnon järjestämiseen ja opetushenkilökunnan pätevyyteen liittyvät vaatimukset. Ammatillisiin edellytyksiin kuuluisi myös se, että opiskelijat myös tosiasiallisesti suoriutuvat opintojen päätteeksi näyttötutkinnon mukaisista näytöistä. Taloudelliset toimintaedellytykset arvioitaisiin muun muassa koulutusta järjestävän tahon tilinpäätöstiетоjen perusteella.

Valtuutussäännöksen nojalla säädetäisiin myös tarkemmin opintotukioikeuden hakemista, myöntämistä ja perumista koskevasta menettelystä. Asetuksella voitaisiin säätää myös opintotukioikeuden hakemiseen ja perumiseen liittyvästä koulutuksenjärjestäjän selvitys- ja ilmoitusvelvollisuudesta. Koulutuksen järjestäjä voitaisiin asetuksella velvoittaa ilmoittamaan Kansaneläkelaitokselle opintotukioikeuteen vaikuttavista muutoksista sekä toimittamaan Kansaneläkelaitoksen pyynnöstä opintotukioikeuden arvioinnissa tarvittavat selvitykset. Asetuksella voitaisiin säätää lisäksi Kansaneläkelaitoksen oikeudesta pyytää muulta viranomaiselta lausuntoa opintotukioikeuden myöntämisen edellytysten täyttymisestä.

2.2 Opintolainahyvitystä koskevat tarkemmat säännökset

Opintotukilain muuttamisesta annetun lakiehdotuksen 15 d §:ssä säädetäisiin opintolainahyvityksen myöntämisestä silloin, kun korkeakoulututkinnon suorittamisaika on ollut 15 c §:ssä säädettyä suorittamisaikavaatimusta pidempi. Ehdotetun 15 d §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin pykälässä tarkoitettujen suorittamisaikavaatimusta pidentävien seikkojen huomioon ottamisesta. Valtioneuvoston asetuksella säädetäisiin esimer-

kiksi saman lukukauden aikana olleiden useiden pidentämisperusteiden huomioon ottamisesta ja pidentämisperusteiden kohdentamisesta eri lukukausille.

Opintotukilain muuttamisesta annetun lakiehdotuksen 15 e §:ssä säädetäisiin opintolainahyvityksen myöntämistä koskevasta päätöksentekomenettelystä. Lakiehdotuksen mukaan alemman korkeakoulututkinnon ja korkeakoulututkinnon ulkomailta suorittaneen opintolainansaajan olisi erikseen haettava opintolainahyvitystä. Pykälään ehdotetun 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin opintolainahyvityksen hakumenettelystä ja päätöksenantomenettelystä. Asetuksella voitaisiin säätää myös siitä miten opintolainansaaja voisi vedota hakemuksen tai uudelleenkäsitelypyynnön yhteydessä 15 d §:ssä säädetyn suorittamisaikaa pidentävään seikkaan ja miten Kansaneläkelaitoksen tulisi tarkistaa rekistereistään suorittamisaikaa pidentävät seikat.

Opintotukilain muuttamisesta annetun lakiehdotuksen 15 g §:ssä säädetään opintolainahyvityksen maksamisesta. Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin opintolainahyvityksen maksamisesta. Asetuksessa voitaisiin säätää muun muassa siitä, miten rahalaitoksessa olevaan opintolainaan kohdistettava lainahyvitys maksetaan.

3 Voimaantulo

Lait opintotukilain ja lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2014. Lain 16 a §:n 5 momentti tulisi kuitenkin voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2014.

Lailla opintotukilain muuttamisesta kumotaisiin opintotukiasetuksen 260/1994 2 §, sellaisena kuin se on osaksi asetuksissa 292/1997, 990/1998 ja 299/2011. Kyseisessä asetuksen pykälässä säädettyistä muista opinnoista, joihin voidaan myöntää opintotukea, säädetäisiin ehdotuksen mukaan opintotukilain 4 ja 4 a §:ssä. Ehdotettujen opintotukilain 3 §:n 5 kohdan ja 4 §:n muutosten myötä laista poistuisivat kyseisiä asioita koskevat

asetuksenantovaltuudet. Opintotukiasetuksen 2 § on kuitenkin osittain alkuperäisen opintotukiasetuksen sisältöinen, eikä se siltä osin perustu nyt muutettavaksi ehdotettuihin lainkohtiin sisältyviin valtuutussäännöksiin. Oikeustilan selkeyden vuoksi esitetään, että lailla opintotukilain muuttamisesta kumottaisiin opintotukiasetuksen 2 § kokonaisuudessaan.

31 päivään heinäkuuta 2013 asti voimassa ollut säännöstä vastaavasti lain 5 a §:n 2 momenttiin lisättäväksi ehdotettuja kahta viimeistä virkettä siitä, että lukio-opinnoissa opiskelijan tulee osallistua lukukauden aikana vähintään 10 kurssiin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen ja että sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimisiksi, sovellettaisiin takautuvasti jo 1.8.2013 lukien. Teknisluonteinen korjaus johtuu lain 147/2012 vahvistamisen yhteydessä tapahtuneesta virheestä.

Lain 4 a §:ää sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa vireille tulleisiin hakemuksiin, jos opintotukeen oikeuttavaksi haettava koulutus alkaisi 1 päivänä elokuuta 2014 tai myöhemmin. Lakiin ehdotetaan otettavaksi myös siirtymäsäännös niiden oppilaitosten osalta, jotka on rinnastettu nykyisin voimassa olevien säännösten perusteella. Opintotukioikeuden piirissä olleille koulutuksen järjestäjille tulisi taata riittävän pitkä siirtymäaika sopeuttaa toimintansa ehdotetun muutoksen vaikutuksiin. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan opintotukioikeus säilyisi vuoden 2014 loppuun asti, vaikka koulutus ei täyttäisikään uuden säännöksen mukaisia edellytyksiä. Lisäksi opiskelijoiden aseman turvaamiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että vuoden 2014 loppuun mennessä aloitetussa koulutuksessa opiskelijoilla säilyisi opintotukioikeus opintojen päättymiseen asti, vaikka koulutus ei täyttäisikään uuden säännöksen mukaisia edellytyksiä. Kansaneläkelaitos tarkistaisi ilman erillistä hakemusta kaikkien nykyisin voimassa olevan sääntelyn mukaan rinnastettujen oppilaitosten opintotukioikeuden. Jos myönnettyä opintotukioikeutta ei voitaisi uusien säännösten perusteella jatkaa, opintotukioikeus päättyisi vuoden 2015 alusta lukien, ehdotetut siirtymäsäännökset huomioiden. Asiassa annettaisiin koulutuksen

järjestäjälle valituskelpoinen rinnastamisen lakkautuspäätös. Jos koulutuksen järjestäjä säädösmuutoksen johdosta tekee muutoksia antamaansa koulutukseen, tulisi koulutuksen järjestäjän hakea opintotukioikeuden jatkumista uudella hakemuksella.

Enimmäistukiajan lyhentäminen olisi muun muassa esityksen taloudellisten vaikutusten ja soveltamiskäytännön selkeyden vuoksi aiheellista saattaa voimaan lain voimaantulosta lukien siten, ettei kuitenkaan jo aloitettuihin opintoihin myönnettyä tukiaikaa lyhennettäisi. Lain 7 §:n 2 momentissa säädettyä opintotukeen oikeuttavaa aikaa sovellettaisiin myönnettäessä tukea korkeakoulututkinnon suorittaneelle, joka ottaisi opiskelupaikan vastaan tai ilmoittautuisi läsnä olevaksi korkeakouluopintoihin lain tultua voimaan. Ennen lain voimaantuloa aloitettujen korkeakouluopintojen enimmäistukiaikaa määriteltäessä sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Opintojen aloittamisella tarkoitettaisiin opiskelupaikan vastaanottamista tai opinnoissa läsnä olevaksi ilmoittautumista.

Lain 11 §:ssä säädetyt opintorahan määrät vastaisivat vuodelle 2013 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) tarkoitettua pistelukua. Ensimmäinen 11 §:n 6 momentissa tarkoitettu kansaneläkeindeksistä annetun lain mukainen korotus tehtäisiin lain voimaan tullessa 1 päivänä elokuuta 2014.

Lain opintolainahyvitystä koskevia 15 b–15g §:ä sovellettaisiin henkilöön, joka ottaa opiskelupaikan vastaan ensimmäistä korkeakoulututkintoa varten 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen. Mainittuja opintolainahyvitystä koskevia lainkohtia sovellettaisiin myös henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ennen 1 päivää elokuuta 2014, mutta ilmoittautuu läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen. Opiskelijaan, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita opintolainavähennyistä koskevia säännöksiä.

Opintotukilain 16 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetyt tuloajat vastaisivat työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa säädettyä vuodel-

le 2010 vahvistettua palkkakertoimen pistelukua. Ensimmäinen 16 a §:ssä tarkoitettu työntekijän eläkelain mukaiseen palkkakertoimeen perustuva tulorajojen tarkistus tehtäisiin momentin voimaan tullessa 1 päivänä maaliskuuta 2014 ja se vastaisi 2010—2013 aikavälillä tapahtunutta palkkakertoimen muutosta. Säännöstä sovellettaisiin 1 päivänä maaliskuuta 2014 tai sen jälkeen erääntyviin korkoihin myönnettäviin korkoavustuksiin. Tällä tarkoitetaan koko sitä korkokautta, jonka säännönmukainen koronmaksupäivä on maaliskuussa. Ennen säännöksen voimaantuloa erääntyviin korkoihin myönnettäviin korkoavustuksiin sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Käytännössä vuoden 2014 maaliskuuta edeltävä koron säännönmukainen erääntymiskuukausi olisi vuoden 2013 joulukuu, johon on opintotukilain 16 b §:n 1 momentin mukaan haettava korkoavustusta erääntymiskuukautta lähinnä seuraavan kahden kalenterikuukauden aikana, eli vuoden 2014 helmikuun loppuun mennessä. Niihin myönnettäviin korkoavustuksiin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olevia tulorajoja.

Lain 34 §:ää sovellettaisiin 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen erääntyviin opintolainan korkoihin. Pääomittaminen koskisi koko korkokautta myös sellaiselta ajanjaksolta, joka ajoittuu lain voimaantuloa edeltävälle ajalle.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Opintotukilain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä on otettu huomioon perustuslain 80 §:n 1 momentissa säädetty edellytys yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteiden säätämistä lailla.

Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varttomuuden sitä estämättä. Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa iän, alkuperän tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Opintotuella turvataan osaltaan perustuslain 16 §:ssä säädettyjä sivistyksellisiä oikeuksia ja siinä otetaan huomioon taloudellisen tuen tarve. Taloudellisen tuen tarvetta arvioitaessa opiskelijan omien tulojen lisäksi muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden kohdalla vanhempien tulot voivat vähentää opintorahaa, jos opiskelija on alle 20-vuotias, sekä asumislisää, jos opiskelija on alle 18-vuotias.

Opintotukilain 19 §:ään lisättäväksi ehdotetulla 4 momentilla lievennettäisiin vanhempien tuloihin perustuvaa tarveharkintaa myönnettäessä opintorahaa itsenäisesti asuville 18—19-vuotiaille muille kuin korkeakouluopiskelijoille. Muutoksella pyritään samalla yhtenäistämään toisen asteen ja korkeasteen opiskelijoiden tuen myöntämisperusteita. Ehdotettu muutos johtaisi toisaalta myös tarveharkinnan eriytymiseen.

Ehdotettu muutos on hallituksen näkemyksen mukaan koulutuspoliittisesti tarkoitukseenmukaista ja sille on perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu hyväksyttävä peruste. Lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) 3 §:n mukaan lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan päättyy, kun hän täyttää 18 vuotta, mutta vanhemmat vastaavat lapsen koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista myös sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt 18 vuotta, mikäli se harkitaan kohtuulliseksi. Tällöin otetaan erityisesti huomioon lapsen taipumukset, koulutuksen kestoaika, siitä aiheutuvien kustannusten määrä sekä lapsen mahdollisuudet koulutuksen päätyttyä itse vastata koulutuksen kustannuksista.

Hallituksen näkemyksen mukaan ehdotettu tarveharkinnan lievennys on perusteltua suhteessa alaikäisiin toisen asteen opiskelijoihin, koska vastuu alaikäisen henkilön elatuksesta kuuluu hänen vanhemmilleen, kun taas täysi-ikäisen henkilön kohdalla vanhemmat vastaavat koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista, mikäli se harkitaan kohtuulliseksi. Hallitus katsoo olevan perusteltua lieventää tarveharkintaa erityisesti itsenäisesti asuvan opiskelijan kohdalla, koska itsenäisesti asuvalla opiskelijalla on pääsääntöisesti oman talouden vuoksi vanhemman luona asuvaan opiskelijaan verrattuna enemmän elinkustannuksia. Vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta itsenäisesti asuvan täysi-ikäisen toisen asteen opintorahaan on tarkoi-

tus luopua kokonaan. Valtionaloudellista syistä muutos on tarkoitus toteuttaa korottamalla tulo rajoja vaiheittain. Tavoitteena on, että eri koulutusasteiden opiskelijoiden tarveharkintaperusteet yhtenäistyisivät.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettuun lakiin ei sisälly sellaisia perusoikeuksien ra-

joituksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisen lain säätämijärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**opintotukilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opintotukilain (65/1994) 16 c—16 f §, sellaisina kuin ne ovat, 16 c, 16 d ja 16 f § laissa 408/2005 ja 16 e § laeissa 408/2005 ja 1456/2007,

muutetaan 2 §:n 3 momentti, 3 §:n 5 kohta, 4 §, 5 a §:n 2 momentti, 6 §:n 1 momentin 7 ja 13 kohta, 7 §:n 2 momentti, 7 c §, 15 §:n 1—3 momentti, 16 §:n otsikko ja 1 momentti, 24 §, 25 §:n 6 momentti, 34 § ja 41 c §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 3 momentti ja 41 c §:n 1 momentti laissa 408/2005, 3 §:n 5 kohta ja 34 § laissa 1427/2001, 4 § osaksi laissa 636/1998, 5 a §:n 2 momentti laissa 1078/2012, 6 §:n 1 momentin 7 ja 13 kohta laissa 792/2007, 7 §:n 2 momentti ja 15 §:n 1—3 momentti laissa 52/2011, 7 c § laeissa 345/2004 ja 297/2012, 16 §:n otsikko ja 24 § laissa 345/2004, 16 §:n 1 momentti laeissa 1388/2007 ja 52/2011 ja 25 §:n 6 momentti laissa 1388/2007, sekä

lisätään lakiin uusi 4 a §, 11 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1388/2007, uusi 6 momentti, lakiin uusi 15 b—15 g §, 16 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1427/2001 ja 52/2011, uusi 5 momentti sekä 19 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1427/2001, 345/2004 ja 792/2007, uusi 4 momentti seuraavasti:

2 §

Opintotukietuudet

Tämän lain mukaista opintolainaa saaneella on tässä laissa säädetyin edellytyksin oikeus opintolainahyvitykseen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) *muulla oppilaitoksella* muita kuin 4 kohdassa tarkoitettuja oppilaitoksia;

4 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotukea voidaan myöntää koulutukseen, joka on julkisen valvonnan alaista. Jul-

kisen valvonnan alaiseksi katsotaan koulutus tai oppilaitos, joka on opetusviranomaisten tai oman alansa viranomaisten valvoma tai rahoittama.

Korkeakoulussa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

1) alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa taikka tieteellistä, taiteellista tai ammatillista jatkotutkintoa;

2) ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa taikka ammattikorkeakoululain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettua maahanmuuttajille suunnattua koulutusta;

3) erillistä ammatillista täydennyskoulutusohjelmaa; tai

4) ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen tähtäävää muuta kuin 1—3 kohdassa tarkoitettua opintokokonaisuutta, jos opiskelija on suorittanut korkeakoulututkinnon.

Muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) säädettyä ammatillista koulutusta;

2) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaista näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta;

3) lukiolaissa (629/1998) säädettyä lukiokoulutusta tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta;

4) muuta kuin 1—3 kohdassa mainittua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettussa koulutuskeskuksessa; tai

5) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaa edellä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta.

Opintotukea myönnetään opiskeluun ulkomailta, jos opinnot vastaavat 1—3 momentissa tarkoitettuja opintoja Suomessa tai sisältyvät Suomessa suoritettaviin opintotukeen oikeuttaviin opintoihin.

4 a §

Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa

Opintotukea myönnetään Suomessa järjestettyyn muuhun kuin julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen, jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden. Opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) koulutuksen järjestäjällä on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset toiminnalleen;

2) koulutuksen järjestäjä on järjestänyt kyseistä koulutusta vähintään vuoden; ja

3) koulutus valmistaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen näyttötutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen.

Opintotukioikeus myönnetään myös valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävään muuhun kuin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden

ja muut opintotukioikeuden myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Kansaneläkelaitos voi perua koulutukseen myönnetyn opintotukioikeuden, jos opintotukioikeuden myöntämiseksi säädetyt edellytykset eivät täyty.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ilmoitusvelvollisuudesta.

5 a §

Päätoimiset opinnot

Lukio-opinnot ovat päätoimisia, jos niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia tai jos ne suoritetaan ammatillisen perustutkinnon yhteydessä aikuisille suunnatun oppimäärän mukaisina lukio-opintoina. Päätoimisiksi opinnoiksi katsotaan myös maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävä lukiokoulutukseen valmistava yhden lukuvuoden ja vähintään 25 kurssin laajuinen opintokokonaisuus. Lukio-opinnoissa edellytetään lisäksi, että opiskelija osallistuu lukukauden aikana vähintään 10 kurssiin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen. Sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimisiksi.

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

7) saa kansaneläkelain (568/2007) taikka työntekijän eläkelain (395/2006) tai sen 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

13) suorittaa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007)

tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta taikka ulkomaisen lainsäädännön mukaista vastaavaa palvelusta;

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Korkeakouluopiskelua varten opintotukea voi saada enintään 64 tukikuukautta.

7 c §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Korkeakoulututkintoa varten opintotuki myönnetään yleensä yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Opintotuki voidaan kuitenkin myöntää pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana yhdeksää kuukautta pidemmän ajan. Jos lukuvuoden säännönmukainen kesto on ulkomaisessa korkeakoulussa yhdeksää kuukautta pidempi, myönnetään opintotuki täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä siten, että opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Kalenterikuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa.

11 §

Opintorahan määrä

Edellä 1 ja 3 momentissa säädettyjä opintorahan määriä tarkistetaan kunkin lukuvuoden alusta lukien siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Euroäärät pyöristetään lähimpään senttiin.

15 §

Opintolainan valtioneuvosto

Opintolainan valtioneuvosto myönnetään opiskelijalle, joka saa tämän lain mukaista opintorahaa tai aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaista aikuiskoulutustukea.

Valtioneuvosto myönnetään myös:

1) opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta ja joka ei vanhempiensa tulojen perusteella ole oikeutettu opintorahaan;

2) muualla kuin vanhempiensa luona asuvalle opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja joka vanhempiensa tulojen perusteella olisi oikeutettu opintorahaan; tai

3) opiskelijalle, jolle ei 20 §:n mukaan myönnetä opintorahaa.

Opintorahaa saavalle korkeakouluopiskelijalle valtioneuvosto myönnetään ilman erillistä hakemusta. Aikuiskoulutustukea saavalle valtioneuvosto voidaan myöntää muihinkin kuin 4 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin.

15 b §

Opintolainahyvitys

Korkeakoulututkinnon määrääjässä suoritaneen opintolainansaajan rahalaitoksessa olevaa tämän lain nojalla myönnettyä opintolainaa lyhennetään valtion varoista maksettavalla opintolainahyvityksellä tässä laissa säädettyin edellytyksin.

Opintolainahyvitys myönnetään tässä laissa säädettyin edellytyksin opintolainansaajalle, joka on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon, sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon Suomessa tai vastaavan tutkinnon ulkomailta.

Opintolainansaajalle voidaan myöntää opintolainahyvitys vain hänen ensimmäiseksi suorittamansa korkeakoulututkinnon perusteella. Jos opintolainansaaja on suorittanut sekä alemman että ylemmän korkeakoulutut-

kinnon, ensimmäiseksi suoritetuksi korkeakoulututkinnoksi katsotaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen, jollei opintolainahyvitystä ole myönnetty opintolainansaajan hakemuksesta jo alemman korkeakoulututkinnon perusteella.

15 c §

Opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaika

Opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, jos:

1) alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukukaudella;

2) sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkintojen yhteenlasketun säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella;

3) ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella; tai

4) ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn laajuuden mukaisen ajan enintään yhdellä lukukaudella.

Mitä 1 momentissa säädetään opintolainahyvitykseen oikeuttavasta tutkinnon suorittamisajasta, koskee myös ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettua tutkintoa.

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan korkeakoulussa, 15 b §:ssä tarkoitettua tutkinnon suorittamislukukauden loppuun.

15 d §

Opintolainahyvitys opintojen viivästyessä

Opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on 15 c §:ssä säädettyä

pidempi, jos lainansaaja on mainitussa pykälässä tarkoitettuna aikana:

1) ollut suorittamassa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta;

2) saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai korvausta taikka kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä; tai

3) saanut lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa.

Edellä 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettujen olosuhteiden perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään enintään kahdella lukuvuodella.

Jos 1 momentissa tarkoitettu olosuhde on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään 30 päivää, opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään yhdellä lukukaudella. Yhden lukukauden aikana huomiota voidaan ottaa vain yksi pidentämiseen oikeuttava jakso.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidentävien seikkojen huomioon ottamisesta.

15 e §

Opintolainahyvityksestä päättäminen

Kansaneläkelaitos tutkii ilman hakemusta korkeakoulun ilmoittaman opintojen aloittamispäivän ja tutkinnon suorittamispäivän perusteella, onko ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja tutkinnon suorittamisajan perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen.

Jos opintolainansaaja on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon tai tutkinnon ulkomaisessa korkeakoulussa, Kansaneläkelaitos tutkii oikeuden opintolainahyvitykseen opintolainansaajan hakemuksesta. Hakemus on jätettävä Kansaneläkelaitokselle kahden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta.

Ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneen tulee toimittaa selvitys opintojen aloittamisesta ja tutkinnon suorittamisesta.

Jos opintolainansaaja on tutkinnon suorittamisen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, Kansaneläkelaitos laskee rahalaitosten ilmoittamien tietojen perusteella 15 f §:ssä tarkoitettua opintolainahyvityksen määrän ja antaa asiassa päätöksen. Päätös voidaan antaa asianosaista kuulematta.

Jos opintolainansaaja ei ole tutkinnon suorittamisaikaa koskevien tietojen tai rahalaitosten ilmoittamien tietojen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, Kansaneläkelaitos antaa asiassa päätösehdotuksen. Ehdotuksen mukainen päätös tulee voimaan, jos opintolainansaaja ei valituksen tekemiseen varatussa määräajassa pyydä kirjallisesti asian käsittelemistä uudelleen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä haku- ja päätöksenantomenettelystä.

15 f §

Opintolainahyvityksen määrä

Opintolainahyvityksen määrä on 40 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 2 500 euroa. Opintolainahyvitykseen oikeuttavalla opintolainalla tarkoitetaan 15 b §:ssä tarkoitettujen korkeakouluopintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana kertynyttä tämän lain mukaista opintolainaa ilman lainaan pääomitettuja korkoja.

Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisaian tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää. Valtiontakauksen enimmäismäärää vastaava määrä opintolainaa otetaan huomioon yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa. Siltä osin kuin tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika tai laajuus ei ole täysiä vuosia, hyvityksen enimmäismäärää laskettaessa opintolainaa otetaan huomioon viideltä kuukaudelta puolta lukuvuotta kohti. Enimmäislainamäärä lasketaan tutkinnon suorittamishetkellä voimassa olevien opinto-

lainan valtiontakauksen enimmäismäärää koskevien säännösten mukaan.

15 g §

Opintolainahyvityksen maksaminen

Kun päätös oikeudesta opintolainahyvitykseen ja sen määrästä on annettu opintolainansaajalle, Kansaneläkelaitos maksaa hyvityksen rahalaitokselle.

Opintolainahyvityksellä lyhennetään valtion takaamaa opintolainaa lainojen suuruuden mukaisessa järjestyksessä suurimmasta pienimpään.

Jos Kansaneläkelaitos on kuitenkin takaa-jana maksanut opintolainan rahalaitokselle ja opintolainana on Kansaneläkelaitoksen perittävänä, opintolainahyvityksen määrä vähennetään ensisijaisesti Kansaneläkelaitoksen perittävänä olevasta takaussaatavasta.

Jos opintolainana on opintolainahyvityksen maksamishetkellä pienempi kuin maksettavaksi tulevan hyvityksen määrä, jäljelle jäävä osuus maksetaan opintolainansaajalle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvityksen maksamisesta.

16 §

Valtiontakauksen määrä

Opintolainan valtiontakauksen määrä tuki-kuukautta kohden on:

- 1) korkeakouluopiskelijalla ja aikuiskoulutustukea saavalla 400 euroa;
  - 2) muulla kuin korkeakouluopiskelijalla 400 euroa, jos opiskelija on täyttänyt 18 vuotta, ja 260 euroa, jos opiskelija on alle 18-vuotias; oikeus korkeampaan valtiontakaukseen alkaa sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää 18 vuotta;
  - 3) ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla 700 euroa.
-

16 a §

Korkoavustus

Edellä 2 ja 3 momentissa säädettyjä tulo-
rajoja tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä
maaliskuuta työntekijän eläkelain 96 §:n 1
momentissa tarkoitetun palkkakertoimen
muutoksen mukaisesti. Palkkakertoimen mu-
kainen euromäärä pyöristetään lähimpään eu-
roon. Tarkistettuja tulo-
rajoja sovelletaan tark-
istamisen jälkeen erääntyviin korkoihin
myönnettäviin korkoavustuksiin. Tulo-
rajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin toteutunutta
kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta
muutosta.

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Muussa oppilaitoksessa kuin korkeakou-
lussa opiskelevalla 18—19-vuotiaalla, joka
asuu muualla kuin vanhempansa luona, on
kuitenkin oikeus täysimääräiseen opintora-
haan, jos vanhempien tuloverolain 30 §:ssä
tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulo-
jen määrä on enintään 53 000 euroa vuo-
dessa. Opintorahaa vähennetään jokaista tu-
lorajan ylittävää täyttä 1 010:tä euroa kohden
viisi prosenttia.

24 §

Opintotuen maksaminen

Opintoraha ja asumislisä maksetaan kuu-
kausittain opiskelijan ilmoittamalle Euroopan
unionissa sijaitsevalle tilille. Maksupäivästä
säädetään valtioneuvoston asetuksella. Yksit-
täinen tukierä voidaan kuitenkin maksaa
muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei
ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja
esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän
erityisen syyn.

25 §

Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen

Määrätyn ajan kestävässä olosuhteiden
muutoksissa tuki tarkistetaan niiltä kalenteri-
kuukausilta, joina muuttunut olosuhde kestää
vähintään 18 päivää.

34 §

*Valtiontakauksen voimassaolo ja koron
pääomitus*

Valtiontakaus on voimassa enintään 30
vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta.
Valtiontakauksen voimassaolon edellytykse-
nä on, että luottolaitos lisää puolivuositain
opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aika-
na erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta
lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi
tällaista lukukautta seuraavana lukukautena.

41 c §

Opintotukilautakuntien tiedonsaantioikeus

Opintotukilautakunnilla on oikeus salassa-
pitosäännösten ja muiden tietojen saantia
koskevien rajoitusten estämättä saada Kan-
saneläkelaitokselta 9 a §:ssä mainittujen teh-
tävien hoitamisen kannalta välttämättömät
tiedot. Opintotukilautakunnilla on oikeus
saada tiedot maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 . Sen 16 a §:n 5 momentti tulee kuitenkin
voimaan jo 1 päivänä maaliskuuta 2014.

Tällä lailla kumotaan opintotukiasetuksen
(260/1994) 2 §, sellaisena kuin se on osaksi
asetuksissa 292/1997, 990/1998 ja 299/2011.

Lukio-opintojen katsominen päätoimiseksi
edellyttää jo 1 päivästä elokuuta 2013 myös
5 a §:n 2 momentissa tarkoitetun vähim-
mäisosallistumisvelvollisuuden täyttymistä.
Samasta ajankohdasta sisäoppilaitoksessa
järjestetyt lukio-opinnot katsotaan aina pää-
toimisiksi.

Lain 4 a §:ää sovelletaan jo ennen lain voimaan tuloa vireille tulleeseen koulutuksen järjestäjän hakemukseen, jos opintotukeen oikeuttavaksi haettava koulutus alkaa 1 päivänä elokuuta 2014 tai myöhemmin. Jos oppilaitos on rinnastettu julkisen valvonnan alaiseen oppilaitokseen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella, tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan 31 päivään joulukuuta 2014. Jos koulutus on alkanut 31 päivänä joulukuuta 2014 tai aikaisemmin, opiskelijat ovat oikeutettuja opintotukeen koulutuksen päättymiseen asti.

Lain 7 §:n 2 momentin enimmäistukiaikaa sovelletaan korkeakoulututkinnon suorittaneeseen korkeakouluopiskelijaan, joka ottaa opiskelupaikan vastaan tai ilmoittautuu läsnä olevaksi korkeakouluopintoihin tämän lain tultua voimaan. Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettuihin korkeakouluopintoihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita enimmäistukiajan säännöksiä.

Lain 11 §:ssä säädetyt opintorahan määrät vastaavat vuodelle 2013 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) tarkoitettua pistelukua. Ensimmäinen 11 §:n 6 momentissa tarkoitettu kansaneläkeindeksistä annetun lain mukainen korotus tehdään lain tullessa voimaan.

Lain 15 b–15 g §:ää sovelletaan henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan en-

simmäistä korkeakoulututkintoa varten 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen. Edellä mainittuja lainkohtia sovelletaan myös henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ennen 1 päivää elokuuta 2014, mutta on ilmoittautunut läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen. Henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita opintolainavähennystä koskevia säännöksiä.

Lain 16 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetyt tuloajat vastaavat työntekijän eläkelain vuodelle 2010 vahvistettua 96 §:n 1 momentissa tarkoitettua palkkakertoimen pistelukua. Ensimmäinen 16 a §:n 5 momentissa tarkoitettu työntekijän eläkelain mukaiseen palkkakertoimeen perustuva tuloajojen tarkistus tehdään 1 päivänä maaliskuuta 2014 ja se vastaa aikavälillä 2010–2013 tapahtunutta palkkakertoimen muutosta. Tarkistettuja tuloajoja sovelletaan 1 päivänä maaliskuuta 2014 tai sen jälkeen erääntyviin korkoihin myönnettäviin korkoavustuksiin. Ennen voimaantuloa erääntyviin korkoihin myönnettäviin korkoavustuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 34 §:ää sovelletaan 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen erääntyviin korkoihin.

2.

Laki

lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) 2 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 53/2011, seuraavasti:

2 §

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti:

1) lukiolaissa (629/1998) säädetyssä lukio-koulutuksessa tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa.

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Kulttuuri- ja urheiluministeri *Paavo Arhinmäki*

1.

Laki**opintotukilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opintotukilain (65/1994) 16 c—16 f §, sellaisina kuin ne ovat, 16 c, 16 d ja 16 f § laissa 408/2005 ja 16 e § laeissa 408/2005 ja 1456/2007,

muutetaan 2 §:n 3 momentti, 3 §:n 5 kohta, 4 §, 5 a §:n 2 momentti, 6 §:n 1 momentin 7 ja 13 kohta, 7 §:n 2 momentti, 7 c §, 15 §:n 1—3 momentti, 16 §:n otsikko ja 1 momentti, 24 §, 25 §:n 6 momentti, 34 § ja 41 c §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 3 momentti ja 41 c §:n 1 momentti laissa 408/2005, 3 §:n 5 kohta ja 34 § laissa 1427/2001, 4 § osaksi laissa 636/1998, 5 a §:n 2 momentti laissa 1078/2012, 6 §:n 1 momentin 7 ja 13 kohta laissa 792/2007, 7 §:n 2 momentti ja 15 §:n 1—3 momentti laissa 52/2011, 7 c § laeissa 345/2004 ja 297/2012, 16 §:n otsikko ja 24 § laissa 345/2004, 16 §:n 1 momentti laeissa 1388/2007 ja 52/2011 ja 25 §:n 6 momentti laissa 1388/2007, sekä

lisätään lakiin uusi 4 a §, 11 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1388/2007, uusi 6 momentti, lakiin uusi 15 b—15 g §, 16 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1427/2001 ja 52/2011, uusi 5 momentti sekä 19 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1427/2001, 345/2004 ja 792/2007, uusi 4 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

2 §

*Opintotukietuudet**Opintotukietuudet*

Tämän lain mukaista opintolainaa saaneella on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus opintolainavähennykseen verotuksessa. *Opintolainavähennyksestä säädetään tuloverolain (1535/1992) 127 d ja 127 e §:ssä.*

Tämän lain mukaista opintolainaa saaneella on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus *opintolainahyvitykseen.*

3 §

3 §

*Määritelmät**Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) *muulla oppilaitoksella* lukiolaissa (629/1998) tarkoitettua lukiokoulutusta ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitettua ammatillista koulutus-

5) *muulla oppilaitoksella* muita kuin 4 kohdassa tarkoitettuja oppilaitoksia;

ta antavia oppilaitoksia sekä asetuksella säädettyjä muita julkisen valvonnan alaisia ja eräitä muita oppilaitoksia; *sekä*

4 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotukea voi saada korkeakoulussa tutkinnon, tieteellisen jatkotutkinnon tai erillisen ammatillisen täydennyskoulutusohjelman suorittamiseen. Yksittäisen opintokokonaisuuden suorittamiseen opintotukea voidaan myöntää korkeakoulututkinnon suorittaneelle, jos lisäopinnot tähtäävät ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen.

Opintotukea voi saada ammatilliseen peruskoulutukseen ja lisäkoulutukseen sekä lukion oppimäärän suorittamiseen. Muihin opintoihin opintotukea voi saada sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

4 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotukea voidaan myöntää koulutukseen, joka on julkisen valvonnan alaista. Julkisen valvonnan alaiseksi katsotaan koulutus tai oppilaitos, joka on opetusviranomaisten tai oman alansa viranomaisten valvoma tai rahoittama.

Korkeakoulussa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

1) alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa taikka tieteellistä, taiteellista tai ammatillista jatkotutkintoa;

2) ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa taikka ammattikorkeakoululain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettua maahanmuuttajille suunnattua koulutusta;

3) erillistä ammatillista täydennyskoulutusohjelmaa; tai

4) ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen tähtävää muuta kuin 1—3 kohdassa tarkoitettua opintokokonaisuutta, jos opiskelija on suorittanut korkeakoulututkinnon.

Muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) säädettyä ammatillista koulutusta;

2) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaista näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta;

3) lukiolaissa (629/1998) säädettyä lukio-koulutusta tai maahanmuuttajille ja vieras-kielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta;

4) muuta kuin 1—3 kohdassa mainittua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettussa koulutuskeskuksessa; tai

5) muun alan viranomaisten kuin opetusvi-

Opintotuki myönnetään opintoihin ulkomailla, jos opinnot vastaavat edellä tarkoitettuja opintoja Suomessa tai sisältyvät Suomessa suoritettavaan tutkintoon.

ranomaisten valvomaa edellä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta.

Opintotukea myönnetään opiskeluun ulkomailla, jos opinnot vastaavat 1—3 momentissa tarkoitettuja opintoja Suomessa tai sisältyvät Suomessa suoritettaviin opintotukeen oikeuttaviin opintoihin.

4 a §

Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa

Opintotukea myönnetään Suomessa järjestettyyn muuhun kuin julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen, jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden. Opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) koulutuksen järjestäjällä on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset toiminnalleen;
- 2) koulutuksen järjestäjä on järjestänyt kyseistä koulutusta vähintään vuoden; ja
- 3) koulutus valmistaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen näyttötutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen.

Opintotukioikeus myönnetään myös valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävään muuhun kuin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden ja muut opintotukioikeuden myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Kansaneläkelaitos voi perua koulutukseen myönnetyn opintotukioikeuden, jos opintotukioikeuden myöntämiselle säädetyt edellytykset eivät täyty.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ilmoitusvelvollisuudesta.

5 a §

Päätoimiset opinnot

Lukio-opinnot ovat päätoimisia, jos niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia tai jos ne suoritetaan ammatillisen perustutkinnon yhteydessä aikuisille suunnatun oppimäärän mukaisina lukio-opintoina.

5 a §

Päätoimiset opinnot

Lukio-opinnot ovat päätoimisia, jos niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia tai jos ne suoritetaan ammatillisen perustutkinnon yhteydessä aikuisille suunnatun oppimäärän mukaisina lukio-opintoina. *Päätoimiseksi opinnoiksi katsotaan myös maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävä lukiokoulutukseen valmistava yhden lukuvuoden ja vähintään 25 kurssin laajuinen opintokokonaisuus. Lukio-opinnoissa edellytetään lisäksi, että opiskelija osallistuu lukukauden aikana vähintään 10 kurssiin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen. Sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimiseksi.*

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka

7) saa kansaneläkelain (347/1956) taikka työntekijän eläkelain (395/2006) tai sen 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä;

13) suorittaa asevelvollisuuslain (452/1950), siviilipalveluslain (1723/1991) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta taikka ulkomaisen lainsäädännön mukaista vastaavaa palvelusta;

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka

7) saa kansaneläkelain (568/2007) taikka työntekijän eläkelain (395/2006) tai sen 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

13) suorittaa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta taikka ulkomaisen lainsäädännön mukaista vastaavaa palvelusta;

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Korkeakouluopiskelua varten opintotukea voi saada enintään 70 tukikuukautta.

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Korkeakouluopiskelua varten opintotukea voi saada enintään 64 tukikuukautta.

7 c §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Korkeakoulututkintoa varten opintotuki myönnetään yleensä yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Opintotuki voidaan kuitenkin myöntää pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana yhdeksää kuukautta pidemmän ajan.

Opintotuki myönnetään yleensä täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä. Opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on lukuvuoteen sisältyviä päiviä vähintään 18.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opintotuki myönnetään yhdeksäksi ja puoleksi kuukaudeksi opintojen alkamispäivästä, jos kymmenentenä kuukautena on lukuvuoteen kuuluvia päiviä vähintään 15. Opintotuki voidaan myöntää kymmeneksi kuukaudeksi, jos kymmenentenä opiskelukuukautena on lukuvuoteen kuuluvia päiviä vähintään 25. Pidemmäksi ajaksi opintotuki voidaan myöntää 2 momentissa säädettyin edellytyksin.

Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi tukikuukaudeksi lukuvuodessa.

11 §

Opintorahan määrä

7 c §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Korkeakoulututkintoa varten opintotuki myönnetään yleensä yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Opintotuki voidaan kuitenkin myöntää pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana yhdeksää kuukautta pidemmän ajan. *Jos lukuvuoden säännönmukainen kesto on ulkomaisessa korkeakoulussa yhdeksää kuukautta pidempi, myönnetään opintotuki täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä siten, että opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.*

Kalenterikuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa.

11 §

Opintorahan määrä

Edellä 1 ja 3 momentissa säädettyjä opintorahan määriä tarkistetaan kunkin lukuvuoden alusta lukien siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Euromäärät pyöristetään lähimpään senttiin.

15 §

Opintolainan valtioneuvosto

Opintolainan valtioneuvosto myönnetään opiskelijalle, joka saa tämän lain mukaista opintorahaa tai aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaista aikuiskoulutustukea. *Valtioneuvosto myönnetään myös opiskelijalle, jolle ei 20 §:n mukaan myönnetä opintorahaa. Opintorahaa saavalle korkeakouluopiskelijalle valtioneuvosto myönnetään ilman erillistä hakemusta.*

Valtioneuvosto myönnetään lisäksi muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle:

- 1) jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja joka opiskelee muussa oppilaitoksessa kuin lukiossa ja joka olisi vanhempiansa tulojen perusteella oikeutettu opintorahaan; tai
- 2) joka on täyttänyt 18 vuotta ja joka ei vanhempiansa tulojen perusteella ole oikeutettu opintorahaan.

Aikuiskoulutustukea saavalle valtioneuvosto voidaan myöntää muihinkin kuin tämän lain 4 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin.

15 §

Opintolainan valtioneuvosto

Opintolainan valtioneuvosto myönnetään opiskelijalle, joka saa tämän lain mukaista opintorahaa tai aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaista aikuiskoulutustukea.

Valtioneuvosto myönnetään myös:

1) opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta ja joka ei vanhempiansa tulojen perusteella ole oikeutettu opintorahaan;

2) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja joka vanhempiansa tulojen perusteella olisi oikeutettu opintorahaan; tai

3) opiskelijalle, jolle ei 20 §:n mukaan myönnetä opintorahaa.

Opintorahaa saavalle korkeakouluopiskelijalle valtioneuvosto myönnetään ilman erillistä hakemusta. Aikuiskoulutustukea saavalle valtioneuvosto voidaan myöntää muihinkin kuin 4 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin.

15 b §

Opintolainahyvitys

Korkeakoulututkinnon määräajassa suoritaneen opintolainansaajan rahalaitoksessa olevaa tämän lain nojalla myönnettyä opintolainaa lyhennetään valtion varoista maksettavalla opintolainahyvityksellä tässä laissa säädetyin edellytyksin.

Opintolainahyvitys myönnetään tässä laissa säädetyin edellytyksin opintolainansaajalle, joka on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon, sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon

*Suomessa tai vastaavan tutkinnon ulkomail-
la.*

Opintolainansaajalle voidaan myöntää opintolainahyvitys vain hänen ensimmäiseksi suorittamansa korkeakoulututkinnon perusteella. Jos opintolainansaaja on suorittanut sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ensimmäiseksi suoritetuksi korkeakoulututkinnoksi katsotaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen, jollei opintolainahyvitystä ole myönnetty opintolainansaajan hakemuksesta jo alemman korkeakoulututkinnon perusteella.

15 c §

**Opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkin-
non suorittamisaika**

*Opintolainansaajalla on oikeus opinto-
lainahyvitykseen, jos;*

1) alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukukaudella;

2) sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkintojen yhteenlasketun säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella;

3) ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella; tai

4) ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn laajuuden mukaisen ajan enintään yhdellä lukukaudella.

Mitä 1 momentissa säädetään opintolainahyvitykseen oikeuttavasta tutkinnon suorittamisajasta, koskee myös ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettua tutkintoa.

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan korkeakoulussa, 15 b §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun.

15 d §

Opintolainahyvitys opintojen viivästyessä

Opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on 15 c §:ssä säädettyä pidempi, jos lainansaaja on mainitussa pykälässä tarkoitettuna aikana:

1) ollut suorittamassa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta;

2) saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai korvausta taikka kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä; tai

3) saanut lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyyssi- tai vanhempainrahaa.

Edellä 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettujen olosuhteiden perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään enintään kahdella lukuvuodella.

Jos 1 momentissa tarkoitettu olosuhde on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään 30 päivää, opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään yhdellä lukukaudella. Yhden lukukauden aikana huomioon voidaan ottaa vain yksi pidentämiseen oikeuttava jakso.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidentävien seikkojen huomioon ottamisesta.

15 e §

Opintolainahyvityksestä päättäminen

Kansaneläkelaitos tutkii ilman hakemusta korkeakoulun ilmoittaman opintojen aloittamispäivän ja tutkinnon suorittamispäivän perusteella, onko ylempään korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylempään ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja tutkinnon suorittamisaikana oikeutettu opintolainahyvitykseen.

Jos opintolainansaaja on suorittanut

alemman korkeakoulututkinnon tai tutkinnon ulkomaisessa korkeakoulussa, Kansaneläkelaitos tutkii oikeuden opintolainahyvitykseen opintolainansaajan hakemuksesta. Hakemus on jätettävä Kansaneläkelaitokselle kahden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. Ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneen tulee toimittaa selvitys opintojen aloittamisesta ja tutkinnon suorittamisesta.

Jos opintolainansaaja on tutkinnon suorittamisen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, Kansaneläkelaitos laskee rahalaitosten ilmoittamien tietojen perusteella 15 f §:ssä tarkoitetun opintolainahyvityksen määrän ja antaa asiassa päätöksen. Päätös voidaan antaa asianosaista kuulematta.

Jos opintolainansaaja ei ole tutkinnon suorittamisaikaa koskevien tietojen tai rahalaitosten ilmoittamien tietojen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, Kansaneläkelaitos antaa asiassa päätösehdotuksen. Ehdotuksen mukainen päätös tulee voimaan, jos opintolainansaaja ei valituksen tekemiseen varatussa määräajassa pyydä kirjallisesti asian käsittelemistä uudelleen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä haku- ja päätöksenantomenettelystä.

15 f §

Opintolainahyvityksen määrä

Opintolainahyvityksen määrä on 40 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 2 500 euroa. Opintolainahyvitykseen oikeuttavalla opintolainalla tarkoitetaan 15 b §:ssä tarkoitettujen korkeakouluopintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana kertynyttä tämän lain mukaista opintolainaa ilman lainaan pääomitettuja korkoja.

Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisaian tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää. Valtiontakauksen enimmäismäärää vastaava määrä opintolainaa otetaan huomioon yhdeksältä kuukaudel-

ta lukuvuodessa. Siltä osin kuin tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika tai laajuus ei ole täysiä vuosia, hyvityksen enimmäismäärää laskettaessa opintolainaa otetaan huomioon viideltä kuukaudelta puolta lukuvuotta kohti. Enimmäislainamäärä lasketaan tutkinnon suorittamishetkellä voimassa olevien opintolainan valtiontakauksen enimmäismäärää koskevien säännösten mukaan.

15 g §

Opintolainahyvityksen maksaminen

Kun päätös oikeudesta opintolainahyvitykseen ja sen määrästä on annettu opintolainansaajalle, Kansaneläkelaitos maksaa hyvityksen rahalaitokselle.

Opintolainahyvityksellä lyhennetään valtion takaamaa opintolainaa lainojen suuruuden mukaisessa järjestyksessä suurimmasta pienimpään.

Jos Kansaneläkelaitos on kuitenkin takajana maksanut opintolainan rahalaitokselle ja opintolaina on Kansaneläkelaitoksen perittävänä, opintolainahyvityksen määrä vähennetään ensisijaisesti Kansaneläkelaitoksen perittävänä olevasta takaussaatavasta.

Jos opintolaina on opintolainahyvityksen maksamishetkellä pienempi kuin maksettavaksi tulevan hyvityksen määrä, jäljelle jäävä osuus maksetaan opintolainansaajalle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvityksen maksamisesta.

16 §

Valtiontakauksen suuruus

Opintolainan valtiontakauksen määrä tuki-kuukautta kohden on:

- 1) korkeakouluopiskelijalla ja aikuiskoulutustukea saavalla 300 euroa;
- 2) muulla kuin korkeakouluopiskelijalla 300 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta, ja 160 euroa, kun opiskelija on alle 18-vuotias; oikeus korkeampaan valtiontakaukseen alkaa sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää 18 vuotta;

16 §

Valtiontakauksen määrä

Opintolainan valtiontakauksen määrä tuki-kuukautta kohden on:

- 1) korkeakouluopiskelijalla ja aikuiskoulutustukea saavalla 400 euroa;
- 2) muulla kuin korkeakouluopiskelijalla 400 euroa, jos opiskelija on täyttänyt 18 vuotta, ja 260 euroa, jos opiskelija on alle 18-vuotias; oikeus korkeampaan valtiontakaukseen alkaa sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää 18 vuotta;

3) ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla
600 euroa.

3) ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla
700 euroa.

16 a §

Korkoavustus

16 a §

Korkoavustus

*Edellä 2 ja 3 momentissa säädettyjä tulo-
rajoja tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä
maaliskuuta työntekijän eläkelain 96 §:n 1
momentissa tarkoitetun palkkakertoimen
muutoksen mukaisesti. Palkkakertoimen mu-
kainen euromäärä pyöristetään lähimpään
euroon. Tarkistettuja tulo rajoja sovelletaan
tarkistamisen jälkeen erääntyviin korkoihin
myönnettäviin korkoavustuksiin. Tulorajojen
tarkistukset vastaavat kulloinkin toteutunutta
kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta
muutosta.*

16 c §

Opintolainavähennys

Oikeus tuloverolain 127 d §:ssä tarkoitettuun opintolainavähennykseen on opintolainansaajalla, joka on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon. Alemman korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja on oikeutettu opintolainavähennykseen vain, jos hänet on valittu suorittamaan pelkästään alempaa korkeakoulututkintoa. Opintolainansaajalle voidaan myöntää oikeus opintolainavähennykseen vain lainansaajan ensimmäiseksi suorittaman vähennykseen oikeuttavan tutkinnon perusteella.

16 c §

Opintolainavähennys

(kumotaan)

16 d §

Opintolainavähennykseen oikeutetut

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella on oikeus opintolainavähennykseen, kun tutkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää yliopistolain nojalla säädetyn kyseisen tutkinnon laajuuden mukaisen ajan enintään kahdella lukuvuodella. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella on oikeus opintolainavähennykseen, kun tutkinnon suorittami-

16 d §

Opintolainavähennykseen oikeutetut

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

seen käytetty aika ylittää ammattikorkeakoululain nojalla säädetyn kyseisen tutkinnon laajuuden mukaisen ajan enintään yhdellä lukuvuodella. Alemman korkeakoulututkinnon suorittaneella, joka on valittu suorittamaan pelkästään alemmaa korkeakoulututkintoa, on oikeus opintolainavähennykseen, kun tutkinnon suorittamiseen käytettyaika ylittää yliopistolain nojalla säädetyn tutkinnon laajuuden mukaisen ajan enintään yhdellä lukuvuodella.

Ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneella on oikeus opintolainavähennykseen vastaavin perustein.

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan korkeakoulussa, 16 c §:ssä tarkoitettun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun.

16 e §

Opintolainavähennys opintojen viivästyessä

Opintolainansaaja on oikeutettu opintolainavähennykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on enintään kaksi lukuvuotta 16 d §:ssä säädettyä pitempi, jos lainansaajan opinnot ovat mainitussa pykälässä tarkoitettuna aikana viivästyneet asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaisen palveluksen tai oman sairauden vuoksi. Tutkinnon suorittamisaika voi olla 16 d §:ssä tarkoitettua pitempi myös silloin, kun lainansaaja on mainitussa pykälässä tarkoitettuna aikana saanut lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Huomioon voidaan ottaa vain ne lukukaudet, joiden aikana lainansaaja on ollut varusmiespalveluksessa, naisten vapaaehtoisessa asepalveluksessa tai siviilipalveluksessa, on saanut lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai korvausta taikka kansaneläkelain mukaista työkyvyt-

16 e §

Opintolainavähennys opintojen viivästyessä

(kumotaan)

tömyyseläkettä.

Tutkinnon suorittamisaikaa pidentäneet seikat voidaan ottaa huomioon vain, jos ne ovat yhtäjaksoisesti kestäneet vähintään kuu-kauden. Yhden lukukauden aikana huomioon voidaan ottaa vain yksi pidentämiseen oikeut-tava jakso.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin siitä, miten 1 ja 2 momentissa tar-koitetut opintolainavähennykseen oikeuttavaa aikaa pidentävät seikat otetaan huomioon.

16 f §

Opintolainavähennyksestä päättäminen

Kansaneläkelaitos tutkii ilman hakemusta korkeakoulun ilmoittaman opintojen aloitus-päivän ja tutkinnon suorittamispäivän perus-teella, onko vähennykseen oikeuttavan kor-keakoulututkinnon suorittanut opintolainan-saaja oikeutettu opintolainavähennykseen. Ulkomaisessa korkeakoulussa opiskelevan oi-keuden opintolainavähennykseen Kansanelä-kelaitos tutkii kuitenkin opiskelijan opintojen aloittamisesta ja tutkinnon suorittamisesta toimittaman selvityksen perusteella.

Jos lainansaaja on oikeutettu opinto-lainavähennykseen, Kansaneläkelaitos laskee rahalaitosten ilmoittamien opintolainoja kos-kevien tietojen perusteella myös tuloverolain 127 d §:ssä tarkoitetun opintolainavähennyk-sen enimmäismäärän sekä antaa lainansaa-jalle päätöksen oikeudesta opintolainavähen-nykseen ja opintolainavähennyksen enim-mäismäärästä. Päätös voidaan antaa asian-omaista kuulematta.

Jos lainansaaja ei korkeakoulun ja rahalai-tosten ilmoittamien tietojen perusteella ole oikeutettu opintolainavähennykseen, Kansan-eläkelaitos lähettää lainansaajalle päätöseh-dotuksen. Ehdotuksen mukainen päätös tulee voimaan, jos lainansaaja ei valituksen teke-miseen varatussa määräajassa pyydä kirjalli-sesti asian käsittelemistä uudelleen.

Edellä säädetystä poiketen tuloverolain 127 d §:n 6 momentissa tarkoitetun opinto-lainansaajan tulee hakea Kansaneläkelaitok-selta oikeutta opintolainavähennykseen.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tar-kemmin päätöksenantomenettelystä ja 4 mo-mentissa tarkoitettusta hakumenettelystä.

16 f §

Opintolainavähennyksestä päättäminen

(kumotaan)

19 §

Vanhempien tulojen huomioonottaminen

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Muussa oppilaitoksessa kuin korkeakoulussa opiskelevalla 18—19-vuotiaalla, joka asuu muualla kuin vanhempansa luona, on kuitenkin oikeus täysimääräiseen opintorahaan, jos vanhempien tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 53 000 euroa vuodessa. Opintorahaa vähennetään jokaista tulorajan ylittävää täyttä 1 010:tä euroa kohden viisi prosenttia.

24 §

Opintotuen maksaminen

Opintoraha ja asumislisä maksetaan kuukausittain opiskelijan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen. Maksupäivästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Yksittäinen tukierä voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

24 §

Opintotuen maksaminen

Opintoraha ja asumislisä maksetaan kuukausittain opiskelijan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Maksupäivästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Yksittäinen tukierä voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

25 §

Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen

Määrätyn ajan kestävässä olosuhteiden muutoksissa tuki tarkistetaan niiltä kuukausilta, joina muuttunut olosuhde kestää vähintään 18 päivää. *Jos muuttunut olosuhde ei kestä alkamis- ja päättymiskuukautena 18:aa päivää, mutta sen kesto näiden kuukausien aikana on yhteensä vähintään 18 päivää, tuki tarkistetaan näiden kuukausien perusteella yhdeltä kuukaudelta.*

---

25 §

Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen

Määrätyn ajan kestävässä olosuhteiden muutoksissa tuki tarkistetaan niiltä kalenterikuukausilta, joina muuttunut olosuhde kestää vähintään 18 päivää.

---

34 §

*Valtiontakauksen voimassaolo ja koron pää-
omitus*

Valtiontakaus on voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta. Valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos lisää puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot *siltä osin kuin korko ylittää yhden prosentin lainapääomasta* niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena.

Lainansaaja maksaa sen osan korosta, jota ei 1 momentin mukaisesti lisätä opintolainan pääomaan. Jos lainansaajan maksettavaksi tulevan koron määrä on vähemmän kuin 15 euroa, erääntyvä korko lisätään kuitenkin opintolainan pääomaan kokonaisuudessaan.

41 c §

Opintotukilautakuntien tiedonsaantioikeus

Opintotukilautakunnilla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä saada Kansaneläkelaitokselta 9 a §:ssä mainittujen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömät tiedot sekä Kansaneläkelaitoksen hallussa olevat tiedot 16 e §:ssä tarkoitetuista opintolainavähennykseen oikeuttavan ajan pidentämisperusteista. Opintotukilautakunnilla on oikeus saada tiedot maksutta.

34 §

*Valtiontakauksen voimassaolo ja koron pää-
omitus*

Valtiontakaus on voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta. Valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos lisää puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena.

41 c §

Opintotukilautakuntien tiedonsaantioikeus

Opintotukilautakunnilla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä saada Kansaneläkelaitokselta 9 a §:ssä mainittujen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömät tiedot. Opintotukilautakunnilla on oikeus saada tiedot maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 16 a §:n 5 momentti tulee kuitenkin voimaan jo 1 päivänä maaliskuuta 2014.

Tällä lailla kumotaan opintotukiasetuksen (260/1994) 2 §, sellaisena kuin se on osaksi asetuksissa 292/1997, 990/1998 ja 299/2011.

Lukio-opintojen katsominen päätoimiseksi edellyttää jo 1 päivästä elokuuta 2013 myös 5 a §:n 2 momentissa tarkoitettua vähimmäisosallistumisvelvollisuuden täyttymistä. Samasta ajankohdasta sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan aina päätoimisiksi.

Lain 4 a §:ää sovelletaan jo ennen lain

voimaan tuloa vireille tulleeseen koulutuksen järjestäjän hakemukseen, jos opintotukeen oikeuttavaksi haettava koulutus alkaa 1 päivänä elokuuta 2014 tai myöhemmin. Jos oppilaitos on rinnastettu julkisen valvonnan alaiseen oppilaitokseen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella, tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan 31 päivään joulukuuta 2014. Jos koulutus on alkanut 31 päivänä joulukuuta 2014 tai aikaisemmin, opiskelijat ovat oikeutettuja opintotukeen koulutuksen päättymiseen asti.

Lain 7 §:n 2 momentin enimmäistukiaikaa sovelletaan korkeakoulututkinnon suorittaneeseen korkeakouluopiskelijaan, joka ottaa opiskelupaikan vastaan tai ilmoittautuu läsnä olevaksi korkeakouluopintoihin tämän lain tultua voimaan. Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettuihin korkeakouluopintoihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita enimmäistukiajan säännöksiä.

Lain 11 §:ssä säädetyt opintorahan määrät vastaavat vuodelle 2013 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) tarkoitettua pistelukua. Ensimmäinen 11 §:n 6 momentissa tarkoitettu kansaneläkeindeksistä annetun lain mukainen korotus tehdään lain tullessa voimaan.

Lain 15 b–15 g §:ää sovelletaan henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ensimmäistä korkeakoulututkintoa varten 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen. Edellä mainittuja lainkohtia sovelletaan myös henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ennen 1 päivää elokuuta 2014, mutta on ilmoittautunut läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen. Henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita opintolainavähennystä koskevia säännöksiä.

Lain 16 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetyt tulorajat vastaavat työntekijän eläkelain säädettyä vuodelle 2010 vahvistettua 96 §:n 1 momentissa tarkoitettua palkkakertoimen pistelukua. Ensimmäinen 16 a §:n 5 momentissa tarkoitettu työntekijän eläkelain mukaiseen palkkakertoimeen perustuva tulorajojen tarkistus tehdään 1 päivänä maaliskuuta

2014 ja se vastaa aikaväliltä 2010—2013 tapahtunutta muutosta. Tarkistettuja tulorajoja sovelletaan 1 päivänä maaliskuuta tai sen jälkeen erääntyviin korkoihin myönnettäviin korkoavustuksiin. Ennen voimaantuloa erääntyviin korkoihin myönnettäviin korkoavustuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 34 §:ää sovelletaan 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen erääntyviin korkoihin.

2.

Laki

lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 § muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) 2 §:n 1 momentin 1 kohta sellaisena kuin se on laissa 53/2011 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti:

1) lukiolaissa (629/1998) säädetyssä lukio-koulutuksessa;

Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti:

1) lukiolaissa (629/1998) säädetyssä lukio-koulutuksessa *tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa;*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .